

YÊU THƯƠNG KHÔNG CẨM ĐOÁN

PHƯƠNG PHÁP GIÁO DỤC CON
CỦA GIA ĐÌNH NHẬT BẢN

Tủ sách
Người Mẹ tốt

vh NHÀ XUẤT BẢN
VĂN HỌC

OHMAE KENICHI

Giao dục con cũng giống việc trượt tuyết, nếu sợ hãi và cố gắng ngả người về phía sườn núi, kiểu gì cũng sẽ bị ngã, bởi trượt tuyết là môn thể thao đi ngược lại với bản năng của con người, càng lao mình về phía dốc, chúng ta càng lạng lách một cách dễ dàng. Bởi thế, những lúc con muốn làm theo ý mình, bố mẹ cũng nên buông mình theo con. Chắc chắn các con sẽ trượt trơn tru, nhịp nhàng hơn chúng ta tưởng. Quan trọng là khi ấy bố mẹ phải liên tục trao đổi với con.

Nếu bạn không trao đổi được với con, bạn sẽ không cải thiện được bất cứ thứ gì. Tôi cho rằng, chính đối thoại mới là chốt an toàn duy nhất cho gia đình.

MỤC LỤC

ĐÔI LỜI VỀ TÁC GIẢ.....	5
ĐÔI NÉT VỀ TÁC PHẨM.....	10
LỜI NÓI ĐẦU "DÀI DÒNG"	13
1. Vai trò quan trọng nhất của cha mẹ là dạy con biết "vươn lên bằng chính năng lực của mình"	13
2. Cha mẹ hãy thực hiện càng sớm càng tốt.....	20
1.TÌNH YÊU ĐƯỢC ĐONG ĐẾM BẰNG THỜI GIAN.....	30
2. NẤU ĂN CŨNG VẬY MÀ PHƯƠNG PHÁP LAMAZE CŨNG THỂ.....	34
3. CON TRAI, CON LÀ NGƯỜI BẠN TỐT NHẤT CỦA BỐ	40
4. ÔNG BỐ NÓNG NẢY VÀ CẬU CON TRAI NHIỆT THÀNH	44
5. HỌC THUỘC LÒNG THÌ CHẴNG KHÁC GÌ TÊN NGỐC	49
6. HÃY CHO CON TRẺ CHƠI GAME THAY VÌ HỌC	55
7. ĐỜI NGƯỜI LÀ MỘT "FINAL FANTASY"	60
8. PHÁT HIỆN KỸ NĂNG ĐẶC BIỆT CỦA CON.....	67
9. LÁ ĐƠN THÔI HỌC	69
10. BỨC ĐIỆN BÁO TỪ MỸ.....	74
11. BẰNG CẤP VẪN QUAN TRỌNG HAY SAO?	79
12. ĐỪNG BẮT TRẺ PHẢI DÙNG MỘT THỰC ĐƠN CÓ SẴN CHO TƯƠNG LAI	84
13. DÙ BỊ PHẢN ĐỐI, TRẺ VẪN LÀM NHỮNG GÌ CHÚNG MUỐN	92

14. TẠI SAO PHỤ NỮ KHÓ XIN VIỆC?.....	96
15. GIỚI TRẺ NHẬT HIỆN NAY KHÔNG CÓ NĂNG LỰC LÃNH ĐẠO	100
16. ĐÀO TẠO THỂ HỆ CÓ THỂ PHÁT HUY NĂNG LỰC TRÊN TRƯỜNG QUỐC TẾ.....	104
17. NHỮNG ĐỨA TRẺ BỊ BẮT NẠT VÌ LÀ "GAIJIN"	109
18. SỐNG SAO ĐỂ KHÔNG BAO GIỜ PHẢI HỎI TIẾC.....	113
19. BÌNH ĐẲNG GIỮA VỢ VÀ CHỒNG	118
20. XÓA BỎ ƯU PHIỀN	122
21. GIA ĐÌNH LÀ KHỞI NGUỒN CỦA TẤT CẢ.....	126
22. CON CÁI KHÔNG ĐƯỢC PHÉP NÓI XẤU CHA MẸ.....	131
23. 30 TUỔI CHÍNH LÀ BƯỚC NGOẶT CUỘC ĐỜI.....	136
24. LỜI NHẮN GỬI ĐẾN ĐỨA CHÁU CHƯA CHÀO ĐỜI.....	142
BÀI PHÒNG VẤN ĐẶC BIỆT VỀ CON TRAI CỦA TÁC GIẢ.....	145
KHÔNG AI TẬN TÂM CHU ĐÁO NHƯ BỐ TÔI.....	156

ĐÔI LỜI VỀ TÁC GIẢ

Ohmae Kenichi sinh năm 1943 tại Fukuoka Nhật Bản. Sau khi tốt nghiệp Đại học Công nghiệp Waseda, ông tiếp tục làm nghiên cứu sinh tại Đại học công nghiệp nguyên tử - Đại học Công nghiệp Tokyo và lấy bằng thạc sĩ tại Đại học công nghiệp năng lượng nguyên tử - Đại học bách khoa Massachusetts. Ông là một trong những kỹ sư lành nghề tại bộ phận chế tác thuộc phòng Phát triển năng lượng nguyên tử Hatachi.

Năm 1972, ông vào làm việc tại McKinsey & Company.

Năm 1978, ông giữ chức giám đốc chi nhánh của McKinsey & Company tại Nhật, đồng thời ông là Hội trưởng khu vực châu Á - Thái Bình Dương. Ông không chỉ hoạt động tích cực với vai trò là cố vấn cấp quốc gia của các doanh nghiệp lớn trên thế giới và khu vực châu Á - Thái Bình Dương, mà ông còn có rất nhiều phát ngôn nhiệt huyết mang tư tưởng và tầm vóc quốc tế.

Ông chính là người ủng hộ tích cực cho "Lý luận kinh tế học không biên giới và Quốc gia khu vực". Với tư cách là người xây dựng tờ Du lịch vòng quanh thế giới, trong tạp chí "Vòng quanh kinh tế Harvard", ông đã liên tục đưa ra lý luận của mình về vấn đề Quốc tế hóa doanh nghiệp, về khái niệm mở rộng Quốc gia khu vực mới lấy trọng tâm là phát

triển đô thị cùng với quá trình không biên giới hóa của kinh tế.

Năm 1987, ông nhận được giải thưởng cao quý của tổng thống Italia nhờ công trình nghiên cứu "Lý luận kinh tế học không biên giới và Quốc gia khu vực". Ông được Tạp chí Doanh nhân Vương quốc Anh bình chọn là người lãnh đạo điển hình cho tư tưởng thế giới mới của châu Á cùng với Peter F. Drucker và Thomas J. Peters của Mỹ.

Tháng 11 năm 1992, ông thành lập "Hội duy tân Bình Thành" và giữ chức chủ tịch.

Năm 1993, ông đã được bình chọn là 1 trong 17 người có tầm ảnh hưởng lớn nhất trên toàn thế giới trên Tạp chí Doanh nhân Vương quốc Anh.

Năm 1994, cũng trên tờ tạp chí này ông lại tiếp tục được bình chọn là 1 trong 5 người có tầm ảnh hưởng lớn nhất trên toàn thế giới.

Tháng 7 năm 1994, ông thoái nhiệm chức vụ giám đốc chi nhánh của McKensey & Company tại Nhật Bản.

Cùng năm 1994, song song với việc tạo ra môi trường tranh luận về các vấn đề của quốc gia, ông còn thành lập trường "Học thêm kiểu mới" để đào tạo và bồi dưỡng nhân tài, đồng thời giữ chức hiệu trưởng cho đến tận tháng 9 năm 2002.

Năm 1995, ông được trường Đại học Notre Dame của Mỹ trao học vị tiến sĩ danh giá.

Năm 1996, ông thành lập Trường Attacker Business nhằm mục đích đào tạo và bồi dưỡng những nhân tài trong bước đầu khởi nghiệp và giữ chức hiệu trưởng cho đến nay.

Năm 1997, ông tham gia giảng dạy trong Khoa chính trị học Đại học Quốc lập Los Angeles tại California (UCLA).

Tháng 9 năm 2002, ông tham gia phụ trách cố vấn kinh tế cho hai tỉnh Liêu Ninh và Thiên Tân của Trung Quốc.

Tháng 3 năm 2004, ông được mời là giảng viên danh dự tại Đại học Quốc tế Đại học Rika của Hàn Quốc.

Tháng 7 năm 2004, ông là giảng viên danh dự tại Đại học Korai Hàn Quốc. Ngoài ra, ông còn là cố đồng trong trung tâm SEI thuộc trường Wharton Đại học Pennsylvania.

Tháng 4 năm 2005, ông là người đầu tiên thành lập trường Đại học BBT^(*) và mở ra khóa học đào tạo MBA từ xa và làm hiệu trưởng.

Năm 2005, **Ohmae Kenichi** được xướng tên là người có ảnh hưởng lớn nhất của toàn châu Á trên tạp chí "Thinkers50".

Cùng năm 2005, cuốn "The next Global Stage" của ông được công ty Wharton School Publishing xuất bản. Tác

(*) BBT là cụm từ viết tắt của Business Breakthrough ch. Chuyên đào tạo về MBA.

phẩm này nhận được nhiều đánh giá tốt ngay trong lần **Ohmae Kenichi** đầu xuất bản và được dịch ra 13 thứ tiếng, trở thành tác phẩm bán chạy toàn cầu.

Hiện nay, **Ohmae Kenichi** là chủ tịch hội đồng quản trị của Công ty TNHH Business Breakthrough, kiêm người sáng lập Công ty Ohmae & Associates, Công ty EveryD.com, Inc., Công ty General Services (GSI), Học viện Capital Investments (ACI) và IDT International. Ông là ủy viên ban quản trị thuộc Đại học Bond Australia, kiêm giảng viên thỉnh giảng của ngôi trường này. Với tư cách là nhà tư vấn tài chính, song song với việc hoạt động ở các nước khác, ông

còn đóng góp rất nhiều ý kiến cho công cuộc cải cách hệ thống chính trị Nhật Bản, với vai trò một công dân yêu nước luôn sẵn sàng đóng góp sức mình cho Tổ Quốc, ông luôn đưa ra những đề nghị, phương án thay đổi hoàn toàn mới để kiến thiết đất nước. Những cuốn sách của ông viết về kinh doanh và kinh tế được đón đọc trên toàn thế giới.

Sở thích của ông là lặn biển, trượt tuyết, off-road bike (lái xe mạo hiểm), thổi kèn Clarinet và tô màu.

Các tác phẩm chính của Ohmae Kenichi:

"Bình luận chiến lược quốc gia - Tư tưởng của Ohmae", NXB Asahi Shimbun;

"Kế hoạch phục hưng Nhật Bản", NXB Bungeibunshu;

"The Professional", NXB Diamond;

"Luận về tư bản", NXB Kinh tế Đông Dương (Toyokeizai);

"Kinh tế học thời Ohmae", NXB Kodansha;

"Mài giữa chiến lược", NXB PHP Business;

"Thay đổi dòng chảy tiền tệ", NXB PHP và nhiều tác phẩm khác.

Ông và phu nhân Janet sinh được hai người con trai, Souki và Hiroki hiện đều đang rất thành công trong lĩnh vực IT.

ĐÔI NÉT VỀ TÁC PHẨM

Yêu thương không cấm đoán được Nhà xuất bản PHP của Nhật xuất bản lần đầu vào năm 1998 với tên *Dù cha mẹ có phản đối thì con vẫn làm*. Sau đó, được Nhà xuất bản PHP cải biên, đổi tên thành *Phương pháp giáo dục con của gia đình Ohmae* vào năm 2012; lần xuất bản này có thêm phần phỏng vấn đặc biệt hai con trai Souki và Hi- roki của chính tác giả. Đây là cuốn sách tổng kết lại những kinh nghiệm (cả phần được và chưa được) của chính bản thân tác giả trong quá trình nuôi dạy hai con trai mình.

Trong cuốn sách này, Ohmae Kenichi có nói đại ý rằng ông không đánh giá cao tính giáo dục của nhà trường Nhật Bản, nên đã cố gắng dành thời gian, công sức, tâm huyết để giáo dục con mình. Từ "giáo dục" ở đây được hiểu là việc nuôi dạy, bồi dưỡng nên một con người có những kỹ năng sinh tồn và biết đối nhân xử thế ngoài xã hội, biết làm theo chính kiến của bản thân và biết tự chịu trách nhiệm về việc mình đã làm với chính bản thân, gia đình và xã hội. Còn từ "sinh tồn" được tác giả dùng và hiểu theo nghĩa là những kỹ năng cơ bản (kỹ năng xử lý tình huống, kỹ năng giao tiếp, kỹ năng làm việc, kỹ năng tự chịu trách nhiệm, kỹ năng biết tiến lùi đúng lúc, kỹ năng học hỏi,...) để có thể đi bất cứ nơi đâu và làm bất cứ nghề gì trên thế giới. Để giáo dục con đạt được điều đó, ông đã đặc biệt nhấn mạnh vào việc đối thoại giữa cha mẹ và con cái trong gia đình, và để đối thoại được

thì chỉ có cách "Tắt ti vi vào giờ ăn cơm để cả nhà cùng trò chuyện về một lĩnh vực, một vấn đề nào đó"; cùng tham gia vào tất cả các trò chơi mà con có hứng thú, chú ý quan sát tỉ mỉ và đặt mình vào vị thế của con, luôn đồng hành và trở thành người bạn thân thiết của con. Bên cạnh đó là thái độ lúc nào cũng phải tôn trọng ý kiến của con, trao cho con quyền "Tự chịu trách nhiệm". Để con được trải nghiệm tất cả những gì con muốn làm. Không bao giờ coi trọng điểm số, nhưng vô cùng khắt khe nếu con làm tổn thương người khác một cách vô cớ.

Chính Ohmae Kenichi đã trở thành tấm gương về một người chồng luôn thấu hiểu và chia sẻ mọi điều với vợ, về trách nhiệm trong công việc được giao, về sự nỗ lực không ngừng hỏi học để không bị lạc hậu so với các con của mình. Trong bài phỏng vấn hai con trai của ông, chính các Con ông cũng khẳng định, về mặt kiến thức ở các lĩnh vực "chúng tôi không thể sánh được với bố". Và Ohmae Kenichi có tâm sự "Tôi viết sách là để cho đứa cháu tương lai của tôi đọc", bởi với ông, ông đã làm tròn trách nhiệm của một người bố với các con của mình.

Cuốn sách có cấu trúc rất ngắn gọn, gồm một *Lời nói đầu* của chính tác giả viết cho lần xuất bản năm 2012 với những điểm mấu chốt tác giả muốn bạn đọc nhớ kỹ; và 24 mục nội dung nhỏ với một bài phỏng vấn về hai con trai tác giả. Những mục nhỏ trong sách cũng được tác giả viết cô đọng kèm theo những ví dụ thực tiễn mà trong quá trình

nuôi dạy con ông vấp phải theo đúng lịch trình từ nhỏ đến lớn của các con. Mỗi mục nhỏ là một câu chuyện nhỏ, không triết lý nhiều, nhưng chứa đầy nhiệt tâm và tình yêu bao la của một người chồng dành cho vợ, một người bố dành cho các con, một thành viên nỗ lực xây dựng một tổ ấm, một cá nhân muốn đóng góp cho công ty và xã hội.

Ohmae Kenichi quan niệm quá trình giáo dục con giống như quá trình chúng ta trượt tuyết, khi cố ghì mình thì bạn càng dễ vấp ngã. Tương tự, trong giáo dục con, nếu cha mẹ càng cấm cản thì con trẻ lại càng cố gắng thực hiện bằng được. Bởi vậy, qua cuốn sách này điều Ohmae Kenichi muốn nhắn gửi tới tất cả các ông bố bà mẹ trên toàn thế giới là: *Hãy học cách buông mình theo con!*

Trân trọng giới thiệu cùng bạn đọc!

Quảng Văn

LỜI NÓI ĐẦU "DÀI DÒNG"

1. Vai trò quan trọng nhất của cha mẹ là dạy con biết "vươn lên bằng chính năng lực của mình"

Tôi có hai con trai. Cả hai đều không thích trường học cho lắm, tuy vậy tôi vẫn chưa từng nhắc con "học đi, làm bài tập đi". Chính bởi bản thân tôi cũng không đánh giá cao tính giáo dục của nhà trường. Vậy các con tôi đã trở thành những người như thế nào? Chỉ mới mười mấy tuổi đầu, lúc ấy các con tôi chẳng khác nào đã tự mình nhảy một cú ngoạn mục chệch hẳn khỏi đường ray ổn định của cuộc đời.

Con trai thứ Hiroki của tôi, hồi bé đã rất thích chơi game, lên cấp hai, chẳng bao giờ thấy con chú tâm đến bài vở ở trường, suốt ngày say mê lập trình. Thằng bé vốn theo học hệ thống trường liên thông lên thẳng đại học nhưng con nói với tôi rằng "Con chỉ thích học về IT, mà học ở trong nước thì chẳng đâu vào đâu cả". Nói là làm, thằng bé không vào học ở trường cấp ba trực thuộc, mà tự tìm một trường cấp ba nội trú ở Mỹ và xách ba lô sang đó du học. Sau khi tốt nghiệp phổ thông, Hiroki học tiếp chuyên ngành công nghệ thông tin ở một trường đại học nổi tiếng, nhưng được nửa chừng, vì tự cho rằng mình đã thông thạo hết những kiến thức ở trường rồi nên Hiroki đã không đến trường nữa.

Souki con trai đầu của tôi cũng vậy, mặc dù cháu đã chọn đi theo con đường mình thích nhưng được nửa chừng

cũng bỏ dở, không tốt nghiệp đại học về chuyên ngành hóa học như lúc đầu đã chọn mà đột ngột rẽ sang một hướng khác hoàn toàn mới.

Với quá trình học hành dang dở như vậy, chắc hẳn các bạn rất muốn biết hiện tại hai con trai tôi đang làm gì và sống như thế nào đúng không? Vào những năm của tuổi đôi mươi, Souki đã tự thành lập và điều hành một công ty tư vấn web mang tên Creative Hope với quy mô khoảng 45 nhân viên. Còn Hiroki đã trở thành giám đốc vùng của công ty chuyên cung cấp phần mềm thiết kế game Unity Technologies tại Nhật Bản, đồng thời đảm nhiệm vai trò giám đốc cho chính công ty riêng của mình.

Cả hai đứa con của tôi đều đã đi những con đường vòng khá dài trong suốt thời kỳ đi học của mình, nhưng có lẽ nhờ vậy mà chúng đã trưởng thành và sống mạnh mẽ hơn trong cái thời đại khắc nghiệt này. Và giờ nếu có ném chúng vào bất cứ nơi nào trên thế giới thì chúng vẫn thích nghi tốt. Cho dù có tay trắng ra đi thì chúng vẫn có thể tự mình kiếm sống. Do đó, tôi luôn cho rằng việc trang bị "năng lực sinh tồn" cho con cái chính là mục đích quan trọng và to lớn nhất của cha mẹ trong việc giáo dục con trẻ.

Đọc hết cuốn sách này rồi các bạn sẽ thấy, ngay chính bản thân tôi trong quá trình giáo dục con cái cũng đã và phải biết bao chướng ngại, nếm trải biết bao thất bại khôn lường, về phương diện dạy "năng lực sinh tồn" cho trẻ có thể cách nuôi dạy con của gia đình Ohmae chưa hẳn đã mười phần

vẹn mười, nhưng có thể lấy đó là thước đo để yên tâm vượt vũ môn trong tiếng thở phào nhẹ nhõm.

Trẻ càng giỏi ở trường, tương lai càng đáng lo

Bước vào thế kỷ XXI, con người hầu như không biết tự mình xoay xở thế nào cho ổn, nói cách khác đây là "thời kỳ khó khăn, thời kỳ chưa tìm thấy câu hồi đáp". Điều này được thể hiện rõ ràng qua thể chế chính trị phức tạp, qua những nét mặt mệt mỏi thường ngày của những doanh nhân trong các khu thương mại hay nhà máy, xí nghiệp trên đất nước này. Ngoài ra đây cũng là thời kỳ mà "mô hình thành công" thoát cái đã trở nên hỗn bại, "kết quả của các đáp án luôn bất ngờ thay đổi xoành xoạch.

Để có thể tồn tại trong một xã hội như thế, người tài giỏi dĩ nhiên không phải là những người ngồi học thuộc lòng theo "khuôn mẫu", mà là người dù gặp bất cứ tình huống nào cũng tự mình suy nghĩ, lựa chọn câu trả lời phù hợp với hoàn cảnh, có thể truyền tải, tác động những suy nghĩ của mình đến những người xung quanh. Nếu được dạy và học một cách máy móc thì tất yếu trẻ sẽ không bao giờ trở thành những người tài giỏi. Nếu đơn giản "Dạy học là sự truyền đạt kiến thức từ thầy sang trò", mà không dạy trẻ "Khả năng nắm bắt vấn đề", "Năng lực phán đoán", "Khả năng truyền đạt" thì sẽ thu hẹp khả năng của trẻ trong tương lai.

Trên thực tế, chế độ giáo dục của Nhật Bản ngày nay chỉ biết cho trẻ học thuộc lòng những gì được viết sẵn trong

sách giáo khoa, đào tạo nên những con người thụ động ngoan ngoãn vâng lời không biết phản kháng, ví như khi được ra lệnh "quay phải" thì anh ta sẽ lập tức làm theo chứ không hề có ý định tìm hiểu nguyên nhân tại sao lại phải làm thế.

Khác với quá trình thực hiện xã hội công nghiệp hóa hay còn gọi là "thời kỳ đuổi theo bắt kịp các nước phương Tây" của thế kỷ XX, bước vào thế kỷ XXI, ta phải tự dò dẫm tìm đường bằng trí tuệ và phán đoán của mình. Con người ở thời đại này dù được "huấn luyện" bài bản, nhưng lại chẳng biết làm gì nếu không có sẵn đáp án hay khuôn mẫu. Thời kỳ này không chỉ giá trị con người bị hạ xuống mức thấp nhất mà khả năng sinh tồn cũng bị yếu đi rất nhiều.

Chính vì vậy, thành tích học tập của con trẻ có kém, thì các bậc cha mẹ cũng không cần phải ca thán. Ngược lại, đối tượng cần phải lo lắng chính là những học sinh được nhà trường đánh giá là ưu tú. Nói cách khác, nếu bạn tốt nghiệp một trường đại học danh tiếng, bạn có thể nghĩ đến một bi kịch ở tương lai. Khi đi học, bạn là một học sinh xuất sắc, nếu vẫn cứ mãi ảo tưởng về mình như vậy khi bước vào xã hội, thì xác suất bạn gặp thất bại rất cao. Hơn thế, bởi "năng lực sinh tồn" không cao, nên nếu bạn liên tục bị vấp ngã thì càng về sau bạn sẽ càng khó để tự mình đứng dậy. Bản thân tôi cho đến tận bây giờ đã chứng kiến không biết bao nhiêu bi kịch như thế. Con người luôn phải liên tục học tập suốt đời, đó là điều tất yếu. Thường những người có thành tích

tốt ở trường học khi bước chân ra ngoài xã hội sẽ sớm và phải khó khăn bởi anh ta có những suy nghĩ sai lầm, ảo tưởng tự cho rằng "ta đã biết, đã được học tất cả mọi thứ ở trường rồi".

Ngoài ra, trong giáo dục vẫn luôn tồn tại vấn đề "Thang điểm tiêu chuẩn" (standard score). Thang điểm tiêu chuẩn chỉ cho ta biết một cách tương đối khả năng ghi nhớ trong một khoảng thời gian nhất định chứ không phản ánh năng lực tổng thể và khả năng trong tương lai của một người. Điều này đã được nhiều người chỉ ra từ trước đến nay. Mặc dù vậy, đến tận bây giờ vẫn còn nhiều trường học tin tưởng tuyệt đối vào "Thang điểm tiêu chuẩn" và dùng chúng để quyết định hướng học tập cũng như nghề nghiệp sau này của học sinh.

Khi bị tiếp nhận loại hình giáo dục như thế này, con người ta thường có tư tưởng chỉ làm theo khuôn mẫu nên khả năng đối mặt với rủi ro bị giảm đi khi ra ngoài xã hội. Tinh thần mạnh mẽ sẵn sàng đương đầu với những thách thức ở tầm cao sẽ không có đất để được nuôi dưỡng. Dù có dùng bao nhiêu thời gian đi chăng nữa, thì người đó vẫn sẽ mãi mãi không thể trưởng thành. Hay nói cách khác, họ sẽ chẳng thể nào tồn tại trên cuộc đời này nếu sống một mình, không có ai bên cạnh giúp đỡ.

Cũng giống như trong lần đầu tiếp xúc, chỉ cần nghe người đối diện nói đã tốt nghiệp từ một trường đại học danh tiếng nào đó thì ngay lập tức người nghe sẽ cho rằng người

ấy tài giỏi. Với người lớn cũng không tránh khỏi tư duy theo lối đó. Có thể nói cách nghĩ đó cũng là hậu quả của một nền giáo dục coi trọng điểm số.

Hai năm trước đây, mặc dù toàn nước Nhật lâm vào cảnh suy thoái kinh tế, nhưng toàn dân không ai lên tiếng phản nản, họ cố gắng chịu đựng trong suốt thời gian dài vì cho rằng đã có nhà nước (một tập thể có "Thang điểm tiêu chuẩn cao") lo rồi không cần làm gì cũng được. Phải chăng, khả năng tự phục hồi của xã hội Nhật Bản bị đánh mất là do những bộ máy trung ương vẫn luôn cố hữu không còn bắt kịp với thời đại.

Có nên đánh đồng "giáo dục" với "huấn luyện"?

Nếu không còn mong đợi gì nơi trường học, chúng ta nên làm gì? Chúng ta nên làm như thế nào để con trẻ "vươn lên bằng năng lực của chính mình"?

Rất đơn giản. Đó là mỗi người làm cha làm mẹ hãy tự mình dạy con cái của chính mình. Từ xa xưa, dạy con là vai trò chính yếu của cha mẹ. Vậy thì chúng ta hãy quay trở lại với thời điểm ban đầu đó.

Có nhà nọ, ông bố nói với bà mẹ "Em lo cho con học tốt nhé", bà mẹ nghe thế lại cuống cuồng tìm kiếm gia sư, tìm lớp dạy thêm rồi cứ thế giao phó toàn bộ việc học của con cho các thầy cô giáo... Lối suy nghĩ ấu trĩ như vậy cần được loại bỏ càng sớm càng tốt. Đó là bước cần làm đầu tiên.

Tiếp đến hãy thay đổi cách nhìn của bạn đối với giáo dục. Nếu suốt ngày bạn ra rả với con "Không được làm thế này, không được làm thế kia" rồi bắt ép con theo khuôn mẫu, rồi nhồi nhét sao cho con mình vừa khớp không được thừa đâu hở đuôi với cái khuôn đó, phải chăng với bạn đó mới gọi là giáo dục?

Theo tôi làm như vậy là "huấn luyện" - một hình thức khác hoàn toàn với bản chất của "giáo dục là dạy trẻ khả năng tự mình suy nghĩ, tư duy. Ở trường trẻ đã suốt ngày bị thầy cô "huấn luyện" rồi. Về nhà chúng lại tiếp tục chịu sự "huấn luyện" từ bố mẹ. Ngay cả trong việc huấn luyện thú, người ta cũng không thực hiện cường độ dày đặc như thế. Trường học đã và đang cố gắng nhét con của các bạn vào khuôn mẫu rồi, vì thế bạn đừng làm hỏng con mình thêm nữa, hãy bảo vệ tư duy của các con, hãy nghĩ cách để đưa các con quay trở lại trạng thái linh hoạt của một con người đúng nghĩa, một con người biết phán đoán và suy nghĩ bằng chính bản năng của mình.

Ngoài ra, con người luôn có khuynh hướng tập trung cao để làm những việc bản thân thích thú hơn là những việc bị bắt buộc làm. Vì vậy cha mẹ phải thường xuyên quan sát, để ý lúc nào làm gì thì con vui vẻ nhất, từ đó tạo điều kiện để con có thể thường xuyên tiếp xúc với môi trường đó ngay tại chính ngôi nhà của mình.

Lúc này, cha mẹ hãy khoan nóng vội nghĩ đến ích lợi của việc đó với con trong tương lai, hoặc con có tài năng

trong lĩnh vực này hay không. Thay vào đó, điều quan trọng hơn là cha mẹ nên tìm hiểu tại sao trẻ lại quan tâm đến vấn đề này, tại sao trẻ lại thích làm việc kia. Chỉ cần làm tốt việc đó cha mẹ sẽ không cần phải lo lắng thêm bất cứ điều gì khác nữa.

Đương nhiên nếu trẻ có năng khiếu thì sẽ thuận lợi hơn khi theo đuổi lĩnh vực ấy, nhưng không phải vì trẻ không có năng khiếu mà bạn bắt trẻ phải từ bỏ. Bởi nếu thật sự không có năng khiếu trong một lĩnh vực nào đó nhưng bằng sự đam mê, tinh thần nhiệt huyết, trẻ sẽ có thêm sự bền bỉ và lòng quyết tâm vượt khó cao độ. Chính điều đó mới là yếu tố chủ chốt quyết định thành bại, tố chất đó quan trọng hơn cả tài năng.

2. Cha mẹ hãy thực hiện càng sớm càng tốt

Thực tế tôi dạy con như thế nào, tôi đã viết kỹ trong cuốn sách này. Tuy nhiên, tôi sẽ tóm lược trước một vài điều trọng tâm ở đây Tôi nghĩ để thực hiện nó không có gì khó, bất cứ gia đình nào cũng cố thể làm được một cách dễ dàng, các bạn hãy cùng tham khảo nhé!

• Giờ ăn, hãy tắt tivi

Nếu làm được vậy thì đảm bảo giao tiếp giữa cha mẹ và con cái sẽ tăng lên đáng kể. Cha mẹ cũng sẽ dễ dàng nắm bắt tâm tư nguyện vọng và cả những khó khăn mà trẻ vướng phải. Trong mỗi bữa ăn gia đình tôi đều chọn lấy một chủ đề rồi cùng nhau bàn luận về chủ đề đó.

Tôi có thể gợi ý thế này, ví dụ bạn đọc báo thấy có một ký sự viết về đất nước Slovakia, bạn hãy nói với cả nhà "Ai biết bất kỳ thông tin gì về Slovakia thì chia sẻ cho mọi người nhé". Có thể ngay lập tức không ai có câu trả lời. Lúc ấy, bạn nói tiếp "Dường như kiến thức của cả nhà mình về Đông Âu vẫn còn hạn chế, hay là bữa ăn tối của thứ bảy tuần này, chúng ta cùng nghiên cứu về Đông Âu nhé". Sau đó, con trai con gái của bạn lập tức sẽ thi nhau tra cứu các thông tin liên quan đến Slovakia, bữa ăn tối hôm ấy, thế nào chúng cũng sẽ hào hứng nói cho bạn nghe những kiến thức mà chúng đã thu thập được. Nếu tiến hành công việc này một cách đều đặn định kỳ thì chắc chắn khả năng tìm tòi, phát biểu diễn giải của con bạn sẽ tăng lên đáng kể.

Hãy tận hưởng những phút giây thú vị của cả gia đình trên bàn ăn, những lúc như thế nếu bạn cố tình lặp lại lời nói của thầy giáo "Con đã làm xong bài tập chưa?" thì bữa ăn sẽ chẳng còn gì ý nghĩa nữa cả. Việc nâng cao một cách có ý thức chất lượng của các buổi trò chuyện là việc làm vô cùng quan trọng để nuôi dưỡng "Khả năng sinh tồn" cho trẻ.

• Để trẻ lên kế hoạch du lịch cho cả nhà

Việc lập kế hoạch ở đây không chỉ đơn giản là quyết định đi lúc nào, đi đến đâu, mà hãy để trẻ tra cứu thông tin và chuẩn bị càng chi tiết càng tốt, như thông tin về hãng máy bay, khách sạn, phương tiện giao thông, thời gian, cách thức di chuyển từ sân bay đến điểm lưu trú, tham quan những

điểm nào, thông tin về các điểm du lịch đó, chi phí toàn bộ cho chuyến đi, bảng báo giá...

Và lẽ dĩ nhiên, sau khi trẻ đã lên sẵn kế hoạch như vậy, bạn phải tôn trọng và làm theo kế hoạch của trẻ trong chuyến du lịch cùng với cả gia đình. Nếu kế hoạch đó không chu đáo, khiến cả nhà gặp phải rắc rối thì hãy để trẻ nhận thấy đó là một bài học lớn nếu mọi việc không được chuẩn bị cẩn thận kỹ càng. Làm như thế bạn đã dạy cho con tinh thần trách nhiệm đối với gia đình, sẽ làm tăng thêm kiến thức của con về xã hội, hiểu biết nhiều hơn về những địa điểm mà con đã đi qua và như thế ý nghĩa của chuyến đi sẽ càng được tăng lên bội phần.

- **Không cho con tiền tiêu vặt**

Trong việc nâng cao nhận thức về tiền bạc và tinh thần tự lập cho con, thay vì cho con tiền tiêu vặt hằng tháng tôi khuyên bạn hãy trao cho con "quyền lợi trong gia đình".

Chẳng hạn, nếu thuê người lau cửa kính tốn 5.000 yên, bạn hãy giao việc này cho các con, nếu các con lau sạch đẹp láng bóng như những người lao công thì bạn hãy trả đúng bằng số tiền đó cho con. Hoặc, con gái bạn phù hợp với việc cắt tỉa chăm sóc cây cảnh thì hãy giao công việc này cho con, nếu cây không héo úa, phát triển khỏe mạnh thì đến cuối tháng bạn hãy trả lương cho con tương ứng với công sức mà con đã bỏ ra.

Từ những chuyện lật vật này, bạn đã dạy con 'hãy làm tốt tất cả mọi việc từ điều nhỏ nhất, rồi sẽ nhận được giá trị tương xứng với công sức bỏ ra. Bạn sẽ không dạy được cho con điều này nếu không làm gì mà hàng tháng vẫn nhận được tiền tiêu vặt. Gia đình Ohmae chúng tôi cũng vậy các con tôi không bao giờ nhận được tiền tiêu vặt, trừ ít tiền lì xì từ người thân vào mỗi dịp năm mới.

Theo năm tháng con trẻ rồi sẽ lớn, chẳng mấy chốc chúng sẽ có năng lực vượt trội cha mẹ. Chính vì thế bạn hãy nhanh chóng phát hiện, nhanh chóng trao cho con "quyền lợi" trong gia đình. Nếu cha mẹ cứ ra lệnh bắt ép con phải làm việc nọ việc kia thì ngược lại sẽ làm cho khả năng tự lập của con ngày càng trì trệ. Vì thế nếu trong nhà có việc nào con cái làm tốt hơn cha mẹ thì bạn hãy trao cho con cơ hội được độc quyền làm việc đó, làm vậy dù cha mẹ không cần ra lệnh, các con vẫn hoàn thành công việc đó một cách vui vẻ.

Trẻ được cha mẹ công nhận khả năng của mình nên có thể sẽ muốn tập trung vào việc phát triển năng lực của bản thân mà bỏ bê việc học. Dù vậy, hãy thấy vui vì cha mẹ đã chiến thắng trường học. Bởi đó chính là bước đầu của sự tự lập.

Hai con tôi đều say mê với máy tính và am hiểu hơn chúng tôi rất nhiều trong lĩnh vực này. Vì thế, ở nhà tôi giao quyền bảo trì và sửa chữa máy tính cho hai con. Nhưng để dễ bề quản lý và tránh chông chéo, tôi phân con trai đầu phụ

trách về Windows, con trai thứ đảm nhiệm phần OS và Macintosh.

• **Hãy thi đua tích lũy lợi nhuận ngay trong gia đình**

Có một phương pháp nhằm nâng cao khả năng quản lý tiền rất dễ thực hiện. Ví dụ gia đình bạn có bốn người, bạn có 400 nghìn yên tiền mặt dư thừa bạn hãy phát cho mỗi người 100 nghìn và cùng nhau thi đua cho đến cuối năm xem ai là người quản lý tiền của mình tốt nhất.

Có thể các bạn sẽ nghĩ rằng cho trẻ con tham gia vào những trò chơi tiền bạc sớm quá sẽ chẳng tốt chút nào, nhưng ở những gia đình người Do Thái họ làm ngược lại, nghĩa là cho con cái tập làm quen với tiền từ rất sớm. Trẻ con Nhật Bản không được trải nghiệm thực tế với tiền bạc kể cả ở trường hay ở nhà, vì thế khi lớn lên, cũng trở thành những người quản lý tiền không tốt, ngay cả khi gửi tiền vào ngân hàng mà không nhận được một đồng xu lợi tức nào cũng không phàn nàn.

Tiền thể tôi cũng kể chút chuyện của mình, năm đầu đại học tôi rất tiếc khi đã để bố mẹ phải chi trả cho mình phí nhập học và học phí của học kỳ đầu, nhưng những năm sau đó tôi đã làm thêm (nhân viên chuyển phát, phiên dịch kiêm hướng dẫn viên du lịch...) và dùng tiền đó để tự trang trải toàn bộ học phí và sinh hoạt phí cho mình. Vì vậy, tôi đã có thể tự mình quyết định con đường cho riêng mình mà không phải bàn bạc gì với bố mẹ.

• **Hãy cho trẻ tham gia trại hè**

Nếu muốn nuôi dưỡng khả năng lãnh đạo cho trẻ, lời khuyên của tôi là "Hãy cho trẻ tham gia trại hè". Vào kỳ nghỉ hè, khi các trường học đóng cửa, trẻ con sẽ tham gia hoạt động cắm trại được tổ chức bởi các đoàn thể tại địa phương, bọn trẻ sẽ được trải nghiệm rất nhiều thứ giữa thiên nhiên. Hoạt động này rất phổ biến ở các nước Bắc Mỹ, gia đình chúng tôi cũng thường xuyên cho bọn trẻ tham gia trại hè tại Mỹ ngay từ khi chúng còn rất nhỏ.

Lúc còn nhỏ, tôi cũng thường tập hợp trẻ con hàng xóm và bày ra đủ thứ trò chơi, vừa chơi chúng tôi vừa học cách ứng xử trong một tập thể và năng lực lãnh đạo từ đó cũng được phát triển một cách tự nhiên. Tuy nhiên, Nhật Bản ngày nay, chỉ ở môi trường học đường, trẻ con mới có thể trải nghiệm được điều này thông qua các hoạt động tập thể. Nói thế để chúng tỏ rằng tôi không phủ định hoàn toàn ý nghĩa tồn tại của trường học. Tôi chỉ nói rằng trường học có thể là nơi tổ chức các hoạt động tập thể nhưng các hiệu quả giáo dục khác thì không nên mong đợi gì nhiều.

Nói một cách chính xác hơn, ở trường học các học sinh cùng khóa có thể trải nghiệm hoạt động tập thể, nhưng khó để học sinh các khóa học khác nhau có thể cùng giao lưu để trao đổi kinh nghiệm. Vì thế, với hoạt động trại hè các con của bạn có thể gặt hái được nhiều kinh nghiệm từ các hoạt động trong những tập thể với thành phần đa dạng.

4 trách nhiệm cha mẹ nên dạy con

Cho dù con bạn đã được dạy để trở thành một người trưởng thành có "năng lực sinh tồn" cao đến mấy đi nữa, nhưng nếu con bạn có những hành động làm ảnh hưởng xấu đến gia đình và xã hội thì cũng sẽ bị người đời gán mác là "một đứa thất bại". Vì thế, không chỉ nâng cao năng lực cho trẻ mà việc dạy cho trẻ tinh thần trách nhiệm cũng là vai trò quan trọng của những người làm cha làm mẹ.

Tôi không bao giờ nhắc nhở các con tôi phải làm bài tập về nhà, nhưng tôi luôn nhắc nhở các con ngay khi còn bé về tinh thần trách nhiệm, đối với "bản thân", "gia đình", "xã hội", "đất nước".

Vì thế, khi con trai thứ của tôi nói với tôi về việc "sẽ bỏ học ở trường và sang Mỹ du học", tôi đã hỏi "Con có hiểu những gì mình đang làm không? Và ngay lập tức con đã trả lời với tôi như đinh đóng cột rằng "Vâng, con rất hiểu và con sẽ làm tròn 4 nhiệm vụ ấy", nghe con nói như thế tôi cảm thấy yên tâm khi tiễn con lên đường.

Có thể khẳng định rằng, con người chúng ta nếu ai cũng làm tròn 4 trách nhiệm này thì cho dù có đi đến bất kỳ nơi nào trên thế giới, có làm bất cứ công việc gì thì vẫn có thể sống tốt được. Đây là những điều cực kỳ quan trọng trong cuộc sống nhưng rất tiếc không được trường học đưa vào giảng dạy. Vì thế, không còn cách nào khác, nhưng người làm cha làm mẹ như chúng ta phải trực tiếp chỉ dạy cho con cái của mình.

Cha mẹ thay đổi, đất nước sẽ thay đổi!

Để có thể ngăn chặn suy thoái kinh tế của Nhật Bản hiện nay, việc quan trọng nhất là phải tăng cường một "nguồn nhân lực cố thể cạnh tranh với thế giới".

Do đó, cho đến thời điểm này tôi đã truyền tải những suy nghĩ của mình đến khoảng 6.000 học viên tại một trường dạy khởi nghiệp và khoảng 5.000 học viên tại một trường đào tạo các chính trị gia tương lai. Hiện tại, tôi cũng đang giảng dạy tại trường Đại học BBT và các trung tâm hướng nghiệp do chính tôi xây dựng, ước tính có khoảng 10.000 sinh viên và học viên đang theo học thường xuyên.

Bên cạnh đó, về lĩnh vực giáo dục, tôi đang và sẽ tiếp tục đề xuất những cải cách mang tính hệ thống cho phù hợp với thế kỷ XXI như: "Phổ cập giáo dục ở Nhật sẽ là cấp 3 (thay vì cấp 2 như hiện nay) sẽ dạy cho con trẻ về tinh thần trách nhiệm, đối với bản thân, đối với cộng đồng, trang bị cho trẻ những kỹ năng lao động để tự mình trang trải cho cuộc sống của mình. Tuổi 18 là độ tuổi được công nhận công dân trưởng thành (thay vì 20 tuổi như hiện nay) và được quyền bỏ phiếu bầu cử, được phép uống rượu hút thuốc, kết hôn, lái xe..

Tuy nhiên, một mình tôi dù có cố gắng đến thế nào đi nữa, khả năng của tôi cũng chỉ có giới hạn. Vì thế, mỗi một gia đình chúng ta hãy thay đổi cách nhìn nhận, thay đổi cách giáo dục con cái, nếu chúng ta không có những bước cải cách thực sự trong vấn đề này thì chắc chắn đất nước chúng ta sẽ

không thể nào đi lên được. Nói cách khác, những người làm cha làm mẹ không tiên phong thay đổi thì đất nước sẽ chẳng bao giờ có thể đổi thay.

Đến đây, tôi có thể nói tôi đã hoàn tất nhiệm vụ nuôi dạy con cái. Tuy nhiên, trong cuốn sách này tôi cũng đồng thời ghi lại những thất bại của mình, nếu những kinh nghiệm này có thể góp phần nhỏ nào đó trong công cuộc cho ra đời "Những người Nhật biết cạnh tranh với thế giới" thì cũng xem như tôi đã hoàn thành một trong những nghĩa vụ của một lão già dành trọn tình yêu cho đất nước này.

Trong những lời mở đầu, tôi đã tự đánh giá cách nuôi dạy con của tôi đạt mức điểm tối thiểu trong thang điểm chuẩn để đánh giá về cách nuôi dạy con cái, nhưng đến tận bây giờ tôi vẫn chưa biết mình được phía "đối phương" cho bao nhiêu điểm. Vì thế, lần này tôi rất muốn được nghe những ý kiến và cảm tưởng một cách thẳng thắn không kiêng dè của hai con trai tôi (nếu các con tôi đồng ý) về cách giáo dục con của tôi (khi không có mặt tôi ở đó).

Cuốn sách này được viết lần đầu tiên khi con trai cả Souki của tôi 21 tuổi, con trai thứ Hiroki của tôi 16 tuổi. Từ đó đến nay đã 15 năm trôi qua và hãy xem cả hai con trai tôi sẽ cảm nhận như thế nào khi các con ngoảnh đầu nhìn lại. Có thể những lời đánh giá ấy hoàn toàn nằm ngoài dự đoán của tôi và cho dù nó có chưa xót đến thế nào đi chăng nữa tôi quyết sẽ không trốn tránh trách nhiệm của một người làm bố, sẵn lòng lắng nghe các con của mình nói. Quý vị độc

giả cũng vậy, hãy nán lại đôi chút, đọc đến cuối cùng những lời tâm sự để hiểu hơn nữa về "Cách nuôi dạy con của gia đình Ohmae".

Lời cuối cùng cho trang viết này, dù những đứa trẻ của tôi ngày nay đã khôn lớn nhưng tôi vẫn không ngừng hy vọng rằng chỉ sau 10 năm, 20 năm nữa thôi, đất nước của chúng ta sẽ thật sự thay đổi.

Tháng 6 năm 2012

Ohmae Kenichi

1. TÌNH YÊU ĐƯỢC ĐONG ĐẾM BẰNG THỜI GIAN

Trong thâm tâm, cho dù bạn luôn tâm niệm vợ và các con của bạn quan trọng đôi với bạn đến thế nào chăng nữa, nhưng mỗi khi bạn về nhà, vợ con bạn đã chìm vào giấc ngủ bạn cũng nên suy nghĩ về bản thân. Tình yêu của bạn dành cho gia đình như thế nào sẽ được thể hiện bằng chính thời gian bạn dành cho họ.

Hãy lên "Kế hoạch cả năm cho gia đình"

Câu chuyện của tôi xảy ra cách đây cũng 17, 18 năm rồi, hồi đó tôi đã vào làm ở công ty tư vấn McKinsey được 5 năm. Lúc ấy, con trai đầu của tôi vẫn chưa vào lớp 1. Chúng tôi đã lên kế hoạch cho kỳ nghỉ hai tuần của gia đình ở Hawaii. Thế nhưng, ngay trước ngày cả gia đình dự định cùng nhau đi nghỉ thì công ty xảy ra việc đột xuất nên tôi chỉ có 5 ngày nghỉ phép mà thôi.

Kể ra thì du lịch 5 ngày ở Hawaii cũng không đến nỗi gấp gáp vội vã cho lắm, nhưng đây lại là kỳ nghỉ đầu tiên trong suốt 5 năm tôi miệt mài làm việc. Vấn đề là ở chỗ ngay từ đầu tôi đã hào hứng nói với gia đình "Bố lấy phép nghỉ 2 tuần luôn rồi đấy nhé" vậy mà nửa chừng kế hoạch lại thay đổi do công việc đột xuất ở công ty, vì thế mọi người đều tỏ vẻ bất bình, thậm chí các con còn giận luôn cả tôi nữa. Các

con tôi than vãn "Ôi thôi chuyển đi mà không có bố đi cùng thì còn gì nữa, sốc quá sốc quá đi thôi". Đến lúc ấy, tôi mới nhận ra rằng, cho dù bản thân mình có nhiều công việc khác phải làm thì kế hoạch của cả gia đình mà chúng tôi đã bàn bạc cùng nhau ấy nhất định phải được thực hiện đến cùng.

Vào ngày đầu năm, chúng tôi thường lập ra kế hoạch cho gia đình trong suốt một năm ấy, chúng tôi sẽ lắng nghe nguyện vọng và dự định của hai con, rồi sắp xếp thời gian chơi đùa cùng con. Cho dù công việc của tôi ở công ty McKinsey có quá bận rộn, cho dù tôi có phải từ chối buổi hẹn gặp khách hàng, cho dù có bị ai đó phàn nàn trong công việc thì tôi vẫn muốn được thực hiện theo đúng những kế hoạch mà gia đình tôi đã cùng nhau đề ra.

Dạo này, các con của tôi cũng đã lớn hẳn rồi những dịp chúng tự đi chơi không có cha mẹ đã nhiều hơn trước đây, nhưng ít nhất những chuyến đi biển hay lên núi trượt tuyết thì cả gia đình chúng tôi vẫn thường xuyên đi cùng nhau.

Vậy phân chia thời gian cho gia đình yêu thương như thế nào là đủ, như thế nào là hợp lý? Nếu chỉ nói với con "Bố xin lỗi, bố thương con mà" thì chưa đủ. Chưa đủ, nếu đêm đêm bạn trở về nhà khi tất cả các con của bạn đã ngủ say, chưa đủ, khi thời gian bạn trò chuyện làm bạn cùng gia đình quá ít.

Giai đoạn bận rộn cho sự nghiệp có lẽ là khi chúng ta bước vào độ tuổi 30, 40; nhưng nếu vì thế mà bạn thường xuyên vắng nhà và không có buổi trò chuyện nào cùng với

các con, thì quãng đời của bạn khi về già, bạn chỉ còn ở lại với người bạn đời của mình mà thôi. Và như thế chính bạn chứ không ai khác đã tự bỏ lỡ cơ hội tuyệt vời nhất trong đời để sống và trao yêu thương cho các con, cho cả gia đình của bạn.

Tình yêu sâu sắc dành cho gia đình được thể hiện bằng cách bạn phân chia thời gian như thế nào cho gia đình, điều này tôi đã nhận ra từ khá sớm và ít ra trong 15, 16 năm nay điều này luôn luôn hiện rõ trong tâm trí tôi.

Hãy hẹn hò với bạn đời của mình mỗi tuần một lần

Hơn 10 năm trước chúng tôi tạm biệt Yokohama rời ngôi nhà mà chúng tôi đã từng quen thuộc trong một thời gian khá dài để chuyển đến sống ở Tokyo. Chuyển đến nơi ở mới, tôi có thể tiết kiệm thời gian đi làm 2 tiếng đồng hồ mỗi ngày. Với 2 tiếng đồng hồ đó, tôi có thêm buổi sáng thông thả yên tĩnh để viết bản thảo và những buổi chiều về sớm để cùng ăn tối với vợ con. Cuối tuần, tôi thường cùng với vợ tôi - Ginny đi ra ngoài dùng bữa tối. Với tôi, dành ra một khoảng thời gian cho hai vợ chồng nói chuyện riêng mà không có con cái vây quanh là vô cùng quan trọng.

Gần đây, tôi thường hay nghe mọi người ca thán "Vợ chồng chúng tôi chẳng có thời gian nói chuyện với nhau gì cả". Tôi cho rằng ngay từ khi chúng ta còn trẻ, nếu chúng ta nỗ lực dành thời gian để bầu bạn với người bạn đời tuyệt vời nhất của mình, thì sẽ chẳng bao giờ phải mở miệng ra than phiền như thế.

Vấn đề này không chỉ dừng lại trong giới hạn gia đình mà còn được nhắc đến trên phương diện cống hiến cho xã hội trong công việc. Điều quan trọng đây vẫn là vấn đề về thời gian, chứ nhất định không phải là vấn đề tiền bạc. Thử hỏi những người quản lý hay quan chức cấp cao trong một công ty đã sử dụng bao nhiêu thời gian của đời mình để cống hiến cho xã hội?

Ví dụ bạn làm kế toán, khi bạn tham gia hoạt động tình nguyện xã hội, bạn có thể vận dụng kiến thức về kế toán của mình vào việc hỗ trợ quản lý một bảo tàng vừa mới khai trương gần nhà. Hoặc nếu bạn là người chuyên về marketing, bạn có thể đóng góp ý kiến làm thế nào để thu hút được người nghe khi tổ chức một buổi hòa nhạc cho dân cư trong khu vực. Hoặc vận dụng những mảnh lời marketing vào việc lôi kéo khán giả trẻ tới xem biểu diễn nghệ thuật tuồng cổ tích xưa vốn được ít người quan tâm. Mỗi người đều có thể cống hiến cho xã hội theo cách riêng của mình. Một xã hội mà trong đó mọi người đều nghĩ rằng "Tôi đã làm việc và đóng thuế đầy đủ rồi" những việc khác hãy để người khác làm" thì không phải là một xã hội tốt đẹp.

Trách nhiệm đối với bản thân, gia đình, xã hội, công việc là 4 trách nhiệm lớn nhất của đời người, nếu thiếu bất kỳ một khía cạnh nào, chắc chắn bạn cũng sẽ mất cân bằng và không thể trở thành người có ích. Biết phân bổ thời gian một cách hợp lý cho bốn yếu tố quan trọng này là điều mà tôi đã khắc cốt ghi tâm trong suốt 15 năm qua.

2. NẤU ĂN CŨNG VẬY MÀ PHƯƠNG PHÁP LAMAZE CŨNG THỂ

Vợ tôi đến Nhật năm 19 tuổi. Tiếng Nhật không biết nấu nướng cô ấy cũng không biết gì ngoài món trứng ốp la, vì thế tôi đã đi học nấu ăn để có thể chỉ lại cho vợ đồng thời cùng cô ấy học tiếng Nhật mỗi ngày.

Cùng vợ tham gia lớp sinh con không đau (phương pháp Lamaze)

Tôi đi du học tại MIT (Viện Công nghệ Massachusetts Mỹ), trở về nước năm 1970. Thời gian đầu, tôi làm việc tại một công ty sản xuất Nhật Bản. Trong suốt thời gian làm việc ở đó, tôi nổi tiếng là người không chịu làm thêm giờ.

Hết giờ làm việc lúc 4 giờ 45 phút, tôi lập tức đi đón vợ, cả hai ra bờ biển chơi khá lâu, ghé phòng tập gym tập một lúc, xông hơi cho mồ hôi ướt đẫm rồi cùng nhau về nhà. Hồi đó, 100 yên mua được bốn năm con cá Iwashi (cá mòi), hai đứa mang mớ cá về nhà, đem ra ban công nướng ăn.

Hồi đó, vợ tôi chỉ mới 19 tuổi vừa chân ướt chân ráo đến Nhật. Cô ấy nói tiếng Nhật chữ được chữ mất vất vả vô cùng nên tôi dành phần lớn thời gian để chỉ thêm cho cô ấy. Đầu tiên, tôi để cô ấy viết nhật ký mỗi ngày, đi làm về tôi tranh thủ sửa những lỗi sai và ôn tập lại vào ngày hôm sau. về khoản nội trợ, cô ấy thực sự chỉ biết mỗi món trứng ốp la,

thế là không còn cách nào khác, tôi phải đi học nấu ăn để về chỉ lại cho cô ấy. Và như thế, không ai khác, chính tôi đã đảm nhiệm luôn vai trò thầy giáo dạy nấu ăn kiêm thầy dạy tiếng Nhật cho vợ.

Thế nhưng, khi nhắc lại những chuyện này thì vợ tôi lại hoàn toàn không nhớ. Cô ấy bảo vậy hả, có những chuyện như thế đã xảy ra à?, mà cũng đúng thôi, chuyện đã hơn 25 năm rồi còn gì.

Sau đó, tôi chuyển sang làm ở công ty McKinsey, công việc bận rộn hơn trước rất nhiều, thời gian dành cho gia đình ít đi, nên có lẽ đây là thời gian mà vợ tôi vất vả nhất vì phải quán xuyến hầu hết mọi việc trong nhà.

Khi chúng tôi sinh con trai đầu lòng, tôi phải làm việc ở thành phố Sagamihara thuộc tỉnh Kanagawa, nhà xa nên tôi thường rời khỏi nhà vào thứ hai và về vào thứ sáu. Sau đó, tôi lại đến làm việc tại bang Texas ở Mỹ. Tuy một tháng tôi được về thăm nhà một lần nhưng đó là thời điểm con trai của chúng tôi vừa mới chào đời nên khỏi phải nói vợ tôi bận rộn như thế nào khi không có chồng bên cạnh. Suốt những năm đầu trong khoảng thời gian đó, chúng tôi không tài nào sắp xếp được kỳ nghỉ cho gia đình.

Nhưng dù có bận tới ngày thì khi vợ tôi sinh con, tôi cũng đã luôn túc trực bên cạnh cô ấy. Với trình độ y học phát triển như bây giờ, phương pháp chuyển dạ không đau Lamaze chắc không còn lạ gì với nhiều người, nhưng ở thời điểm bấy giờ đó là một phương pháp hoàn toàn mới.

Trước khi sinh, vợ tôi nói "Đây là phương pháp sinh con rất phổ biến và được ưa chuộng tại các nước như Mỹ, Pháp, bởi nó tiếp thêm sức mạnh cho người mẹ, vì thế anh nhất định phải cùng em tìm hiểu phương pháp này". Thế là tôi cùng vợ tham gia khóa học về phương pháp Lamaze. Ở lớp học đó chúng tôi được luyện tập cách "hít thở" lúc chuyển dạ sinh con.

Trong khóa học về phương pháp Lamaze lúc đó không có bất kỳ một người Nhật nào cả. Tất cả các học viên đều là những người nước ngoài đang Sinh sống tại Tokyo, hầu hết các mẹ bầu đến lớp học một mình mà không có chồng đi cùng. Tôi nghĩ rằng hồi đó, hiếm có anh chồng nào sau giờ làm lại đến đây cùng vợ tập hít thở lẫn lê bò toài như tôi thế này.

Nhất định phải ở bên cạnh vợ lúc vợ lâm bồn

Trước lúc vợ sinh, tôi đã đến Bệnh viện phụ sản Tokyo xin được ở bên cạnh lúc vợ tôi sinh con nhưng vị bác sĩ phụ trách đã một mực từ chối, bà ấy nói rằng: "ở đây chưa có tiền lệ nào như thế cả, đàn ông không được phép vào trong phòng sinh cùng vợ". Bà ấy đưa cho tôi quyển sách hướng dẫn sinh con bằng phương pháp Lamaze và bảo: "Đây này, vợ anh sẽ sinh con theo cách như thế này này, anh hãy đọc quyển sách này thử xem".

Nhưng tôi vẫn cứ tha thiết thuyết phục "Ở các nước khác, chuyện chồng vào phòng sinh cùng vợ là một điều vô

cùng bình thường. Tôi thật lòng mong bệnh viện cũng sẽ đồng ý cho tôi vào cùng".

Lúc đó, có một vị bác sĩ khác bên cạnh, nghe thế cũng đã tán thành với ý kiến của tôi và bảo: "Thôi cứ cho anh ấy vào". Vị bác sĩ phụ trách nghe vậy liền thay đổi thái độ, quay sang giải thích cho tôi rõ hơn về phương pháp Lamaze, rồi nói: "Thôi được, tôi đồng ý để anh cùng theo vợ vào phòng sinh, nhưng nhớ phải mặc đầy đủ quần áo tiệt trùng theo quy định của bệnh viện nhé".

Sau đó bà ấy lại tiếp: "Tôi xem phim thấy ở châu Phi có anh chồng giả vờ lăn lộn dưới đất đau đớn khi vợ sinh con. Ở đây xung quanh anh còn có các bệnh nhân khác vì thế anh vui lòng đừng la hét làm phiền người khác nhé".

Người dân châu Phi quan niệm rằng khi vợ sinh con, nếu chồng lăn lộn bên cạnh giả bộ đau đớn thì con đau sẽ được san sẻ bớt từ vợ sang chồng. Vị bác sĩ ấy đã nghĩ tôi cũng sẽ làm điều tương tự như thế.

"Không đâu. Tôi chỉ muốn nắm lấy tay cô ấy mà thôi".

"Ồ, anh này lạ nhỉ!".

Và đó cũng là lần đầu tiên Bệnh viện phụ sản Tokyo phá lệ, cho phép tôi được vào phòng sinh, cùng vợ vượt cạn.

Lần sinh con thứ hai, chúng tôi đến bệnh viện ở Yokohama, thành phố nơi tôi lớn lên. Bác sĩ phụ trách là người quen nên tôi đã nói trước để bác sĩ cho phép tôi cùng vào phòng sinh với vợ. Lần này, có kinh nghiệm hơn nên tôi

đã chuẩn bị sẵn máy quay và ghi lại toàn bộ từ đầu đến cuối giây phút con trai thứ của chúng tôi chào đời. Sau này, khi con trai của tôi nhỏ có nói gì vô lễ, tôi sẽ cho con xem lại toàn bộ video này và nói: "Nhóc con, thế đây là gì hả?".

Và như thế, cả hai lần vợ vượt cạn tôi đều luôn có mặt, đó là tình yêu, sự quan tâm của tôi dành cho cô ấy để cô ấy không phiền muộn trong lòng.

Mấu chốt của sự cân bằng "4 trách nhiệm"

Khi vợ chồng thẳng thắn trao đổi ý kiến, nếu bạn cho rằng những lời cô ấy nói hoàn toàn đúng thì hãy nhiệt tình ủng hộ cô ấy. Tôi nghĩ vợ chồng nên nỗ lực làm thế nào để luôn có thể hiểu nhau và thông cảm cho nhau chứ không phải là sự "háo thắng".

Khi trong gia đình phát sinh vấn đề nào đó, trước hết hãy thử tìm hiểu nguyện vọng hoặc những điều trẻ muốn được thực hiện. Nói cách khác, hãy giải quyết bằng phương pháp thử "Khảo sát thị trường trước, nếu cảm thấy nguyện vọng của con là chính đáng thì hãy cùng con thực hiện nguyện vọng ấy.

Tôi biết có những người mặc dù rất hoạt bát năng nổ có năng lực trong công việc, nhưng khi về nhà thì không động tay động chân vào bất cứ công việc gì. Những người như thế là những người chỉ yêu chính bản thân mình, với tôi, họ có tầm nhìn thật hạn hẹp.

Con người chúng ta nếu không được phát triển và trưởng thành trong trạng thái cân bằng thì không thể có được một cuộc sống ấm êm hạnh phúc. Phải luôn có ý thức trách nhiệm đồng đều với cả bốn mặt sự nghiệp, gia đình, xã hội và bản thân thì mới đạt trạng thái cân bằng. Đây cũng là những lời tâm huyết tôi muốn gửi gắm đến cả hai con trai yêu quý của tôi.

3. CON TRAI, CON LÀ NGƯỜI BẠN TỐT NHẤT CỦA BỐ

Lúc con còn nhỏ, hằng ngày cha cùng chơi đùa với con thì mai này cho dù con có lớn khôn, cha con chúng ta vẫn mãi mãi là những người bạn, đây là kinh nghiệm mà tôi đã đúc kết được. Tôi vẫn luôn chơi đùa cùng con mãi đến tận khi con trai tôi lên cấp ba.

Thật thú vị nếu gia đình cùng có chung sở thích

Ở nhà, tôi luôn bày trò chơi cùng các con ngay từ khi chúng còn bé tí. Vì thế, chúng tôi có nhiều sở thích giống nhau. Từ đó tôi nghiệm ra rằng: chỉ cần cha mẹ chơi chung với các con thì cả gia đình sẽ có những sở thích tương đồng nhau.

Khoảng 10 năm trước đây, cả gia đình chúng tôi có chung một sở thích đi xe đạp. Chúng tôi thường đạp xe đến vùng đất khai hoang ở vịnh Tokyo, đi vòng quanh đảo Yume rồi đạp về. Hoặc cả nhà cùng chất bốn chiếc xe đạp lên ô tô, xuống ở khu Bảo tàn Hàng hải và cùng nhau rong ruổi đạp xe đi chơi suốt một ngày trời. Chúng tôi cũng thường đi chơi bằng cả giày trượt patin với nhau. Dù nằm ở Tokyo nhưng đảo Yume, vùng Jakushu hay khu vực Aomi đều là những nơi yên tĩnh, thanh bình, ít người qua lại nên rất thích hợp cho việc đi dã ngoại.

Bốn người chúng tôi đã từng cùng đi "phượt" bằng xe máy ở vùng núi Tateshina, nhưng sau đó sợ gặp tai nạn nên vợ tôi chuyển sang tập đàn không đi nữa. Vì thế sau này chỉ còn lại ba cha con chúng tôi vẫn luôn hào hứng tham gia các chuyến phượt bằng xe máy. Thật ra thì ngay từ hồi học mẫu giáo, các con tôi đã chạy được mô tô mini (minibike), và vì chạy xe trong đường rừng nên chẳng cần bằng lái. Cứ thế đến khi lớn lên, các con tôi cũng chuyển sang chạy được các loại mô tô thông thường khác một cách hết sức tự nhiên.

Con trai thứ của tôi bắt đầu trượt tuyết từ lúc còn rất bé. Hồi đầu, mới xỏ chân vào ván trượt con tôi đã khóc toáng cả lên, nhưng sau đó thì con làm quen rất nhanh. Nhớ nhất là lần đầu tiên khi con bắt đầu tập trượt, con đã hoảng hốt giật mình khi bất ngờ lao nhanh vun vút và không kiểm soát được tầm nhìn. Con không biết phanh lại ở những đoạn dốc nên đã đâm sầm vào gốc cây, tôi lại phải giúp con tháo ván trượt ra. Có lẽ những lần trượt đầu tiên khi chưa quen đã khiến con trai tôi thấy sợ, nhưng sau đó, tôi đã để mặc con tự xoay xở thì con lại nhanh chóng làm quen và trượt rất giỏi, chỉ vài năm sau đó con đã trượt giỏi hơn cả tôi. Con trai lớn của tôi cũng rất giỏi về môn trượt tuyết này.

Ngoài ra, cả nhà tôi ai cũng biết lặn biển. Vợ tôi nói "Anh để em lại một mình rồi đi đánh lẻ là không được đâu đấy", rồi cô ấy lập tức thi lấy bằng lặn biển. Con trai lớn của tôi cũng lấy được bằng ngay khi cháu đang học cấp hai. Con trai thứ của tôi đến năm lớp 10 dù chưa lấy bằng nhưng đã

lặn được bằng cách vừa nhìn vừa bắt chước. Nhiều lúc chúng tôi vừa mới lặn xuống đến đáy biển thì đã thấy con trai tôi ngậm ống thở theo sát phía sau.

Với các con trai tôi, từ cấp hai trở về trước, cứ được nghỉ là đi chơi đâu đó cùng cả gia đình. Hoặc đôi khi chỉ đơn giản là cùng nhau đi câu cá hay cả nhà chụm đầu cùng chơi một trò gì đó trên máy tính. Và cứ thế, hầu như mọi việc chúng tôi đều thực hiện cùng nhau, nên đến tận bây giờ cũng không hết chuyện để nói. Các con cũng tâm sự với chúng tôi rằng chơi với cha mẹ còn vui hơn là chơi với các bạn cùng tuổi.

Chơi cùng con - liệu thuốc hay chống lão hóa

Duy nhất có một trò chơi rất mới mà các con của tôi bắt đầu chơi trước, đó là trò đi patin 1 hàng bánh Hai vợ chồng tôi nhìn sơ qua thì cứ nghĩ nó giống môn trượt băng mà cả hai chung tôi đều rất thạo trước đó ' thế nhưng khi nhìn thấy bọn trẻ chơi tôi mới biết là nó hoàn toàn không phải, nhất là đoạn điều khiển thê nào đề dừng lại. Cac con toi thường chơi ở bãi đỗ xe, trượt bắt chéo chân hoặc trượt lùi theo hình chữ s, tôi thì chỉ có thể đứng đó xem với vẻ thèm muốn mà thôi.

Vì trông nó có vẻ thú vị nên gần đây, khi đi công tác ở Mỹ tôi đã mua cho mình một đôi giày trượt hiệu Bauer với đầy đủ cả đồ bảo hộ khuỷu tay và đầu gối. Thế nhưng, hôm ấy đi xe máy về gần đến nhà thì tôi đánh rơi và làm nó bị trầy xước khá nhiều. Bây giờ, tôi đang giấu nó trong tủ

nhưng vẫn lo rằng một lúc nào đấy các con tôi lục tủ và phát hiện ra món đồ này, chúng sẽ bảo: "Ôi bố già cũng chịu chơi nhỉ", rồi "thó" mất của tôi.

Đa số bạn bè, đồng nghiệp của tôi đều là những người làm công ăn lương điển hình, ai cũng bận rộn, nhắc đến thể thao thì cũng chỉ toàn chơi golf mà thôi, trong đó cũng có nhiều người đã già đến tuổi phải nghỉ ngơi. Vì thế các con chính là người bạn thân nhất của tôi. Tôi nghĩ rằng, chơi với các con, làm bạn cùng các con, đó chính là một phương thuốc hữu hiệu chống lão hóa tốt nhất cho mọi người.

Tuy vậy, dạo gần đây những chuyến đi chơi chung của cả gia đình cũng ít đi. Dịp gần đây nhất là khi con trai lớn của tôi thi được bằng lái tàu cháu rể bạn gái và mời hai vợ chồng chúng tôi làm một chuyến du ngoạn đến tận vùng Misaki của tỉnh Kanagawa. Nhưng lúc ấy, con trai thứ của tôi lại viện lý do phải đi đâu đó với bạn trong hội máy tính và trốn không tham gia chuyến đi biển với cả gia đình.

Không hiểu sao con trai thứ của tôi lại vô cùng say mê máy tính, cả ngày con cứ ngồi mãi bên máy tính mà không chán. Nói thật từ trước đến nay, thằng bé luôn là người thầy đáng quý đã chỉ cho tôi rất nhiều thứ về máy tính. Nhưng cháu đã sang Mỹ từ mùa thu năm ngoái, nhà vắng con, tôi lại thấy lòng mình trống trải biết bao nhiêu.

4. ÔNG BỐ NÓNG NÀY VÀ CẬU CON TRAI NHIỆT THÀNH

Đối với những đứa trẻ, có một ông bố nóng nảy có lẽ là việc chẳng dễ chịu gì. Bọn trẻ nhà tôi khi trở về nhà sau một kỳ nghỉ đã nói rằng: "Ước gì chúng ta có thêm kỳ nghỉ nữa mà không có bố đi cùng".

Khuyết điểm của ông bố như tôi

Bản thân tôi thấy mình là người hiếu thắng ai đưa cho tôi cái gì là tôi cũng phải giải quyết bằng hết, nói một cách hình ảnh nếu để sẵn đĩa thức ăn trước mặt tôi thì bao giờ tôi cũng vét sạch sẽ. Ngay cả hồi đi học cũng vậy, mỗi lần cô giáo bảo "Bài tập về nhà đây, làm đi nhé" là tôi về nhà cắm đầu cắm cổ làm một hơi hết bài tập rồi mới đi chơi.

Lên cấp ba, tranh thủ mấy ngày nghỉ tết, tôi mang sách toán ra đọc hết. Sau đó, nghĩ mình đã hiểu hết toàn bộ những điều viết trong sách, tôi không thèm đi học nữa, có chăng chỉ vác mặt đến trường vào những ngày có bài kiểm tra mà thôi. Kỳ nghỉ hè cũng vậy, tôi làm hết sạch tất cả các bài tập rồi sau đó chỉ có chơi thôi.

Tôi thì như thế nhưng con tôi lại hoàn toàn ngược lại, bao giờ cũng để nước đến chân mới nhảy. Chẳng hạn có 200 đề luyện tập toán, nếu là tôi thì tôi sẽ làm hết một lèo, nhưng

các con tôi thì chỉ làm khoảng 3 đề đầu, rồi ngó thấy chúng tương tự các bài trước, thì sẽ ghi rằng "Tương tự bài trên" và gấp sách lại không làm nữa. Kiểu học như vậy có một không hai, không giống ai cả.

Dù vậy, tôi khẳng định chắc chắn rằng thời còn đi học mình không phải là học sinh ưu tú. Ở trường thì cạ cãi với bạn bè, về nhà thì nhăm nhằng với bố mẹ. Tôi đã ghét cái gì thì ghét cay ghét đắng nên tôi thường xuyên trốn học. Không chừng tôi bị liệt vào sổ đen và chẳng có trường nào muốn nhận một đứa học trò như tôi ấy chứ.

Những bài tập được giao trực tiếp thì tôi làm, nhưng giáo viên mà chỉ nhắc chung chung thì không bao giờ tôi nghe theo. Nếu cô nói "Em đừng đi học muộn đấy" là y như rằng hôm sau tôi đi muộn, hoặc cô nói "Lần sau em còn làm như thế nữa thì cô sẽ phạt đấy", nghĩ đằng nào cô cũng sẽ phạt nên hôm sau tôi lại bày trò khác bằng cách buộc một xô nước lên trên cửa ra vào. Tôi là học sinh không dễ dàng chịu khuất phục như vậy đấy.

Với trẻ con, bạn càng nói "Không được!" chúng lại càng thích làm tới. Rút kinh nghiệm từ bản thân lúc nhỏ, nên khi có con, tôi không bao giờ bắt ép hoặc cấm cản các con. Vì tôi nghĩ rằng mọi người trong gia đình đều bình đẳng, bất kỳ thành viên nào cũng có cái tôi mạnh mẽ và điều đó cần được tôn trọng.

Theo như mọi người nhận xét thì đấy cũng chính là khuyết điểm của tôi. Đành rằng việc đối xử công bằng với

tất cả mọi người là điều tốt, nhưng như thế lại vô tình đánh đồng năng lực của mọi người ai cũng như mình. Nói một cách khác, tôi luôn đòi hỏi và yêu cầu cao ở tất cả mọi người.

Tôi đánh giá người của hiệp hội Duy Tân hay người của công ty McKinsey ai cũng giống như tôi. Tôi cho rằng người mới vào làm hôm trước cũng giống như người đã làm 10 năm. Vì thế người làm 10 năm cần nhắc tôi "Anh lúc nào cũng phàn nàn", còn người mới chân ướt chân ráo vào làm khi bị tôi mắng thì phản bác lại "Tôi mới vào làm sao đã biết được"

Cuốn sách đầu tay được tôi viết như thế nào?

Nói thế nào thì sự nghiêm khắc của tôi đối với những nhân viên mới cũng dựa trên những kinh nghiệm của chính bản thân tôi.

Ký ức trong tôi về những ngày mới bước chân vào công ty McKinsey đó là những tháng ngày khó khăn vất vả. Làm 9 năm ở lĩnh vực năng lượng hạt nhân, khi bước vào McKinsey - một lĩnh vực hoàn toàn khác, tôi phải nỗ lực hết sức mình để theo kịp công việc. Tôi làm việc suốt đêm, suốt cả những ngày nghỉ cuối tuần.

Tuy nhiên, với bản tính luôn cố hết sức mình trong lĩnh vực đang phải đối mặt, tôi tìm tòi đọc hết tất cả những tài liệu, báo cáo của McKinsey. Vì thế, chỉ trong vòng một năm, tôi đã hiểu về công ty cạnh kẽ hơn cả những người đã vào làm trước đó.

Nhờ những gì học được trong một năm này, tôi đã viết cuốn sách "Tham mưu cho các doanh nghiệp khi vừa tròn 30 tuổi và thật bất ngờ khi nó trở thành một trong những cuốn sách bán chạy nhất. Chữ "Kinh" trong "Kinh doanh" đối với tôi của một năm trước đó, còn chưa hiện rõ hình, vậy mà chỉ trong vòng một năm miệt mài học tập, nó đã chấp cánh cho tôi, chấp bút cùng tôi viết nên cuốn sách này.

Làm tư vấn viên có nghĩa là từ khi bạn bước vào làm cho đến cuối đời ba chữ này vẫn đi theo bạn. Vì thế nên trước đây tôi luôn nghĩ rằng nghề này chẳng đem lại thành tựu cũng như địa vị gì đáng kể. Tuy nhiên, trong hệ thống của McKinsey có các thứ bậc như "Chủ nhiệm" (Cổ đông), "Giám đốc" (Cổ đông cấp cao). Trong lịch sử của hệ thống McKinsey trên toàn thế giới, hiện tại chỉ có tôi và Henzler - một lãnh đạo người Đức là hai người đạt đến vị trí cấp cao này trong thời gian ngắn nhất.

Tôi đã trở thành giám đốc chi nhánh công ty ở Nhật đầu tiên sau hàng loạt những giám đốc người Mỹ và trở thành thành viên của hội đồng quản trị vào năm 1979. Thường thì sẽ mất tầm khoảng từ 15 -16 năm để trở thành thành viên của hội đồng quản trị nhưng tôi chỉ mất vỏn vẹn 6 năm.

Cha mẹ sinh con, trời sinh tính

Tính tôi hễ được giao việc gì cần làm là tôi dứt khoát phải làm ngay. Tính cách này từ nhỏ đến lớn không hề thay đổi, nên dù đến ngàn này tuổi, tôi vẫn luôn như một học

sinh chăm chỉ nghiêm túc, năm nào cũng tự đặt cho mình một hai đề tài nào đó mà mình nên học và nghiên cứu nó một cách sâu đáo

Con trai tôi cũng có cái tôi rất mạnh nhưng đứng trước những tình huống mang tính thử thách thì chúng lại không mấy quan tâm. Chúng khác tôi là chỉ quan tâm đến những gì chúng thích và muốn làm, đặc biệt chúng dành hầu hết thời gian và đam mê cho máy tính hay game. Tôi nghĩ, trong kỷ ức của chúng, thật không dễ chịu tí nào khi có một người bố như tôi.

Ngay cả khi đi nghỉ mát cùng nhau, vừa đến nơi, ngay lập tức tôi thúc giục mọi người ra đi ca nô, rồi ngày tiếp theo thì đi lướt ván tốc độ, tiếp nữa là câu cá... cứ thế tôi quyết định hết tất cả kế hoạch đi đâu làm gì của cả nhà. Đi trượt tuyết thì cũng mãi miết trượt suốt từ sáng đến tối. Kết thúc kỳ nghỉ, ai nấy đều mệt rũ cả ra, các con tôi cầu nhàu "Chúng con muốn có thêm một kỳ nghỉ nữa, nhưng bố nhất định không được đi cùng".

Mà không chỉ các con tôi nghĩ vậy, ngay cả bạn bè, người thân, những ai đi cùng chúng tôi trong kỳ nghỉ cũng có chung tâm trạng ấy. Nhiều khi bọn trẻ nói với tôi "Giữa chừng cũng phải nghỉ một hôm chứ ạ" hoặc "Hôm nay chúng con muốn nghỉ ngơi nên bố cứ đi một mình đi ạ".

5. HỌC THUỘC LÒNG THÌ CHẴNG KHÁC GÌ TÊN NGỐC

Trước giờ chúng ta luôn cố gắng học thuộc lòng càng nhiều càng tốt. Nhưng sẽ thật phí sức biết bao nhiêu khi não bộ của con người không thể cạnh tranh với bộ nhớ của máy tính.

Nỗi giận khi nhìn vào bài tập về nhà của con

Nhìn vào bọn trẻ, tôi cảm nhận được bây giờ là một thời đại tuyệt vời. Trước đây, chúng tôi phải luôn nỗ lực, cố gắng ghi nhớ những kiến thức có ích càng nhiều càng tốt. Nhưng ngày nay với sự phát triển của máy tính, việc học thuộc lòng đã không còn cần thiết nữa. Có rất nhiều thứ chúng ta cần phải ghi nhớ, nhưng cũng có vô vàn thứ không cần phải học thuộc lòng nữa.

Ví dụ, nếu tôi sử dụng máy tính được nối mạng, trong trường hợp tôi không biết về một vấn đề gì đó, chỉ cần nhập từ khóa vào máy tính, ngay lập tức tôi có câu trả lời. Những chữ Hán bạn chỉ nhớ mang máng, bạn có thể tra và hiểu nó ngay lập tức. Hay khi bạn cần đánh vần tiếng Anh, bạn cũng chỉ cần nhấn nút kiểm tra chính tả, máy tính sẽ kiểm tra toàn bộ cho bạn.

Như vậy ở thời đại ngày nay, chúng ta không cần thiết phải nhớ hết tất cả mọi thứ. Chẳng hạn với bốn phép tính

cộng trừ nhân chia, chúng ta chỉ cần nhớ thao tác để mở phần mềm bảng tính, nó sẽ tự động tính toán tất cả cho chúng ta. Và với đề này, chỉ cần 5 năm nữa thôi, học sinh bậc phổ thông trung học sẽ mang máy tính đến trường và không cần phải ghi chép gì nữa.

Thời đại đã thay đổi nhưng giáo dục trường học vẫn đơn thuần bắt bọn trẻ phải học thuộc lòng, lặp đi lặp lại một cách chính xác các phép tính đơn giản.

Nhìn vào bài tập về nhà của bọn trẻ, tôi đã phát hoảng và muốn nổi điên lên. Tôi nói với các con "Thôi bỏ bài tập đi, đừng làm nữa, xem máy tính và chơi game trên tivi đi". Kỳ nghỉ hè, các con mang về một xấp bài tập mà bài nào cũng na ná nhau chỉ khác con số và trình tự phép tính, tôi nghĩ nhà trường bắt bọn trẻ làm hết 200 bài tập thế này thì giống đang "huấn luyện" chứ không phải hướng đến mục tiêu cần thiết của "giáo dục".

Càng là thiên tài ở trường học thì càng nguy hiểm trong tương lai

Giờ tôi vẫn có thói quen liếc qua các đề thi đại học đăng trên báo hằng năm, cứ mỗi lần đọc, tôi lại mong muốn được một lần nhìn thấy gương mặt những ông thầy bà cô đã nghĩ ra cái đề này. Tôi thật sự rất lấy làm "ngưỡng mộ" khi nội dung của đề thi Toán hay Tiếng Anh toàn là những câu tầm phào vô vị, không có tính thực tế. Tôi lo cho những thí sinh làm được hết chỗ đề thi kỳ cục đó mà không sai một câu

nào, liệu rằng 10 năm sau, các em có thể trở thành những con người có ích cho xã hội hay không.

Với kiểu đào tạo như thế này thì lớp trẻ của chúng ta chắc chắn sẽ bị tụt lại trong dòng chảy của thời đại mới. Thật ra, khi gặp dạng bài tập như thế này thì việc sử dụng máy tính để giải quyết là hiệu quả nhất. Bọn trẻ chỉ cần làm 3 phép tính đầu tiên, sau khi đã hiểu cách giải rồi thì những phép còn lại không cần phải làm nữa, cứ đặt cho máy thực hiện hàng loạt.

Vì vậy, những gì máy tính làm được hãy để máy làm, bởi sẽ thật là lãng phí công sức nếu con người cứ muốn tranh phần với máy tính. Không những thế, những người làm những phần việc vô ích đó sẽ có những ảo tưởng về năng lực bản thân và ngày càng khó tiếp thu những kiến thức mới. Họ không biết những kiến thức mà ngày đêm họ cố gắng học thuộc lòng đó sẽ không đem lại lợi ích gì cho họ, vì thế khi bước ra ngoài xã hội, một lúc nào đó họ sẽ trở thành những người lười phẩn đấu. Nhiều người mặc dù có bảng thành tích học tập rất tốt, nhưng khi bước chân ra ngoài xã hội họ lại là những người nhanh chóng bị vấp ngã bởi vì họ luôn cho rằng "Ta giỏi hơn người" và không chịu nỗ lực học hỏi thêm.

Mùa hè tham gia hoạt động tình nguyện sẽ tốt hơn làm những bài tập toán khô khốc

Giáo dục Nhật Bản từ trước đến nay luôn chú trọng những việc đào tạo tri thức. Vì thế nếu hỏi điều gì còn

khuyết thiếu ở người Nhật, thì câu trả lời sẽ là "Tinh thần thiện nguyện", hay còn gọi là sự quan tâm đến người khác.

Chỉ lo nhồi nhét kiến thức vào đầu, chỉ chăm chăm đến thành tích cá nhân, có thể bắt gặp những suy nghĩ này ở mọi lúc mọi nơi. Có thể nói giáo dục Nhật Bản chỉ đặt kiến thức lên hàng đầu, ngoài ra không còn chú trọng đến vấn đề nào khác nữa.

Để có thể bồi dưỡng đạo đức và lòng yêu thương con người, tôi nghĩ rằng chúng ta nên cho trẻ cọ xát nhiều với thực tế. Ví dụ trong kỳ nghỉ hè, thay vì phải ngồi vật lộn với các phép tính khô khan, hãy cho trẻ tham gia các hoạt động tình nguyện ở các nhà dưỡng lão như thu dọn bàn ăn, rửa bát đĩa hay thay ga trải giường. Những va vấp thực tế là hành trang quý báu khi trẻ lớn lên. Hoặc bạn cũng có thể cho trẻ tham gia các hoạt động công ích như quét dọn đường phố. Làm như vậy lũ trẻ sẽ hiểu nếu là người vô ý thức sẽ gây phiền toái cho người khác như thế nào.

Hôm trước, trên đường đến bán đảo Miura, tôi nhìn thấy một cánh tay thoải mái vung lên vút toẹt một chiếc hộp đựng thức ăn nhanh từ cửa sổ chiếc xe 2 cầu^(*) chạy phía trước. Chiếc hộp to lăn lông lốc rồi nằm dựng đứng trên đường phố sạch đẹp. Ném có kỹ thuật như thế khiến tôi rất ấn tượng, phải tôi thì tôi không dám có hành động đó, nhưng với giới trẻ, đó lại là một hành động rất bình thường.

(*) Xe 2 cầu: Là dòng xe đắt tiền, có cấu tạo truyền động 4 bánh thường dùng để chạy địa hình.

Ngày nay, con người đã được giải phóng khỏi việc phải ghi nhớ tất cả mọi thứ, có lẽ vì thế những vấn đề mang tính xã hội khác lại ngày càng trở nên nghiêm trọng và cần được giải quyết hơn.

Để thế giới này vận hành trơn tru, con người không chỉ cố gắng giảm thiểu tối đa mọi chi phí mà mỗi cá nhân cần tự mình nâng cao tinh thần trách nhiệm. Đó là trách nhiệm với một Tổ quốc không có tài nguyên phong phú, trách nhiệm giữ gìn môi trường xanh, sạch, đẹp,...

Chẳng hạn nguyên nhân khiến chúng ta phải nộp thuế cao là do ai cũng thờ ơ bàng quan với những công trình công cộng và dịch vụ đi kèm. Nếu con người cùng nhau chung tay giữ gìn làm sạch đẹp thành phố quê hương mình thì tất nhiên tiền thuế nhờ thế cũng sẽ được giảm xuống. Hay giảm thiểu việc đào bới đường sá bung bét ngổn ngang để lắp đường ống nước, ống dẫn ga, đường điện, đường nước thải lại thì chi phí công ích cũng sẽ giảm đi đáng kể.

Bên cạnh đó, nhà trường cũng nên dạy cho trẻ biết xã hội này vận hành như thế nào và tiền thì được chi vào những đâu. Và nếu tuần nào cũng cho trẻ tham gia vào các hoạt động công ích thì cũng học được nhiều điều từ chính những việc đó. Những hình thức giáo dục gắn kết với cộng đồng như thế này chỉ mình tôi nỗ lực áp dụng nhiều hơn đến bao nhiêu lần đi nữa vẫn chưa đủ, mà cần phải có sự chung tay góp sức của cả cộng đồng.

Hãy nhìn vào mức độ ô nhiễm ở các bờ biển của Nhật Bản hiện tại, thật không thể hiểu nổi tại sao ô nhiễm đến thế mà đất nước này cũng được gọi là một đất nước văn minh. Bên cạnh đó những hoạt động xây dựng công trình công cộng cũng góp phần phá hủy đất nước Nhật Bản vẫn đang được tiếp diễn và chưa có dấu hiệu dừng lại. Nhìn vào những công trình được bê tông hóa, những chiếc xe ủi đất đang ngày đêm phá hủy môi trường, tôi cảm thấy người dân Nhật sống rất thờ ơ vô cảm, lúc nào cũng chỉ biết đến "tiền", "tiền" và "tiền".

Là con dân của đất nước này, chúng ta không được quên tầm quan trọng của giáo dục con người. Tuy nhiên, ngay cả khi chúng ta đã ý thức được điều đó rồi, việc cải tổ cũng cần một thời gian dài mới có thể hoàn thiện được.

6. HÃY CHO CON TRẺ CHƠI GAME THAY VÌ HỌC

Tôi đã nói với các con trai của tôi rằng "Thôi thay vì học, con hãy chơi game đi", vì chơi game là một dạng tư duy mang tính thực tiễn mà trường học không bao giờ dạy cho con bạn.

Tại sao tôi quan tâm đến "SimCity"?

Gần đây con tôi hướng dẫn cho tôi về video game (game chơi bằng hệ máy riêng, kết nối và hiển thị trên màn hình tivi). Tuy tôi không giỏi trong thể loại này nhưng qua quá trình quan sát bọn trẻ chơi, nó đã dần trở thành một phần không thể thiếu trong cuộc sống của tôi.

Nhà tôi có tất cả các hệ máy, từ Super Famicon của Nintendo đến dòng Playstation của Sony. Các thiết bị điều khiển như cần điều khiển (joystick) hay tay cầm (controller) cũng đủ các chủng loại.

Rất nhiều bậc phụ huynh luôn phàn nàn với con mình "Đừng chơi game nữa, đi học đi", nhưng tôi thì ngược lại, "Thà con chơi game còn hơn là ngồi học". Chơi game sẽ giúp trẻ có cách tư duy hoàn toàn ngược lại với cách tư duy mà giáo dục trường học mang lại. Từ đó cho thấy cho trẻ chơi game thờ xuyên thì có lẽ ít nhiều sẽ cản lại được sự tàn phá tế bào não do giáo dục trường học gây ra.

Trong tất cả các trò chơi mà tôi biết từ trước đến nay, tôi ấn tượng nhất với trò "SimCity". Trong đó người chơi sẽ trở thành thị trưởng và điều hành một thành phố. Bạn muốn sử dụng ngân sách thuế như thế nào cũng được, nhưng vì nó chỉ có hạn nên bạn sẽ phải vận dụng hết khả năng của mình để xây dựng một thành phố tốt nhất có thể. Nếu sử dụng ngân sách một cách lãng phí thì tội phạm sẽ gia tăng. Tương tự, nếu phát triển quá mức thì ngược lại sẽ nảy sinh các vấn đề về xã hội. Tôi cho rằng "SimCity" là một trò chơi mang lại cách tư duy hiệu quả, có tính thực tiễn rất cao và có thể làm thay đổi tư tưởng vô trách nhiệm, cái gì cũng đòi hỏi, hay yêu cầu, hay phàn nàn đã và đang tồn tại ở người Nhật ngày nay.

Tiếng Anh có từ "trade-off" (đánh đổi, thỏa hiệp) để diễn tả cách tư duy này, nói cách khác làm sao để biết cách đã chọn cái này thì phải từ bỏ cái kia chính là điểm nhấn của trò chơi này. Hơn một nửa vấn đề của xã hội đó là "trade-off". Phải đối mặt với những vấn đề này như thế nào, chỉ cần bạn chơi đi chơi lại nó, bạn sẽ tìm ra được hướng giải quyết riêng cho mình.

Hãy dành thời gian nói chuyện với con thay vì để phân tích chứng khoán

Khi hai con đang say sưa chơi game, thay vì nói "Đừng chơi nữa", thì tôi lại bảo "Cho bố chơi cùng nhé", rồi đứng gần lại và quan sát những gì đang diễn ra. Đôi khi không có

mặt bọn trẻ, tôi cũng thử ngồi xuống chơi thì hiểu ra được lối tư duy cũng như suy nghĩ của các con về trò chơi này.

Có lần, khi thấy con trai thứ chơi game, tôi đã nói "Dạo này bố thấy con chơi game hơi nhiều đấy, vậy là thằng bé phản bác "Bố nên công nhận giá trị xã hội mà game mang lại đi ạ. Chăm chơi game con biết được nhiều thứ có ích hơn là học ở trường đây bố ạ". Đó là câu trả lời của con khi chúng tôi đang cùng ngồi ở bàn ăn vào một buổi sáng nọ.

Có lần, tôi lo lắng hỏi "Này gần đây sao bố không thấy con ra vào mấy quán điện tử nữa vậy?", thì nó trả lời tôi "Bố ơi là bố, thời đại này không ai gọi chỗ đấy là 'Quán điện tử' nữa mà người ta đổi sang gọi là 'Trung tâm giải trí' rồi bố ạ". Theo lời con trai tôi, thì các trung tâm giải trí game này không cấm thanh thiếu niên vào như các sòng bài pachinko và cũng nhờ thế mà bạo lực học đường đã giảm hẳn.

Với những trò như "Street Fighter", "Virtual Fighter", những suy nghĩ bạo lực sẽ được giải tỏa thông qua việc đánh bại đối thủ trong game bằng môn võ đối kháng đường phố. Việc chiến đấu trên game với anh bạn không quen biết ngồi máy bên cạnh sẽ làm tiêu tan ý muốn bắt nạt bạn bè cùng trường.

Đây cũng là một cách để giải tỏa những căng thẳng của con người, nếu tại trung tâm giải trí game bạn có thể làm những việc không thể làm ở trường học thì vấn nạn bạo lực học đường, hành vi muốn gây gổ đánh nhau cũng giảm đi, hiện tượng ức chế trầm cảm sẽ bớt dần. Như thế chơi game

là một hoạt động tốt, góp phần cân bằng xã hội - con trai tôi đã nói với tôi như thế.

Nghe con nhận xét như vậy, tôi nhanh chóng tìm hiểu và bắt tay vào viết cuốn "Ý nghĩa xã hội của game". Cứ như thế, tôi đã học được rất nhiều thứ từ những câu chuyện nhỏ của các con.

Chơi game còn đem lại cho con tôi một trực giác vô cùng nhạy bén. Có những khi, tôi thấy mấy cha con tôi ngồi lại với nhau cùng trao đổi về game và những vấn đề liên quan còn thú vị hơn ngồi một mình phân tích thị trường chứng khoán.

Thời đại cha mẹ học từ con cái

Tôi rút ra được điều đó ngay từ chính hai con của tôi, quả thực đây là thời đại bố mẹ không chỉ dạy mà còn học được từ con cái rất nhiều điều trong cuộc sống. Ở thời đại mang tính kế thừa, những người đi trước chắc chắn là những người có kinh nghiệm phong phú và những kinh nghiệm đó tiếp tục được truyền lại cho đời sau. Tuy nhiên, thời đại ngày nay rõ ràng là thời đại của khoa học kỹ thuật không mang tính kế thừa. Sự không kế thừa này không chỉ đơn thuần về mặt khoa học kỹ thuật mà còn trở thành một vấn đề quan trọng đến mức có thể thay đổi cả thế giới quan của con người.

Trong thời kỳ hiện đại ngày nay, những người có đầu óc bảo thủ chắc chắn sẽ không còn phù hợp với xu thế phát

triển. Điều những người đó nên làm là quên đi những điều họ đã được học trước đó và tiếp thu những cái mới bằng một tinh thần cầu thị chân thành.

7. ĐỜI NGƯỜI LÀ MỘT "FINAL FANTASY"(*)

Dẫu đây có là suy nghĩ của số ít đi chăng nữa thì qua những gì mà tôi đã được tận mắt chứng kiến tôi vẫn khẳng định rằng đời người là một Final Fantasy. Bởi vì trên thực tế, khi bạn bước lên từng nấc thang của cuộc đời, thì với mỗi nấc thang tương ứng sẽ mở ra một vận mệnh hoàn toàn mới.

"Thang điểm tiêu chuẩn" sẽ làm thui chột năng lực của con bạn

Trong các game đã biết, tôi thích "Final Fantasy". Tại sao ư? Bởi, mỗi màn chơi trong trò này lại mở ra một số phận hoàn toàn khác.

Cho tới tận bây giờ khi chơi trò này tôi vẫn còn khá lúng túng, mỗi lần chuyển màn một vận mệnh mới lại được mở ra, khi chuyển sang màn chơi khác một số phận mới lại xuất hiện. Có thể nói, điều này rất sát với thực tế cuộc sống. Không được phép từ bỏ, bởi nếu bạn vượt qua được mỗi nấc thang của cuộc đời mình, chúng sẽ dẫn bạn đến con đường của những hi vọng mới.

Ngay từ đầu, thành tích của bạn ở trường học, hay việc bạn ngoan ngoãn nghe lời thầy cô, hay nhà bạn giàu có... tất

(*) Final Fantasy là một tựa game nhập vai rất nổi tiếng của Nhật.

cả đều không can hệ gì đến số phận của bạn cả. Số phận của bạn có thể thay đổi trong tích tắc tùy vào những sự kiện xảy ra không báo trước trong cuộc đời bạn.

Tuy nhiên, hiện nay giáo dục nhà trường đang "cố gắng" cắt bỏ phần khác biệt trong khả năng riêng của từng đứa trẻ ngay từ khi các cháu còn rất nhỏ bằng "Thang điểm tiêu chuẩn". Nói một cách khác, giáo dục Nhật Bản đã gạt bỏ những khả năng vô hạn sẽ thay đổi qua từng chặng đường đời của mỗi cá thể, mà sử dụng "Thang điểm tiêu chuẩn" để áp đặt cho lũ trẻ rằng "Chỗ này là chỗ phù hợp với khả năng của con".

Đây quả thật là một chế độ giáo dục áp đặt, áp đặt giá trị quan của mỗi người đối với cuộc đời ngay từ khi học tiểu học. Nếu cứ ngoan ngoãn nghe theo sự sắp đặt đó, sẽ không bao giờ có những người biết phấn đấu, cũng chẳng có một đất nước biết vươn lên.

Tuy nhiên, việc thực hiện xếp loại theo "Thang điểm tiêu chuẩn" qua 2 hay 3 bài kiểm tra mỗi năm ngay từ bậc tiểu học đã khiến bọn trẻ chỉ còn một lựa chọn hoặc chấp nhận, hoặc phản kháng lại sự áp đặt đó. Những học sinh ngoan ngoãn tuân theo thì sẽ đỗ vào Đại học Tokyo, ra trường vào làm ở Bộ Tài chính. Hoặc giả, năng lực có hạn chỉ vào được mấy trường hạng trung thì các em cũng vẫn sống vui vẻ an phận, một năm lấy phép đôi ba lần đi du lịch và tự thỏa mãn với cuộc sống trong căn nhà chật hẹp của mình.

Những học sinh phản kháng lại sự áp đặt sẽ gia nhập vào các nhóm đua xe tốc độ, sẽ ca thán "Trường học là cái quái gì mà chán thế". Rồi bằng cách nào đó các em vẫn tốt nghiệp ra trường, vẫn tiếp tục sống và nhìn đời bằng con mắt lệch lạc, giết thời gian bằng mấy tờ báo thể thao hoặc sa vào cờ bạc, gặp một cô gái dễ thương hợp nhãn nào đó rồi cưới.

Cứ như vậy, ngày nay trên đất nước Nhật tồn tại hai thái cực đối kháng với việc học hành, cả hai nhóm ấy đều không thể cùng nhau chung tay góp sức xây dựng nên một xã hội, một đất nước tốt đẹp hơn được.

Không ai biết khả năng của con người sẽ được bộc lộ ở đâu và vào lúc nào

Chính những học sinh ưu tú lại là những người dẫn dắt nền kinh tế - chính trị nước Nhật rơi vào tình trạng lung lay tan vỡ. Ngày nay tiếng nói đòi thay thế, đòi tự mình làm chủ không còn nữa bởi người dân đã mất hết kiên nhẫn, mất hết lòng tin vào chính trị, nổi thờ ơ, vô cảm tiếp tục kéo dài.

Chính cách giáo dục con trẻ trong nhà trường đã sản sinh ra thái độ bàng quan, hờ hững của người Nhật ngày nay. Và điều đó chẳng khác gì chiếc van an toàn có tác dụng

ngăn không để xảy ra những sự kiện như Đại giảng đường Yasudar^(*)) trước đó.

Vậy thì cuộc đời của mỗi người sẽ ra sao? Giá trị bản thân của mỗi người từ bé đã bị áp đặt bằng "Thang điểm tiêu chuẩn", riêng điểm này cần được thay đổi càng sớm càng tốt. Bởi năng lực của con người không phải là thứ có thể đánh giá một cách đơn giản được. Có những đứa trẻ, thành tích ở trường rất tồi nhưng lại có khả năng đặc biệt trong lĩnh vực khác. Con người không chỉ hoặc tốt hoặc xấu cả, và ai cũng mang trong mình rất nhiều khả năng khác nhau, vấn đề là tài năng ấy, khả năng ấy sẽ được bộc lộ ra vào lúc nào và ở đâu mà thôi.

Có những người chỉ tiếp thu kiến thức thông sách báo mà còn nói hay hơn cả những nhà phân tích kinh tế bằng cấp đầy mình. Một lần đi taxi, tôi có dịp được nói chuyện với một anh tài xế am hiểu, biết cách phân tích đánh giá rất logic và thuyết phục hơn cả những tờ báo uy tín hàng đầu về tình hình chính trị hiện hành của Nhật. Từ những chuyện như vậy, tôi nhận ra rằng việc áp đặt giá trị của một con người

(*) Sự kiện Đại giảng đường Yasuda: Tháng 1/1969, sinh viên Đại học Tokyo tập hợp gây bạo động đòi quyền dân chủ, họ chiếm giữ và cố thủ trong đại giảng đường Yasuda thuộc khuôn viên Đại học Tokyo. Sau đó, chính quyền phải điều 8.500 cảnh sát đến trấn áp. Đây được coi là sự kiện mở đầu cho cái kết của kỷ nguyên bạo học đường tại Nhật Bản.

chi thông qua thời kỳ anh ta cấp sách đến trường là một kiểu đánh giá vô cùng lệch lạc.

Tóm lại, tôi cực lực phản đối cách đánh giá con người qua kết quả những bài kiểm tra trong trường học. Thầy cô giáo và bố mẹ luôn miệng nói với các con "Bây giờ mà không chịu học thì sau này khổ lắm. Những gì các con học bây giờ sẽ là tương lai của các con mai sau". Tuy nhiên, tôi cho rằng đó là những suy nghĩ hoàn toàn sai lầm. Giả sử, nếu bây giờ các con của bạn chưa thật sự muốn đi học, bạn hãy thử khuyên cháu thế này xem sao: "Con cứ đi du lịch đây đó khoảng 1 năm xem. Ở Nhật bây giờ cũng không chết đói được đâu, nên bố mẹ nghĩ hay con cứ xin vào làm bán thời gian ở mấy cửa hàng thức ăn nhanh, vừa làm vừa đi vòng quanh đất nước cũng ổn đấy. Sau đó, nếu thấy muốn học tiếp thì quay trở về".

Có thể khi nghe những điều này bạn sẽ cảm thấy hơi ngỡ ngàng, nhưng tôi cho rằng đây là cách sống đúng đắn cho sau này. Bởi lẽ, thật ra cũng không có ông bố bà mẹ nào có thể biết trước được tương lai của chính mình hay của con mình cả.

Học trường đỉnh, làm chỗ tốt không có nghĩa cuộc đời sẽ hạnh phúc

Ví dụ, năm ngoái có 6 người trúng cổ phiếu chứng khoán thu về khoảng 60 tỷ yên mỗi người. Cả 6 người này đều có một thời tuổi trẻ cơ cực. Trông họ cũng không có gì nổi bật, phong thái rất bình thường, cũng không phải là mẫu

người cuốn hút, không xuất thân từ trường học danh giá, không hề làm việc ở một công ty nổi tiếng. Thế nhưng đây lại trở thành những điều may mắn đối với họ.

Mùa hè năm ngoái, tôi đi nghỉ khoảng 1 tuần ở Cairns, Úc. Trong số những du khách Nhật tôi gặp ở đó, hầu hết những người ở trên 3 ngày 2 đêm là dân kinh doanh hoặc dân làm nghề tự do, chẳng thấy ai là dân văn phòng cả. Dân văn phòng dẫn cả gia đình đi du lịch thì lại càng rất hiếm.

Sau đấy, tôi có gặp một đoàn khách ở đó, hỏi ra mới biết họ là những nhân viên ưu tú được cử đi công tác kết hợp nghỉ mát. Nhưng thật tình mà nói đi một nhóm toàn nam giới chẳng phù hợp gì với một nơi nghỉ dưỡng như thế này hết. Ngoài ra, trong tất cả những người Nhật đang đi du lịch ở đó không có một ai đến từ các công ty nổi tiếng như Toyota cả. Toyota, Nissan, Toshiba, Hitachi là các tập đoàn rất nổi tiếng nhưng một khi đã vào làm việc ở một trong những nơi ấy thì suốt ngày các bạn chỉ có thể nghĩ đến thành tích, thành tích, mãi đến khi về hưu may ra bạn mới có được ngày nghỉ dài dành cho riêng mình. Bên cạnh đó, tình hình xã hội bây giờ đã thay đổi, nhiều công ty trước đây thuộc top đầu nay cũng đang khủng hoảng, ngay cả các ngân hàng cũng không phải là nơi trông chờ được.

Tôi không có ý cổ súy cho việc tự kinh doanh, nhưng như các bạn thấy đấy, cho đến thời điểm này, hầu hết các ông bố bà mẹ đều nhất mực tin rằng "Học trường tốt sẽ vào được công ty tốt và luôn dạy con mình đi theo con đường

như thế. Trường học cũng dựa vào tiêu chí đó mà giáo dục học sinh. Cứ đà này, có lẽ chẳng cần hình dung cũng biết tương lai 30 năm sau của bọn trẻ sẽ như thế nào.

8. PHÁT HIỆN KỸ NĂNG ĐẶC BIỆT CỦA CON

Tôi có niềm tin rất lớn vào các con trai của mình rằng, không phải bố mẹ luôn là người dạy dỗ con cái mà chính con cái cũng có thể chỉ cho bố mẹ thấy những điều mà bố mẹ chưa nhìn ra được.

Cảm giác thú vị khi thua con trai

Tôi là người luôn triệt để thực hiện phương châm cùng chơi với con càng nhiều càng tốt. Nhưng dẫu có nói thế thì tất cả những thú vui đó ban đầu đều xuất phát từ tôi rồi truyền sang con. Và tất cả những trò vui đó thì duy chỉ có môn vật tay là tôi thắng, còn tất cả tôi đều bị bọn trẻ vượt mặt.

Ngồi nhớ lại cảm giác thú vị khi bị các con đánh bại, tôi nhận ra riêng về mảng máy tính là tôi nhận được sự giúp đỡ từ các con nhiều nhất. Thế nên, tôi đã trả "học phí" cho những lần các con cho tôi mấy chương trình trong máy, nhập cho tôi những địa chỉ email liên quan đến công việc...

Nếu muốn kiếm tiền, các con tôi cũng có thể làm thêm ở tiệm thức ăn nhanh, nhưng nếu nghĩ xa hơn về tương lai thì đây là thời đại mà bọn trẻ có thể kiếm được tiền từ máy tính. Tôi tự nhủ đã vậy nên đã định luôn "quyền thương mại" cho bọn trẻ ngay trong chính gia đình mình.

Nếu bạn hỏi các con tôi đã làm gì với số tiền kiếm được thì tôi nhớ là chúng đã dùng tất cả số tiền ấy vào việc mua phần mềm mới cho máy tính.

Kiểm tiền tiêu vật bằng việc "Khởi nghiệp tại gia"

Lúc mới học lớp 8, con trai thứ của tôi dùng số tiền cháu kiếm được để thuê gia sư dạy máy tính và bắt đầu học ngôn ngữ C dùng trong lập trình. Thật ra, lúc đó tôi đã nghĩ nếu thằng bé thuê gia sư môn Toán hoặc tiếng Anh thì sẽ tốt hơn. Giờ đây, con trai tôi đã có thể tự mình viết phần mềm, thậm chí tự soát được cả lỗi. Có thể nói việc "Khởi nghiệp tại gia" của con tôi diễn ra rất suôn sẻ vì đằng nào tôi cũng phải cho bọn trẻ tiền tiêu vật cơ mà.

Thực ra có nhiều lúc con tôi mua phần mềm một cách lãng phí. Nhưng đến năm học lớp 9, thằng bé đã tập hợp hết các phần mềm cháu có lại và muốn xây dựng một công ty của riêng mình. Tôi nghĩ chính việc "Khởi nghiệp tại gia" đã bồi đắp ý chí cho cháu biết tự chịu trách nhiệm với chính bản thân mình.

Bên cạnh đó, hẳn các con tôi cũng vô cùng tự tin rằng, không chỉ bố mẹ dạy dỗ bảo ban con cái mà chính con cái cũng có những điều có thể dạy lại cho bố mẹ. Nếu có những lĩnh vực con trẻ có thể tự gánh vác, dạy lại hoặc giúp đỡ phần nào cho công việc của chính mình, thì bậc làm cha làm mẹ hẳn sẽ vô cùng hạnh phúc.

9. LÁ ĐƠN THÔI HỌC

Thời còn học trung học, con trai thứ của tôi đã không muốn đến trường. Lúc ấy, tôi đã khuyên con 'Thôi con ráng chịu khó đến hết cấp ba rồi tốt nghiệp đại học nữa là xong', nhưng cuối cùng con tôi cũng chỉ cố được đến hết cấp hai.

Con trai thừa hưởng tính cứng đầu từ tôi

Mới học ngang cấp hai, con trai thứ của tôi đã định bỏ học. Lúc ấy, con tôi đang theo học trường cấp hai trực thuộc Đại học Waseda, cứ với đà học như thế chúng tôi dự định sẽ cho cháu tiếp tục theo học tại trường đại học này, vậy mà chỉ mới ngang cấp hai, trước ngưỡng cửa cấp ba, cháu đã nói không muốn đi học nữa.

Thật ra, khi bắt đầu bước vào năm lớp 8, con đã luôn tỏ vẻ không muốn đến trường mỗi ngày. Vì vậy, tôi cho con học về máy tính, thứ con yêu thích và nói – "Vây thì con cứ ở nhà mà học, không cần phải đến trường cũng được". Quyết định này vào lúc ấy gần như đã tháo gỡ hết các áp lực đang đặt lên vai thằng bé và cả chúng tôi. Thầy giáo chủ nhiệm rất tốt, thầy đã luôn bảo vệ cháu và nói rằng "Không cần phải cố gắng đạt thành tích cao cho tất cả các môn học đâu. Chỉ cần đạt một hai môn là được rồi". Vậy mà con trai tôi vẫn quả quyết "Con sẽ bỏ học". Ban đầu tôi có nói với con rằng "Thôi

thì ráng tốt nghiệp cấp ba, học xong đại học rồi con thích làm gì thì làm" nhưng nó là một đứa trẻ khá cứng đầu và một khi đã quyết thì không ai có thể lay chuyển được.

Lúc ấy, cũng có nhiều người khuyên "ít nhất cũng phải học xong cấp ba đã chứ". Nhưng thằng bé vẫn quyết định không đến trường nữa, lúc ấy là cuối năm lớp 8. Tôi đã nói với con "ít nhất phải hoàn thành chương trình giáo dục bắt buộc của Nhật Bản là tốt nghiệp cấp hai đã", nên cuối cùng con tôi cũng cố được hết trung học cơ sở. Đến khi con nói không muốn học lên cấp ba, thì chúng tôi nhận ra con đã quyết tâm lắm rồi nên đành thật lòng lắng nghe ý kiến của cháu.

Sau đó, tôi đã nhắc nhở con rằng "Việc con bỏ học ngang như thế là một điều không hay ho gì cả. Khi con trưởng thành, con phải có trách nhiệm với xã hội, với bản thân, với gia đình tương lai của mình và cả trách nhiệm cống hiến đóng góp cho công việc sau này của con nữa".

Con trai thứ của tôi luôn ấp ủ giấc mơ tự mình gây dựng một công ty về lập trình máy tính. Tôi đã tìm đọc rất nhiều sách liên quan đến việc mở công ty, tôi nói "Vì bố làm về tư vấn nên hãy để cho bố giúp con những gì có thể", nhưng lúc đó cháu trả lời "Con không muốn làm phiền bố".

Và rồi con trai tôi đã tự nộp đơn thôi học đúng như lời cháu đã nói sau khi học hết cấp hai không muốn tiếp tục theo học cấp ba nữa. Thầy giáo nhận đơn đã giật mình và

hỏi thẳng con "Từ trước đến giờ chưa từng có việc như thế này. Em đã nhận được sự chấp thuận của gia đình chưa?".

Thành tích học tập của con cũng ở top giữa chứ không rơi vào nhóm quá tệ. Và với đà như thế, khả năng con vào học tiếp ở Đại học VVaseda là một điều hiển nhiên. Vậy mà không hiểu sao con lại dứt khoát bỏ học. Con thừa hưởng từ tôi tính cứng đầu bảo gì cũng không nghe nên khi con đã quyết vậy chúng tôi cũng đành chịu.

Khi tôi quát "Không vào được đại học thì mày định thế nào hả con?", con tôi thản nhiên đáp "Bố à, bố chả hiểu gì cả. Bây giờ chỉ cần thi sát hạch(*) là ai cũng có thể vào đại học mà không cần tốt nghiệp cấp ba. Bởi vậy, nói cách khác nếu con thay đổi ý định, con vẫn có cơ hội mà. Thế nên bố đừng lo lắng gì cả". Nghe vậy tôi mới vỡ lẽ và đồng ý.

Cuộc đời không phải lúc nào cũng như mình định sẵn

Đương nhiên khi con trai tôi có lựa chọn lớn quyết định bước ngoặt tương lai của cuộc đời mình, tôi cũng đã suy nghĩ rất nhiều. Tuy nhiên, nếu tôi bắt con đi theo hướng mà con không thích, nhỡ con không tìm thấy lối thoát thì trách nhiệm rất lớn thuộc về người làm bố là tôi. Nhưng bằng

(*) Tên gọi đầy đủ là Kỳ thi sát hạch tư cách học đại học. Được tổ chức từ năm 1951, những thí sinh tự do vì điều kiện kinh tế mà không thể học cấp ba có thể tham dự kỳ thi này để lấy tư cách vào học đại học

trách nhiệm với chính bản thân, vào kỳ nghỉ xuân, sau khi cân nhắc hướng đi cho mình, con trai tôi đã sang Mỹ theo học một trường dạy tiếng Anh. Trong khi học, cháu đã phát hiện ra một trường cấp ba dạy nghề về máy tính, có ký túc xá được trang bị đường dây điện thoại riêng cho mỗi phòng. Vậy là cháu đã vào học cấp ba tại ngôi trường đó.

Về phía vợ tôi, khi nhìn thấy đơn xin thôi học của con trai, quả thật cô ấy đã rất lo lắng. Thế nhưng, sau khi hai vợ chồng tâm sự, có vẻ như nỗi lo của cô ấy là không làm tròn trách nhiệm của một người vợ người mẹ, hơn là lo về sự lựa chọn của con trai mình. Nhưng rồi cô ấy cũng vững tâm khi tôi nói mọi chuyện đều ổn cả.

Lại chuyện về vợ tôi, khi cô ấy đang theo học ở Học Viện âm nhạc New England, vì kết hôn với tôi mà cô ấy cũng đã bỏ học giữa chừng chuyển đến sống ở Nhật Bản. Một thời gian sau, cô ấy vào học ở Đại học Sophia và cũng được chuyển điểm một số môn học từ Học viện New England.

Ở Học viện âm nhạc ở Mỹ, cô ấy học thổi kèn Oboa (sáo dọc), nhưng ở Nhật không có nhạc viện dành cho người nước ngoài, và lại nghĩ đến chuyện con cái sau này nên cô ấy đã vào học và tốt nghiệp tại khoa quốc tế học, chuyên ngành tâm lý trẻ thơ. Tính ra, trong khoảng thời gian đó cô ấy có 3 năm bỏ trống.

Tôi nghĩ chính con đường mà vợ và con trai tôi đi đều khá giống nhau, đúng là "Cuộc đời không phải lúc nào cũng như mình định sẵn .

10. BỨC ĐIỆN BÁO TỪ MỸ

Đứa con trai không được giáo dục đến nơi đến chốn và nói rằng trường học ở Nhật không hợp với mình đã gửi cho tôi một bức điện báo rằng "Ở Mỹ cái gì cũng phải làm hoàn hảo", tôi nghe mà giật cả mình.

Sự điều tiết trong giáo dục ở Mỹ

Gần đây tôi đã thay đổi cách nhìn đối với nước Mỹ. Sinh viên đại học ở Mỹ được cho là chăm học nhưng so với Nhật giáo dục ở Mỹ lại có vẻ thoải mái hơn.

Ở Mỹ khuyến khích thừa nhận bản năng sinh sản của động vật mà con người là một trong số đó, họ cởi mở trong các mối quan hệ nam nữ, rằng "Đừng lúc nào cũng cấm đầu cấm cổ học, trung học là phải chơi. Đây là lúc để mở mang về nhưng mối quan hệ khác giới cơ mà". Khi bước sang năm cuối cấp ba, học sinh sẽ bắt đầu tập trung toàn sức toàn lực vào học cho kỳ thi đại học, bạn sẽ ngạc nhiên khi thấy sự lột xác thay đổi hoàn toàn của họ.

Nhưng vào dịp nghỉ hè thì chẳng ai buồn đến việc học hành nữa. Trong kỳ nghỉ hè sinh viên đi làm thêm để kiếm tiền tự trang trải cuộc sống; học sinh cấp hai thì tham gia các trại hè học hỏi những hoạt động tập thể; trẻ con thì cùng với gia đình đi du lịch trên những chiếc xe lưu động

Còn ở Nhật Bản thì cứ vào kì nghỉ cuối năm thầy cô lại tổng cho học sinh một đồng bài tập về nhà. Hay nói một cách khác, giáo dục ở Nhật ngay từ cấp một đã bắt con trẻ của chúng ta phải học, học nữa, học mãi, học đến không kịp thở, rạc cả người thì mới thôi. Trong khi ở Mỹ chúng ta thấy có sự điều tiết, lúc nào học lúc nào nên chơi rất rõ ràng.

Khi trở thành sinh viên đại học, bạn có thể làm thêm lấy tiền chi trả cho một phần của học phí. Đó là mô hình thường thấy ở Mỹ. Nếu bạn muốn tự mình chi trả học phí và trong tương lai bạn làm đảm bảo có thể hoàn trả, các tổ chức tài chính có hình thức cho vay tín chấp sẽ giúp bạn thanh toán phần học phí này. Hình thức vay này là do chính sinh viên tự vay chứ không phải do bố mẹ người đó đứng ra vay, vì thế sinh viên phải tự chịu trách nhiệm với việc mình làm.

Những vấn đề còn tồn tại trong việc dạy môn tiếng Anh ở Nhật

Con trai tôi đi Mỹ học và chỉ trong vòng 3 tháng cháu đã nói tiếng Anh một cách trôi chảy. Cháu có thể tự mình viết 1-2 trang giấy đàm thoại thông thường hay nói chuyện thông qua điện thoại bằng tiếng Anh.

Nếu tìm hiểu cách giảng dạy, bạn có thể thấy ở Mỹ không có môn dịch văn bản Anh - Nhật hoặc Nhật - Anh mà bắt học sinh viết ra suy nghĩ của mình để rèn luyện tiếng Anh. Nói ngắn gọn, giáo dục ở Mỹ rèn cho học sinh biết cách tự diễn đạt. Điều cốt lõi là để người học biết tự đặt câu hỏi "Mình muốn nói cái gì?". Ví dụ, giao một vấn đề rồi yêu cầu

người học viết báo cáo khoảng hai trang nêu ý kiến của mình về vấn đề đó.

Trong khi đó, trường học ở Nhật lại cho dịch một nội dung đã được viết trước bằng tiếng Nhật sang tiếng Anh, rồi lại dịch một nội dung đã được viết bằng tiếng Anh sang tiếng Nhật. Quá trình này được lặp đi lặp lại. Nói chung là không thể hiệu quả bằng cách viết ra suy nghĩ của chính mình được.

Giáo viên Nhật cho rằng nếu làm theo cách đó, sẽ không thể đánh giá được học sinh. Họ muốn phải phân định rõ ràng chỗ nào đúng, chỗ nào sai. Trái lại, giáo viên Mỹ coi việc học sinh có thể nói ra suy nghĩ của bản thân mới là điều quan trọng nhất. Bài viết con trai tôi nộp cho thấy vẫn còn nhiều chỗ sai chính tả, nhiều chỗ không đặt dấu chấm câu, nhưng cháu vẫn nhận được lời phê "Nhìn chung em được điểm tối đa cho khả năng tự diễn đạt".

Nếu chiếu theo cách đó thì ban đầu giáo viên sẽ khen học sinh, rồi sau đó lần lượt chỉ ra những chỗ sai cần phải sửa. Cách làm đó sẽ cho học sinh cảm thấy tổng thể bài viết của mình là tốt. Nhờ đó, học sinh sẽ cảm thấy vui mừng vì giáo viên hiểu được những gì mình muốn diễn đạt, nên càng có thêm động lực để tiếp tục cố gắng.

Khi xem những bài viết của con tôi mang về, tôi nhận thấy, nếu 3 tháng trước thậm chí con không nghĩ ra nổi một đoạn văn dài, thì nay con đã có thể viết dài đến cả 2 trang. Tương tự môn nghe nói cũng vậy, chú trọng vào việc diễn

đạt ý mình chứ không phải nói đúng hay sai. Bởi đây là môn tiếng Anh chứ không phải môn Toán.

Mà ngay như khi chúng ta dùng nói tiếng mẹ đẻ để nói chuyện cũng vậy nếu đang nói mà người bên cạnh cứ chăm chăm bắt lỗi thì sao thành câu chuyện. Dù có nói sai ngữ pháp thì chỉ cần diễn đạt ý kiến, suy nghĩ của mình cho người khác hiểu là được.

Như vậy, việc giảng dạy tiếng Anh ở Nhật hiện nay không đi sát với thực tế. Trong khi thật nguy hiểm bởi hiện nay chúng ta bắt buộc phải biết sử dụng tiếng Anh như một công cụ để trao đổi và viết lách.

Chỉ với 3 tháng ở Mỹ mà con tôi đã có thể nói, viết tiếng Anh được như thế, vậy tại sao học sinh Nhật học tiếng Anh suốt 10 năm từ cấp hai đến tận đại học mà hầu như không thể nói được hay không thể áp dụng được vào thực tế?

Khuyết điểm không ngờ đến của con trai

Trong kỳ nghỉ hè, kết quả học tập của con trai được nhà trường gửi về, có giáo viên đã nhận xét "Tôi rất vui vì em tham dự giờ tôi dạy. Tôi luôn mong chờ em sẽ quay lại học lớp của tôi". Điều này chứng tỏ con trai tôi được đánh giá là một học sinh tốt theo tiêu chuẩn giáo dục tại Mỹ.

Về xếp loại, con trai tôi đứng thứ 2 từ trên xuống theo thang điểm 10. Cuối cùng, giáo viên có nhận xét một câu

"Khuyết điểm của em là làm bất cứ điều gì cũng cầu toàn. Tôi cho rằng nếu cầu toàn quá, em sẽ sớm kiệt sức".

Con trai tôi, một đứa được xem là không phù hợp với trường học ở Nhật, lại càng không phù hợp với chủ nghĩa cầu toàn, vậy mà lại được nhận xét như thế. Tôi đọc xong mà thấy ngớ người. Tôi luôn cho rằng mình dạy con quá cầu thả, vậy mà giáo viên lại bảo con tôi là một đứa quá cầu toàn. Chỉ chừng đó thôi chắc cũng đủ để các bạn nhận thấy sự khác biệt trong giáo dục giữa Nhật và Mỹ lớn đến chừng nào rồi.

11. BẢNG CẤP VẤN QUAN TRỌNG HAY SAO?

Có người trước đây từng là một học sinh xuất sắc, thành tích học tập luôn dẫn đầu trong lớp, vào làm ở công ty lớn của Nhật, nhưng khi bước vào độ tuổi 40 lại nhận ra mình là một kẻ thất bại.

Những người thành công...

Trong 10 năm trở lại đây, tôi thấy rất ít người có bảng thành tích học tập tốt lại thành đạt xuất sắc trong cuộc sống. Là một nhà khoa học, tôi luôn tôn trọng kết quả thực nghiệm, điều đó chứng tỏ thật không dễ dàng gì khi chúng ta bươn chải ngoài xã hội.

Trong thời kỳ kinh tế phát triển, chỉ cần bạn tốt nghiệp đại học hạng ưu, tất nhiên bạn sẽ làm ở một công ty tốt và khả năng thăng tiến của bạn rất cao. Thế nhưng giờ đây, bong bóng đã vỡ, kinh tế suy thoái, rất khó để tìm một chỗ đứng an toàn. Bởi, thời đại này, người ta không quan tâm bạn tốt nghiệp từ trường đại học nào nữa.

Tôi nghĩ, có lẽ những ai ở lứa tuổi ngoài 50 giờ vẫn canh cánh trong lòng rằng "Nếu mình học trường tốt thì có lẽ đã khác". Bởi, họ được chứng kiến ảnh hưởng mạnh mẽ

của hội học phiệt^(*) vào những năm kinh tế phát triển thần tốc. Chính vì vậy tôi rất hiểu tâm tư suy nghĩ của những người này, họ muốn con cái của họ được vào học những trường nổi tiếng, tốt nghiệp ra trường sẽ vào làm những công ty nổi tiếng. Đó là chuyện thuộc về xã hội của 20, 30 năm về trước.

Thế nhưng, những người ở độ tuổi 40 hầu như không còn ai suy nghĩ như vậy nữa, bởi xã hội ngày nay đã có nhiều thay đổi. Chính những người có thành tích học tập tốt ở trường lại là người bị bỏ lại nhanh chóng khi bước ra ngoài xã hội.

Kinh nghiệm của tôi cho thấy, những người kiệt xuất tài giỏi toàn là những người chỉ tốt nghiệp hết cấp ba mà thôi. Nhìn vào những người có tài kinh doanh giỏi, ta sẽ thấy rõ không có sự liên quan nào giữa thành công và thành tích học tập của họ ở trường học cả. Là người công tác lâu năm ở lĩnh vực tư vấn kinh doanh, gặp gỡ nhiều với những người đứng đầu các công ty xí nghiệp, tôi có thể khẳng định và tin chắc điều này hoàn toàn đúng.

Điển hình là Inamori Kazuo, người được xem là giàu có nhất, thành công nhất Nhật Bản hiện nay của công ty Kyocera chỉ học Đại học Kagoshima. Còn các quan chức của

^(*) Hội học phiệt: Các hội đoàn được thành lập bởi những cựu học sinh có quyền thế xuất thân từ cùng một trường đại học, hình thành thế lực của trường đó trong những giới nhất định.

bộ Bưu chính viễn thông toàn là những người học Đại học Tokyo, nhưng đều đang gục ngã trong sự nghiệp.

Soi ngược về 20 năm trước, nếu nói đến những người thành công thì phải nhắc đến Matsushita Konosuke, Honda Soichiro, hay Hayakawa Tokuji người sáng lập hãng Sharp, Iue Toshio người sáng lập tập đoàn điện máy Sanyo. Iue học hết cấp hai; Konosuke thì chỉ mới học xong bậc tiểu học. Honda Soichiro cũng chỉ tốt nghiệp cấp hai. Nhưng chính họ đã làm nên hình ảnh một nước Nhật hồi sinh sau cuộc chiến bại.

Bước vào giai đoạn kinh tế phát triển thần tốc, xã hội Nhật Bản bắt đầu xem trọng trình độ học: vấn, trong quá trình đuổi kịp và vượt qua các nước phương Tây, thế giới biến thành thế giới của ai tiên phong sẽ là kẻ chiến thắng. Định hướng giáo dục giai đoạn này rất đúng đắn. Nhưng bước sang thời đại thay đổi với tốc độ chóng mặt như hiện nay thì sự ưu tú theo tiêu chuẩn của bộ Văn hóa – Giáo dục trước đó đã lạc hậu. Cuộc cách mạng thông tin 10 năm trước đã phá vỡ hoàn toàn trật tự này. Hầu hết các công ty lên sàn chứng khoán từ năm ngoái đến năm nay đều là những công ty mà tôi chưa từng nghe thấy tên bao giờ.

Những nhà vô địch trong thời đại mới cũng hoàn toàn khác với những hình mẫu thành công của 30 năm trước. Không ai có hứng thú hoạt động trong giới tài chính, mọi người đều xem chính phủ là kẻ thù. Hầu hết những người thành công đều không thích chính phủ Nhật Bản và các tổ

chức chính trị, thậm chí có người đã chuyển sang Hồng Kông, Pháp để sinh sống. Nếu bạn đọc hồi ký của những người thành công ở Nhật Bản gần đây, bạn sẽ thấy cách làm của bộ Văn hóa - Giáo dục và kỳ vọng của các bậc phụ huynh hiện nay thật vô cùng ngớ ngẩn.

Thành tích học tập không liên quan đến cuộc đời của bạn sau này

Ví dụ, khi bạn tham gia họp lớp cấp ba, sẽ luôn có một điều thú vị xảy ra. Kinh phí họp lớp thì mỗi người đều đóng như nhau, thế nhưng theo bạn ai là người sẽ chi trả tiền cho tăng hai? Kỳ lạ là những người hay đề xuất cho tăng hai thường là những người trước đây luôn có thành tích học tập lẹt đẹt. Tôi tốt nghiệp từ trường nam sinh nên hẳn có họp lớp là y hệt như thế. Và thường những người cất lời đề nghị lại là những người làm nghề kinh doanh tự do.

Dân làm công ăn lương thì làm gì để dành được tiền mấy. Đôi khi trong những buổi họp lớp, không tránh được những tiếng thở dài khi ai đó vô tình nói "Cậu vất vả thật đấy" với những người làm công ăn lương mà trước đây vốn là những học sinh ưu tú trong lớp. Mãi đến năm 40 tuổi, tôi mới nhận ra điều này và thấy đây là một điều thú vị. Thế nên, điều tôi muốn nói không phải là nên đội sổ sẽ tốt, mà tôi muốn nhấn mạnh rằng "Thành tích học tập thời đi học sẽ chẳng liên quan gì đến cuộc sống sau này của bạn".

Tôi tốt nghiệp ngành Khoa học - Công nghệ, khoa Hóa ứng dụng của trường Đại học Waseda. Sau khi ra trường

hầu hết các bạn tôi đều công tác trong ngành hóa, làm ở các công ty liên quan đến dầu hỏa và tơ sợi hóa học, quá nửa trong số đó hiện đang đảm nhiệm vị trí trưởng ban chính sách chống suy thoái kinh tế. Bởi vậy, tôi không thấy vui vẻ gì khi tham gia họp lớp.

Tôi cũng không còn tham gia các buổi họp lớp cấp ba nữa. Thật đáng buồn khi thấy sự thành đạt hiện tại của mỗi người hoàn toàn trái ngược với thành tích học tập của họ trước đây. Tôi tự hỏi hiện thực và quá khứ rõ ràng khác xa nhau như thế mà tại sao mọi người không nhận ra?

Dù tôi có lắng nghe câu chuyện của người luôn đứng nhất lớp, từng là học sinh ưu tú một thời, tôi vẫn cảm thấy vô cùng thương cảm. Vì vậy, mỗi lần họp lớp, tôi không tìm thấy sự tươi sáng lạc quan ở đó, lúc nào cũng thấy một không khí trầm buồn. Từ đó, tôi quyết định không bao giờ đi họp lớp nữa.

Sau này, khi mọi người đều đã đến tuổi nhận lương hưu, có lẽ lúc đó mọi người mới lại đứng ngang hàng. Tôi hi vọng vào lúc ấy, những buổi họp lớp cũng sẽ trở nên thú vị hơn.

12. ĐỪNG BẮT TRẺ PHẢI DỪNG MỘT THỰC ĐƠN CÓ SẴN CHO TƯƠNG LAI

Vợ chồng cãi nhau, nguyên nhân đa số là vì con cái. Trong đó, có tới 90% liên quan đến trường học và thành tích học tập của các con.

Thật kỳ quặc khi cả nhà vừa ăn vừa xem tivi

Theo tôi, điều quan trọng nhất hiện nay đối với các vị phụ huynh là nên suy nghĩ lại về quan điểm giá trị dành cho con cái. Nói đơn giản là hãy suy nghĩ mềm dẻo hơn về những lựa chọn liên quan đến cuộc đời trẻ.

Người ta cho rằng, vợ chồng cãi nhau nguyên nhân đa số là vì con cái, trong đó có tới 90% liên quan đến trường học và thành tích học tập của các con. Vì thế, nếu cha mẹ và con cái cùng ngồi lại suy nghĩ một cách linh hoạt hơn về những con đường khác nhau, tôi nghĩ những cuộc đấu khẩu trong gia đình cũng sẽ giảm đi phân nửa.

Trong nhà lúc nào cũng đề cập đến chuyện học, ngoài chuyện đó ra thì cha mẹ chỉ mãi xem tivi. Chỉ cần thành tích học tập của con tốt thì cha mẹ yên tâm, điều đó chẳng phải là một việc làm không bình thường hay sao?

Bọn trẻ sẽ chẳng bao giờ tâm sự với cha mẹ về những vấn đề mình quan tâm như chuyện yêu đương, game hay truyện tranh. Vì có tâm sự thì lại bị hỏi những câu đại loại như “Đã làm xong bài tập chưa đấy?” Nói cách khác, trong mắt bọn trẻ, cha mẹ là những cái máy nhắc lại lời thầy cô, chứ đâu có quan tâm đến ước nguyện của chúng. Như thế, bậc làm cha làm mẹ đã không đảm nhiệm đúng vai trò của mình và không thể trở thành những người mà con trẻ có thể tin tưởng. Còn ở trường các thầy cô giáo cũng nói y hệt cha mẹ chúng ở nhà, thế nên, đối thoại giữa người lớn và con trẻ không còn nữa.

Gần đây, nhiều người nói rằng, không những cha mẹ và con cái không có chung tiếng nói mà ngay giữa vợ chồng cũng ít khi chia sẻ cùng nhau. Tôi tự hỏi, vậy trong giờ ăn cơm, mọi người sẽ nói với nhau điều gì? Đến khi nghe kể mới biết, hóa ra mọi người cũng ít khi ngồi cùng bàn ăn với nhau.

Những lần được mời cơm ở nhà người khác, điều làm tôi ngạc nhiên là thấy rất nhiều gia đình bật tivi trong lúc đang ăn. Tôi là người rất ít xem tivi nên khá dị ứng với cảnh này. Màn hình tivi của nhà tôi luôn được giấu kín, nếu muốn xem, bạn phải mở cánh cửa ở phòng khách, lôi nó ra ngoài thì mới xem được. Và dĩ nhiên, trong những bữa cơm của gia đình tôi tuyệt nhiên không bao giờ có bóng dáng của tivi.

Đã mời khách về nhà ăn cơm mà suốt bữa ăn chủ nhà cứ mở tivi như thế, theo tôi đó là một hành vi vô cùng khiếm

nhã. Chủ nhà thỉnh thoảng lại liếc qua màn hình, bọn trẻ thì cầm điều khiển chuyển kênh xoành xoạch, những cái đó khiến chúng ta mất tập trung, câu chuyện chắc chắn sẽ không liền mạch và trong lòng mọi người cũng sẽ chẳng lấy gì làm vui vẻ.

Tuy nhiên, nếu thực sự giữa vợ chồng không có gì để nói, giữa cha mẹ và con cái cũng không còn gì để bàn, thì đôi khi cùng nhau xem tivi biết đâu lại khơi mào cho câu chuyện mới. Nói cách khác, tivi trở thành nhân vật trung gian, là người dẫn chương trình hiện diện trong phòng khách nhà bạn. Nếu không, giờ cơm đã chẳng trở thành khung giờ có tỷ suất xem tivi cao nhất.

Theo tôi, khi tivi xuất hiện với vai trò của một MC tại bàn ăn như thế, nó sẽ trở thành cái có đề mở đầu câu chuyện. Nhưng thực tế, những cái chúng ta cùng bàn luận lại khiến chúng ta quên đi câu chuyện của bản thân muốn chia sẻ với người bên cạnh. Tuy nhiên, chính bởi cha mẹ và con cái không có chung giá trị quan nên nếu xảy ra mâu thuẫn, người nổi giận lôi đình sẽ chính là những đứa con. Kết cục, những lần gia đình cùng nói chuyện với nhau lại chính là những lần cãi nhau nảy lửa.

Cha mẹ hãy trao cho con trẻ chìa khóa "sống tự tin"

Có một môn đua thuyền gọi là Đua thuyền tám người, trong đó mọi người sẽ cùng nhau hợp sức chèo đẩy thuyền đi. Trong thời đại ngày nay, hướng dòng chảy của cuộc sống

đang thay đổi nhanh chóng, vì thế vai trò của người cầm lái cũng trở nên rất quan trọng.

Ở Nhật, xưa nay mọi người chỉ biết chèo lấy chèo để theo ý mình mà không hề ý thức rằng đích đến cũng như hướng của dòng chảy đang thay đổi. Thế nhưng, cho dù chúng ta có gắng hết sức chèo vẫn không tìm được phương hướng, thì chúng ta sẽ chỉ sớm lằm đường lạc lối.

Vấn đề tôi muốn đề cập trên diện rộng, là: "Liệu chúng ta có đang đi đúng hướng hay không?". Tôi cho rằng "Vấn đề phương hướng" phải được thảo luận nhiều hơn nữa. Thay vì đặt ra câu hỏi tương lai con cái chúng ta sẽ sống như thế nào thì hãy khuyến khích, thúc ép bọn trẻ cố lên, cố lên nữa.

Bọn trẻ về mặt nào đấy cũng cảm thấy hướng đi mà bố mẹ định sẵn không phù hợp với chúng. Nhưng chúng luôn bị bố mẹ thúc ép. Điều đó khiến chúng mệt mỏi. Thấy thế bố mẹ lại càng hù dọa, bắt ép như thế chẳng phải đang tạo ra một vòng luẩn quẩn hay sao?

Vai trò quan trọng nhất của người làm cha làm mẹ là truyền cho con trẻ niềm tin vào cuộc sống, chứ không phải thúc ép, dọa dẫm.

Trong chuỗi những câu hay nói với con "Điểm không cao thì liệu hồn đấy", "Ráng mà học để vào một trường đại học tử tế đi", hay "Nhanh mà làm bài tập đi", liệu có câu nói nào kết nối niềm tin nơi con hay không? Tôi nghĩ chúng ta

phải bắt đầu bằng việc thử lắng nghe suy nghĩ và lý giải ý kiến của trẻ như một thành viên bình đẳng.

Tóm lại, nếu bạn không thể tán đồng với suy nghĩ của trẻ, hãy nói ra suy nghĩ của mình với con trong vai trò của một người đi trước. Nếu con của bạn vẫn khẳng khái giữ ý định thì bạn hãy trao cho con quyền "Chịu trách nhiệm". Nếu con của bạn cương quyết tự chịu trách nhiệm để đi theo con đường mà bản thân mình lựa chọn, lúc ấy bạn nên thành tâm chúc phúc cho con. I

Nhiều bậc phụ huynh hay nói với con như thế này: "Con người ta có tài thì không phải lo, chứ thường thường bậc trung như con thì chỉ có cách học thôi con ạ", nhưng thật sự nếu con bạn không có tài năng gì cả thì có học đến mấy cũng chỉ vậy thôi. Khi bước ra ngoài xã hội, những gì học được ở trường sẽ không có ý nghĩa gì cho lắm. Vì vậy, nếu đã hiểu rằng con bạn không có năng lực về mặt học vấn, hãy cùng con suy nghĩ đến việc nên làm gì để sống sẽ tốt hơn.

Nếu con bạn là người không có khả năng mà ngồi nhàn ở một trường danh tiếng, ra trường lại "đi nhàn" vào một công ty danh tiếng thì chắc chắn ở công ty ấy, con bạn sẽ có một số phận bi thảm. Bởi vì đồng nghiệp của con bạn đều là những người tài giỏi, thế nên khả năng con làm việc một cách suôn sẻ trong công ty đó gần như là con số 0 tròn trĩnh.

Lấy trường hợp của con trai tôi làm ví dụ. Con trai đầu của tôi vốn theo học chuyên ngành hóa học. Vì đây là ý

nguyện của con nên tôi cũng không có ý kiến gì nhiều, tuy nhiên tôi không cho rằng con tôi có thể sinh nhai bằng nghề này. Tuy vậy, tôi không thể nói với con như thế, bởi tôi nghĩ "tốt hơn hết cứ để con thử làm những gì con có thể. Kỳ thực tôi cũng không lo lắng về tương lai của đứa con này cho lắm. Vì sao ư? Vì tôi biết con tôi là một người đàn ông nghiêm túc, biết giữ lời hứa và rất biết cách đối nhân xử thế, lại thích thể thao và được mọi người xung quanh đánh giá là sống rất chân thành. Bởi vậy, tôi biết những mặt đó của con trai mình sẽ được phát huy ở một lĩnh vực khác như dịch vụ chẳng hạn.

Tôi cho rằng, chúng ta không thể nói trước điều gì về tương lai cả, khi việc đó đến ta thông thả nói chuyện với con vẫn kịp. Tại sao ư? Vì hồi nhỏ, con tôi mơ trở thành phi công, mơ suốt cả 10 năm. Nhưng khi học cấp ba, nghe bạn gái nói "Nghề gì mà cả đời chỉ biết làm theo hướng dẫn, thật tẻ nhạt, em ghét nhất điều ấy", vậy là thằng bé đột ngột chuyển sang học về hóa học.

Thực ra, tôi rất háo hức chờ đợi xem thằng bé sẽ tự vạch ra kế hoạch tương lai cho mình như thế nào. Từ đó vợ chồng tôi mới đưa ra cho cháu những lời khuyên.

Con trai thứ của tôi thì thay đổi đến chóng mặt, nhưng chẳng phải nó vẫn sống tốt đó sao. Tôi cảm thấy mình học được nhiều điều từ đứa con trai này, điều đáng ngạc nhiên là cháu có cái nhìn rất điềm tĩnh chừng chạc về cuộc sống

mà không ai cho đấy là suy nghĩ của một đứa trẻ đang học lớp 10 cả.

Tôi luôn coi mình là một học sinh tràn đầy nhiệt huyết, vì thế tôi luôn quan sát đặt câu hỏi và được thằng bé đáp lại bằng những câu trả lời rất thú vị bất ngờ. Vì thế, dù thành tích học tập của thằng bé không được mỹ mãn như tôi ngày trước, tôi vẫn nghĩ rằng sau này nó sẽ làm nên trò trống.

Hai vợ chồng chúng tôi rất hay nói chuyện về vấn đề này. Chúng tôi có cùng quan điểm trong cách nuôi dạy con cái.

Phát hiện đặc điểm và sở trường của con là trách nhiệm của cha mẹ. Cha mẹ không được chỉ dựa vào thành tích mà phải nhìn nhận từ nhiều khía cạnh khác nhau để đánh giá con mình. Sẽ chẳng có ý nghĩa và ích lợi gì cả khi cha mẹ chỉ toàn đề cập về chuyện thành tích học tập, ngược lại chính điều đó còn làm hỏng tương lai của trẻ. Việc này giống như cha mẹ đang khai tử tương lai của con vậy.

Nhật Bản là đất nước mà bạn làm bất cứ việc gì cũng có thể sinh nhai được, nên thay vì kéo dài việc học, thì việc trang bị cho mình một ngôn ngữ kỹ thuật nào đó cũng tốt.

Chúng ta nên dẹp bỏ suy nghĩ đi làm thuê. Việc quan trọng là phát hiện ra sở trường gì đó ở bản thân và phát huy nó. Nếu bạn là người chính trực, biết đối nhân xử thế thì tôi tin chắc bạn sẽ thành công trên con đường bạn chọn.

Nhưng, nếu làm trong các công ty lớn mà sống thành thực quá, bạn sẽ vấp ngã, bởi chỉ có những người có nhiều mưu mô thủ đoạn mới có thể thành công ở môi trường này. Nếu ngay thẳng là điểm mạnh của bạn, bạn nên phấn đấu đi lên từ một cửa hàng nhỏ, khi được lòng các khách hàng rồi, việc kinh doanh của bạn sẽ tốt dần lên.

Giống như thế, bất kỳ đứa trẻ nào cũng có những đặc trưng riêng của nó. Nhiệm vụ của cha mẹ là chịu khó quan sát và khơi nguồn tiềm năng cho con. Từ đó, động viên con, nhưng nếu con bạn vẫn khẳng khẳng "Không, con không thích thế. Con chỉ thích vào làm việc ở các công ty lớn có danh tiếng mà thôi", thì lúc ấy bạn hãy cho con tự chịu trách nhiệm với cuộc đời mình. Còn nếu đến ngay cả việc con thích và muốn gì mà cha mẹ cũng không biết thì tôi nghĩ đó là những ông bố bà mẹ tồi nhất thế gian này.

Còn nếu bạn cứ nhất mực nói với con rằng "Số con là phai học một trường đại học tốt, rồi vào làm ở một công ty danh tiếng con ạ", bạn đích thị là một ông bố hoặc bà mẹ kỳ cục.

13. DÙ BỊ PHẢN ĐỐI, TRẺ VẪN LÀM NHỮNG GÌ CHÚNG MUỐN

Khi con bạn muốn làm gì đó, hãy cứ để chúng làm. Nếu hai con trai tôi nói muốn uống rượu, đua xe hay bất cứ điều gì, tôi cũng sẽ để chúng làm thử.

Càng bị cấm đoán, trẻ càng muốn làm tới cùng

Trách nhiệm, nói một cách khác, chính là sự cảm thông, là sự quan tâm chia sẻ đến người khác. Bạn cần nhận thức rằng chúng ta không thể sống đơn lẻ mà phải sống trong các mối quan hệ với những người xung quanh và xã hội. Do đó, chúng ta cần phát huy tốt vai trò cá nhân của mình. Nếu hiểu rõ vấn đề này rồi thì cho các con tự quyết định việc mình sẽ làm. Đây chính là phương châm giáo dục của tôi.

Tôi hay nói với các con mình rằng, "Bố cũng đang sống theo những nguyên tắc đó, các con hãy thử làm theo đi. Vì như thế, dù thất bại bố cũng sẽ giúp các con trong khả năng của mình" Ngoài những quy tắc về 4 trách nhiệm, tôi không cấm đoán chúng bất kỳ điều gì cả. Tôi để cho con làm những gì mà chúng thích. Tuy nhiên, nếu chúng nói muốn sử dụng ma túy, chắc hẳn tôi cũng sẽ phải suy nghĩ và cân nhắc lại kỹ càng. Nhưng để con trở thành như thế thì trách nhiệm thuộc

về người làm cha làm mẹ, và nếu là tôi, kể cả trong trường hợp này, tôi cũng sẽ không bao giờ nói "không" với con.

Khi vợ chồng tôi cùng dàn nhạc của trường con trai đi biểu diễn, hơn 80% số học sinh trong đoàn hát cần sa, nhưng con trai tôi hoàn toàn không bị ảnh hưởng, thằng bé luôn chọn ngồi hàng ghế đầu trên xe trong suốt chuyến đi. Tôi luôn có niềm tin vào năng lực phán đoán, nhận thức đúng sai của con mình nên dù có để chúng làm theo những gì chúng thích, tôi cũng không lo lắng quá nhiều.

Khi con trai thứ hai của tôi du học ở Mỹ, bạn cùng phòng đã mời nó dùng thử ma túy. Ngay lập tức, nó đã nổi giận và đuổi cậu bạn đó ra khỏi phòng.

Kể cả khi các con tôi có đi vào con đường xấu, tôi cũng sẽ không bao giờ bắt chúng phải từ bỏ những gì chúng đã chọn. Tôi vẫn sẽ luôn nói "Hãy làm những gì con muốn". Tôi muốn chúng được trải nghiệm. "Con muốn đua xe ư? Cũng được, vậy con hãy thử đi". Có lẽ việc cố gắng thấu hiểu suy nghĩ của con cũng đóng một vai trò nào đó. Cha mẹ càng ngăn cấm, càng nói không được, chúng càng kiên quyết làm.

Cũng giống như khi đi trượt tuyết, nếu bạn sợ hãi và cố gắng ngả người về phía sườn núi, kiểu gì bạn cũng ngã. Nhưng ngược lại, nếu lao người về phía con dốc, chúng ta sẽ không gặp vấn đề gì cả. Trượt tuyết là môn thể thao đi ngược lại với bản năng của con người. Càng lao mình về phía dốc chúng ta càng lạng lách một cách dễ dàng.

Tương tự như vậy, những lúc con muốn làm theo ý mình, cha mẹ cũng nên buông mình theo con, chắc chắn chúng sẽ trượt trôn tru, nhíp nhàng hơn là chúng ta tưởng. Quan trọng là khi ấy cha mẹ phải liên tục trao đổi cùng con cái. Nếu bạn không đối thoại được với con, bạn sẽ không thể cải thiện được bất cứ thứ gì hết. Cũng giống như phi hành đoàn trên con tàu vũ trụ Endeavour, không thể làm bất cứ việc gì nếu các phi hành gia không chuyển được thông điệp của mình đến đối phương. Tôi cho rằng, chính đối thoại mới là chốt an toàn duy nhất cho gia đình.

Cha mẹ can thiệp sâu sẽ ảnh hưởng đến năng lực phán đoán của con cái

Tôi đã cho các con thử điều khiển xe máy khi chúng còn nhỏ. Lẽ dĩ nhiên, tôi biết điều đó là nguy hiểm. Nhưng tôi vẫn cho chúng ra ngoài và nói với chúng rằng "Bao giờ bị thương thì quay lại đây".

Con đường tôi cho bọn trẻ chạy xe không phải đường thường mà là một quãng đường rừng vắng, nếu có ngã cũng không ảnh hưởng đến tính mạng nên ngã bao nhiêu lần cũng không sao cả. Bản thân tôi cũng từng bị thương rất nhiều lần. Có lẽ chính nhờ những lần tập chạy xe đó mà tôi đã nuôi dạy nên những đứa trẻ không bao giờ phạm phải những sai lầm lớn. Việc chúng ta cố gắng giữ bọn trẻ không bị thương hay không cho chúng làm gì mới thực sự là điều nguy hiểm.

Cha mẹ càng cấm đoán khắt khe, càng răn đe "Không được bạn trai bạn gái gì hết, còn đang đi học hẹn với hò gì", con càng dễ phạm phải sai lầm nghiêm trọng với cô bạn gái đầu tiên con gặp. Thế nên, không được cấm đoán con cái. Hãy để con tích lũy thật nhiều kinh nghiệm, có như vậy, chúng mới biết tự phán đoán trước mọi sự việc và sống thật tốt sau này.

Con người cũng là một loài động vật, vì vậy nếu như không được rèn luyện thường xuyên sẽ không bao giờ tiến bộ. Nếu bạn cứ cố gắng nuôi dưỡng một đứa trẻ trong môi trường thuần khiết, dùng mọi cách để tránh các nguy hiểm xung quanh con, chúng sẽ không thể tồn tại tốt trong một thế giới đầy biến động như hiện nay được.

Cha mẹ càng can thiệp quá nhiều, trẻ con càng đi theo hướng ngược lại. Tôi cũng vậy, thời niên thiếu, tôi thường làm trái lại lời răn dạy của cha mẹ hay lời nhắc nhở của thầy cô. Dù cha mẹ có phản đối đi chăng nữa, con cái vẫn cứ làm theo những gì chúng muốn. Vậy tại sao chúng ta không thử lấy đó làm tiền đề để cha mẹ và con cái cùng đối thoại một cách cởi mở hơn? Tôi nghĩ điều đó không những rất tốt cho con trẻ mà còn rất tốt cho chính những người làm cha làm mẹ như chúng ta.

14. TẠI SAO PHỤ NỮ KHÓ XIN VIỆC?

Những người có thành tích học tập tốt ở trường hoàn toàn không có sức hấp dẫn với các nhà tuyển dụng. Có rất nhiều phụ nữ chiến thắng trong các trò chơi mang quy luật cũ, nhưng hầu như không có ai vào được trong thế giới của Bill Gates ngày nay.

Máy tính đã thay đổi phương thức làm việc của người phụ nữ

Trong thời đại hiện nay, có rất nhiều cơ hội kinh doanh. Nhưng cơ hội việc làm cũng giảm đi đáng kể. Đặc biệt, đối với những người chịu ảnh hưởng của nền giáo dục cũ, cơ hội tìm kiếm công việc phù hợp với họ sẽ ngày càng ít đi.

Lý do của việc hơn một nửa số sinh viên nữ ra trường hiện nay không kiếm được việc làm là vô cùng dễ hiểu. Nhưng hình như các bạn nữ sinh không nhận ra rằng thế giới đã thay đổi quá nhiều. Việc bạn có bằng thành tích tốt đã không còn hấp dẫn với các doanh nghiệp nữa.

Rất nhiều nam sinh có thể thiết lập cấu hình một server Lotus Note (một phần mềm giúp quản lý thông tin cá nhân và hòm thư), nhưng ngược lại hầu như không có nữ sinh nào có thể làm được điều đó. Ngay đến trang phục khi đi thi tuyển dụng các bạn nữ cũng ăn mặc chần chu theo kiểu mà người ta gọi là "Trang phục đi xin việc". Bởi lẽ các bạn đã cày

nát những cuốn bí kíp đảm bảo thi đỗ tuyển dụng, tuy nhiên, cảm quan của những người viết ra những loại sách đó cũng lại đi theo lối cũ. Cái người ta cần trong thời đại ngày nay là cá tính và năng lực cá nhân của mỗi người.

Nếu có nữ ứng viên nào nói rằng "Trò chơi điện tử nào tôi cũng chơi được. Lòng đam mê của tôi tuyệt đối không hề thua kém nam giới đâu ạ", là tôi thì ngay lập tức tôi sẽ tuyển dụng người đó. Việc làm không hề có sự phân biệt giới tính mà bạn lại cứ nhấn mạnh việc mình là nữ thì nghe thật kỳ cục.

Tôi đã có dịp trò chuyện với các nữ thư ký phải làm việc với máy tính hằng ngày. Nhân đó, tôi đã hỏi họ từng chơi trò chơi điện tử bao giờ chưa. Kết quả là trong số 50 - 60 người chỉ có hai người đã từng chơi qua. Có vẻ hơi phiến diện khi nói rằng có thể trong tương lai gần những gì tích lũy được qua trò chơi điện tử sẽ quyết định năng lực sinh tồn trong xã hội của chúng ta. Nói một cách khác trong thời đại ngày nay khả năng kiếm tiền của chúng ta phụ thuộc vào việc chúng ta sử dụng các loại kỹ thuật máy móc mới như thế nào.

Trẻ con, đặc biệt là các bé trai có khả năng thích ứng với những thay đổi liên tục của xã hội hiện nay nhiều hơn. Có rất nhiều em thường xuyên sử dụng máy tính để tìm kiếm các thông tin giảm giá, khuyến mại hay ngay khi còn học cấp hai đã nắm bắt biến động xã hội một cách nhanh nhạy thông

qua máy tính. Tuy nhiên, kết quả học tập của những em này lại không được tốt lắm.

Ngược lại, các bé gái có khuynh hướng chăm chỉ học hành và có được thành tích học tập không thua kém gì các bạn nam. Với những cuốn giáo trình cũ kỹ các cô bé hoàn toàn áp đảo, thế nhưng trong thế giới của Bill Gates, thật khó để tìm ra một cô gái có thể chiến thắng. Lý do là vì họ chưa hiểu hết được những tính năng có ích của máy tính.

Quay trở lại cuộc đối thoại với những nữ thư ký ở trên, khi tôi nói rằng, họ có thể làm việc tại nhà với một chiếc máy tính, tất cả đều thốt lên tỏ vẻ bất mãn và nghĩ rằng tôi đang nói đùa, họ không muốn mang công việc về nhà làm thêm nữa. Có lẽ họ đã hiểu nhầm ý tôi. Và khi tôi giải thích rằng, ví dụ từ trước đến nay phụ nữ chỉ được nghỉ thai sản tối đa là hai tháng, máy tính chính là công cụ tuyệt vời giải phóng người phụ nữ khỏi những ràng buộc về không gian và thời gian theo đúng nghĩa đen của nó. Ví dụ, nếu cần 5 bản giấy tờ, chúng ta chỉ cần ngồi một chỗ, nhấn lệnh và máy in sẽ tự động in ra cho chúng ta. Hoặc nếu trong công ty các máy đều được kết nối mạng LAN (mạng nội bộ) thì thậm chí chúng ta chỉ cần nhập địa chỉ người cần gửi, văn bản sẽ được chuyển đi trong nháy mắt mà không cần đến công đoạn in ra giấy. Kể cả việc gửi fax ra ngoài công ty cũng vậy, chúng ta chỉ cần ngồi và chọn gửi cho ai và ai là xong. Chúng ta sẽ được giải phóng ra khỏi những công việc quá đơn giản mà từ trước đến nay vẫn làm. Nghe đến đây, có nhiều thư ký

thốt lên như vậy thì họ mất việc mất. Quả thật đúng như vậy. Hiện nay, tại các công ty của Mỹ, những thư ký riêng đã không còn nữa. Phụ nữ nếu không năng động sẽ không còn cơ hội việc làm trong tương lai.

15. GIỚI TRẺ NHẬT HIỆN NAY KHÔNG CÓ NĂNG LỰC LÃNH ĐẠO

Khi giao lưu với các bạn nước ngoài như Trung Quốc hay Hàn Quốc, nếu như được yêu cầu phát biểu ngắn gọn 15 phút bằng tiếng Anh liệu các bạn trẻ Nhật Bản có làm được không?

Tại sao người Nhật thường không bảo vệ được ý kiến của mình?

So sánh với giới trẻ của các nước khác, thứ thiếu nhất của giới trẻ Nhật Bản chính là khả năng lãnh đạo. Giới trẻ Nhật Bản hiện nay, hầu hết đều là những người có thể chứng minh định lý Pitago một cách rõ ràng theo ba phương pháp khác nhau, nhưng lại không thể khẳng định chính kiến của bản thân mình khi bị đẩy ra môi trường quốc tế.

Nếu cho học sinh cấp hai, cấp ba của Nhật giao lưu với các bạn Hàn Quốc, Trung Quốc, sau đó, nếu yêu cầu mỗi người phát biểu ngắn gọn khoảng 15 phút bằng tiếng Anh, chắc rằng các bạn trẻ Nhật Bản hầu như không thể làm được. Lý do là trường học Nhật Bản không tạo ra được bầu không khí để học sinh có thể đặt câu hỏi một cách tự do. Chính việc coi những học sinh có thể nhớ và hiểu ngay vấn đề được dạy là những học sinh ưu tú đã làm học sinh mất đi

tính tự chủ. Mười mấy năm học tập tại trường đã khiến các tế bào não trở nên trở cứng.

Trong suốt mười mấy năm này, các em học sinh hoàn toàn không được nuôi dưỡng lối tư duy tự tìm tòi suy nghĩ, tự diễn đạt suy nghĩ của mình tự sửa chữa và diễn đạt lại khi bị phản biện. Nghĩa là dù học sinh có thể nhớ được chính xác câu trả lời nhưng lại không thể bộc lộ điều mình muốn nói. Thêm vào đó, khi bị phản biện, phản ứng của họ thường chỉ diễn ra theo hai hướng, hoặc nổi giận hoặc đồng ý ngay.

Kết quả là việc không biết đặt câu hỏi, không nêu được ý kiến cá nhân mình đã trở thành đặc điểm mang tính tập thể của người Nhật. Nếu không thể dẫn đầu phát biểu ý kiến, đồng nghĩa với việc chúng ta khó có thể tranh luận và thuyết phục người khác, như vậy làm sao có thể kỳ vọng vào việc phát huy được khả năng lãnh đạo trong một tập thể toàn những người xa lạ. Nhìn ra thế giới chúng ta sẽ thấy không mấy nước có người dân sống sung túc đầy đủ, lại được trang bị những yếu tố để trở thành lãnh đạo trên cả phương diện kinh tế cũng như văn hóa như Nhật Bản. Hơn nữa, thế hệ nắm bắt được những tinh hoa giúp Nhật Bản phát triển sau Thế chiến hiện nay đang ở độ 30 – 40 tuổi, họ hoàn toàn có thể đi tới các nước đang phát triển giúp đất nước đó xây dựng và phát triển kinh tế. Tuy nhiên, do còn mang nặng tư tưởng chỉ cần mình sống tốt là đủ nên những người thực sự đi hỗ trợ các nước nghèo như vậy không nhiều.

Kể cả những người ở các tổ chức phi chính phủ hay Đội tình nguyện hợp tác Nhật Bản (Japan Overseas Cooperation Volunteers), việc họ đi đến đâu đều là do Chính phủ phái cử nên họ không thể hoạt động độc lập. Ngay cả khi được Chính phủ dẫn dắt một cách tích cực, họ cũng luôn đưa ra các điều kiện như "Tôi dẫn theo gia đình có được không?", "Đến kỳ nghỉ được mấy ngày?". Họ hoàn toàn không hiểu gì về khái niệm "Tình nguyện".

Tôi nghĩ rằng những người may mắn được cuộc đời ưu ái cần phải có ý thức hơn nữa trong việc hoàn thành nghĩa vụ "Quyền lợi đi đôi với trách nhiệm" của mình.

Thời đại bắt buộc phải nói được tiếng Anh

Chỉ cần nói riêng về vấn đề dạy tiếng Anh thôi cũng có thể thấy rằng, với cách dạy học hiện nay tại Nhật Bản, chuyện xây dựng nguồn nhân lực có khả năng lãnh đạo thế giới là điều hoàn toàn không thể. Trong thời đại mà ngay cả đến Trung Quốc cũng có xu hướng sử dụng tiếng Anh trong giao dịch kinh doanh như hiện nay, thì việc không nói được tiếng Anh thật sự là một bất lợi rất lớn. Singapore 15 năm trước đã lấy tiếng Anh làm ngôn ngữ chung thứ nhất của mình. Gần đây Malaysia cũng đã lấy tiếng Anh làm ngôn ngữ chung thứ hai, sau tiếng Malay làm ngôn ngữ chung thứ nhất. Theo tôi, đây chính là bước ngoặt vô cùng quan trọng. Các quốc gia châu Á sử dụng tiếng Anh làm ngôn ngữ chung này sẽ dễ dàng kết nối với thế giới Internet hiện nay.

Đài Loan được biết đến là một đất nước thông thạo tiếng Anh. Thế hệ trẻ tại đây rất giỏi tiếng Anh, kể cả những người cao tuổi trước đây sử dụng tiếng Nhật là chủ yếu thì hiện nay ai cũng đều thành thạo tiếng Anh. Ngay cả tại Hàn Quốc, tiếng Anh cũng được phổ cập một cách nhanh chóng. Khi đến giảng bài tại Đại học Yonsei, tôi đã được yêu cầu sử dụng tiếng Anh. Vì trước nay tôi đều giảng bài bằng tiếng Nhật ở các trường đại học của Hàn, nên lần đó có chút bất ngờ khi nhìn xuống khu vực thính giả, kể cả là sinh viên, tôi thấy hầu như không có ai sử dụng tai nghe.

Khi giảng bài tại đất nước mà tiếng Anh không phải tiếng mẹ đẻ này, tôi đã thử mở đầu bằng một câu nói đùa. Điều đó giúp tôi trực tiếp quan sát và ước lượng có bao nhiêu phần trăm hiểu được sắc thái ẩn dụ trong những điều tôi nói. Thật bất ngờ, ngay khi tôi vừa kết thúc câu nói, tất cả sinh viên ở đó đều phá lên cười. Đại học Yonsei là đại học dân lập có thể được ví ngang với Đại học Waseda hay Keio của Nhật Bản. Một nghìn sinh viên nghe giảng đều cười khi nghe câu nói đùa của tôi đồng nghĩa với việc có thể nói năng lực tiếng Anh của họ đã đạt gần đến trình độ của các nước trọng yếu trên thế giới. Tôi thực sự bị bất ngờ về điều này. Phải chăng giới trẻ Hàn Quốc đã bỏ qua Nhật Bản ở khả năng tiếng Anh này?

16. ĐÀO TẠO THỂ HỆ CÓ THỂ PHÁT HUY NĂNG LỰC TRÊN TRƯỜNG QUỐC TẾ

Để quốc tế hoá nền giáo dục Nhật Bản, việc đầu tiên chúng ta cần làm là từ bỏ định hướng giáo dục chú trọng đào tạo nhân lực chỉ để phục vụ cho công cuộc phát triển kinh tế. Tôi nghĩ rằng, nhà trường nên ưu tiên dạy học sinh về tầm quan trọng của cá nhân đối với gia đình và xã hội.

Người Nhật có lòng biết ơn với ngôi trường cũ không?

Cách đây ít lâu, tôi có một buổi diễn giảng tại Đại học Notre Dame, bang Indiana của Mỹ, nhân dịp kỷ niệm ngày tôi được trao bằng Tiến sĩ Danh dự tại đây. Buổi diễn giảng này được tổ chức cùng lúc với một buổi lễ kỷ niệm của các sinh viên đã ra trường. Tôi thực sự rất cảm động trước nhiệt huyết của những cựu sinh viên này khi chúng kiến họ tập trung chật kín cả hội trường. Notre Dame là trường đại học dân lập, số tiền ủng hộ của các cựu sinh viên đóng góp phần lớn dùng vào việc duy trì hoạt động của trường. Số tiền quyên góp từ trước đến nay đã lên tới con số 100 tỷ yên và tại buổi lễ kỷ niệm đó, với tinh thần lên cao, họ đạt mục tiêu huy động thêm 75 tỷ yên cho đến trước năm 2000.

Còn ở Nhật Bản, Đại học Tokyo nhân dịp kỷ niệm 100 năm thành lập cũng không thể quyên góp được quá 3 tỷ yên. Phải chăng chúng ta đã đào tạo nên những con người vô ơn, luôn nghĩ rằng việc học và đạt được thành quả là do tự bản thân họ còn trường học không hề có vai trò gì hết? Ở Nhật Bản, trường đại học nhận được nhiều sự đóng góp nhất có lẽ là trường Keio, tôi nghe nói họ đã từng quyên góp được khoảng 10 tỷ yên.

Trường Notre Dame chắc chắn không phải là trường đại học hạng A. Vậy tại sao họ có thể quyên góp được một số tiền lớn đến như thế? Khi nói chuyện với các cựu sinh viên ở đây, điều làm tôi bất ngờ chính là tình cảm sâu sắc của họ dành cho ngôi trường này. Rất nhiều người nói rằng họ cảm thấy biết ơn vì đã được dạy dỗ để trở thành những người tốt, và mong rằng con cái họ cũng sẽ vào học tại Notre Dame.

Còn tại Nhật Bản, các cựu sinh viên liệu có được tình cảm như thế đối với ngôi trường mình đã từng học? Các sinh viên Nhật Bản cứ ảo tưởng rằng việc mình vượt qua địa ngục thi cử, đỗ đại học là do năng lực của chính bản thân mình. Cứ như vậy, họ không đến lớp, lấy vừa đủ số tín chỉ rồi tốt nghiệp ra trường. Họ hoàn toàn không hiểu những nỗi vất vả của bố mẹ cũng như cảm thấy biết ơn thầy cô giáo mình. Họ ngộ nhận rằng tất cả quyền lợi mà họ có là đương nhiên.

Những con người như vậy liệu có được thế giới tôn trọng, kính nể hay không? Liệu có phải trường học đã đào tạo nên những con người thụ lùi, lạc hậu? Khi cảm thấy biết ơn với ngôi trường đã dạy dỗ và bồi dưỡng mình, đương nhiên chúng ta cũng sẽ muốn đóng góp chút gì đó để lớp đàn em có được điều kiện học tập tốt hơn. Không truyền tải đến học sinh suy nghĩ này chính là sự thiếu sót, sai lầm lớn trong nội tại nền giáo dục Nhật Bản hiện nay.

Năng lực ngoại ngữ khác với năng lực giao tiếp quốc tế

Có một câu nói như thế này: "Người Nhật Bản nếu bỏ quốc tịch và công ty đi thì không còn lại bất cứ thứ gì". Thực tế là, trước khi trở thành con người của công việc, của công ty thì chúng ta là một con người bình thường, con người của gia đình. Đáng tiếc là không có ai được dạy điều này và ngay cả trong gia đình cũng không hề được chú trọng tới. Do đó giáo dục trường học cần tập trung vào việc dạy trẻ về giá trị quan, để chúng hiểu trước hết chúng là thành viên của gia đình, của xã hội, sau nữa là công dân toàn cầu.

Kiến thức chỉ cần đủ để sau khi tốt nghiệp vài năm, bạn vẫn không gặp trở ngại hay khó khăn gì trong cuộc sống hằng ngày là được. Dù trường học có dạy bạn bao nhiêu kiến thức thì thực tế là theo năm tháng cũng sẽ mai một dần đi, tuy nhiên trong thời đại hiện nay, kể cả có quên chúng ta vẫn có thể tra cứu và tìm được thông qua sách vở hay Internet. Điều cơ bản của giáo dục quốc tế là bạn phải hiểu

được giá trị quan chung, con người không ai có thể sống được một mình, mà luôn tồn tại trong các mối quan hệ giúp đỡ, tương trợ lẫn nhau. Những người không nắm được điều này chắc chắn sẽ không thể tồn tại trong thế kỉ XXI.

Như đã đề cập ở trên, tiếng Anh cũng là một rào cản giao tiếp lớn. Tuy nhiên, dù khắc phục được vấn đề đó về mặt kỹ năng mà không giải quyết được những vấn đề mang tính con người thì chúng ta cũng không thể thuyết phục đối phương hay khiến họ thay đổi thái độ. Thậm chí còn có thể bị nói rằng "Về mặt nguyên tắc anh ta rất đúng, nhưng tôi không muốn làm việc cùng anh ta".

Làm lãnh đạo là không được hống hách. Chúng ta phải quan sát, phải lắng nghe, phải diễn giải những điều mình suy nghĩ, làm cho người nghe hiểu và đồng cảm. Đó mới là năng lực lãnh đạo thực sự.

Hãy thay đổi từ chính gia đình mình

Hiện nay trên thế giới vẫn còn rất nhiều quốc gia đói nghèo. Tôi muốn bồi dưỡng nên một lớp thế hệ luôn cảm thấy hạnh phúc vì mình được sinh ra trên đất nước Nhật Bản, chưa bao giờ biết đến đói khát nhưng sẵn sàng giúp đỡ nhưng đất nước nghèo khổ hơn. Ngay tại Nhật Bản cũng vậy, tôi muốn nuôi dưỡng trong người dân nước ta lòng biết ơn trường lớp và gia đình mình. Nếu không dạy cho bọn trẻ được những điều như vậy, Nhật Bản sẽ không thể được thế giới nhìn nhận, thậm chí có thể bị chỉ trích và không thể tiến lên phía trước.

Vậy ai sẽ là người thực thi những giá trị quan trên? Thực tế đây không hoàn toàn là vấn đề của riêng nền giáo dục. Nhưng chừng nào nền giáo dục còn chưa thay đổi, tôi nghĩ rằng xã hội của chúng ta cũng sẽ không có những biến chuyển rõ rệt được.

Vậy mỗi người chúng ta cùng bắt tay hành động thì sao? Liệu đâu đó có suy nghĩ về việc thực hiện nó ngay trong gia đình, trong trường học hay trong chính bản thân mình hay không? Riêng cá nhân tôi, tôi nghĩ rằng chúng ta nên bắt đầu mọi thứ từ chính tại gia đình mình trước.

17. NHỮNG ĐƯA TRẺ BỊ BẮT NẠT

VÌ LÀ "GAIJIN"(*)

Các con của tôi rất ghét sự nổi bật. Điều đó có lẽ bắt nguồn từ việc chúng luôn bị người khác kỳ thị vì là con lai.

Những thành kiến của người Nhật

Vợ chồng tôi thỏa thuận sẽ sử dụng tiếng Anh khi nói đến những vấn đề phức tạp để tránh lũ trẻ có thể nghe thấy.

Ngay từ đầu vợ tôi đã nghĩ cần lựa chọn tiếng Nhật hoặc tiếng Anh để dạy bọn trẻ và giúp chúng sử dụng thật thành thạo ngôn ngữ đó. Tuy rất khó khăn cho vợ tôi nhưng vì bạn bè xung quanh đều nói tiếng Nhật nên chúng tôi quyết định sẽ sử dụng tiếng Nhật với lũ trẻ, bởi vậy các con tôi không thể nói tiếng Anh thành thạo như tiếng mẹ đẻ được.

Bọn trẻ nhà tôi có khuôn mặt lai người phương Tây nên ngay từ khi đi mẫu giáo chúng đã dễ bị nổi bật. Cũng chính vì khuôn mặt khác với những người Nhật bình thường đó mà chúng thường xuyên bị bạn bè trêu chọc, bắt nạt. Khi chúng tôi sống tại Hakuraku, thành phố Yokoyama, mỗi lần

(*) Gaijin - "người ngoài": Từ dùng để gọi người nước ngoài tại Nhật với ý khinh biệt.

đến công viên Rokkakubashi chơi, thì y như rằng, lũ trẻ quanh đó sẽ hò hét, chỉ trỏ và nói rằng "Gaijin, Gaijin kìa". Kể cả khi đã quen với việc bị phân biệt như vậy, tôi vẫn luôn nghĩ rằng nuôi dạy một đứa trẻ có màu da khác ở Nhật Bản là điều vô cùng khó khăn.

Tôi rất ghét từ "Gaijin - Người ngoài" và thường xuyên sử dụng cụm từ "Gaikokujin - Người nước ngoài" để thay thế. Từ "Gaijin" có nghĩa là người phía bên ngoài, không cùng "phía ta" nên tôi luôn cảm thấy đây là một từ mang tính chất phân biệt, cũng tương tự như người Hàn Quốc gọi người Nhật Bản là "Oa nhân" (Người lùn) vậy. Các con tôi tuy là con lai nhưng chúng có hộ chiếu Nhật Bản, khai sinh là người Nhật Bản và không biết nói tiếng Anh. Nhưng dù bọn trẻ có cố gắng phủ nhận bao nhiêu thì chúng vẫn bị phân biệt và bắt nạt ở trường. Chính vì những chuyện như vậy mà cả hai đều trở thành những đứa trẻ rất nhạy cảm, không thích bị nổi bật khác người.

Mặt khác, đôi khi cũng có những người không ác ý khi nói "Thằng bé kia là con lai đấy", "Con lai trông yêu nhỉ", nhưng đối với vợ tôi, đó cũng là một cách nói đầy định kiến. Con lai trong tiếng Nhật xuất phát từ chữ Half - một nửa trong tiếng Anh. Vợ tôi luôn tức giận khi bị nói như vậy và cho rằng bọn trẻ nhà tôi mang trong mình những điều tốt đẹp của cả Nhật và Mỹ nên phải dùng từ Double - Nhân đôi mới đúng.

Từ những trải nghiệm đó các con tôi đã thấu hiểu những thành kiến mà chính người Nhật vô tình đã tạo ra. Chúng sẽ không phải nếm trải những trải nghiệm kiểu như vậy nếu sống ở Pháp hoặc Mỹ. Lẽ ra, bố mẹ phải là những người dạy trẻ không được nói như vậy về người khác, nhưng tại Nhật Bản, chính các bậc cha mẹ lại là những người thì thầm to nhỏ "Gaijin" sau lưng người khác.

"Bố đừng viết về những chuyến du lịch nước ngoài nhé"

Ngay trong giới tài chính, đến thời điểm này vẫn còn rất nhiều người dùng những từ như "Ketou (Bọn Tây lông lá). Thậm chí có những người vô cảm, ác tâm khi gọi những đứa trẻ được sinh ra trong các cuộc hôn nhân quốc tế là "Tạp chủng", chúng đâu phải là mèo! Có thể đó chỉ là mặt trái của cảm giác thấp kém, yếu thế hơn. Với những dạng người thiếu tinh thần quốc tế như vậy, tôi cảm thấy buồn nhiều hơn là tức giận.

Ở Nhật Bản, việc dạy dỗ con cái không được có những hành vi phân biệt, miệt thị... hoàn toàn không được chú trọng, do đó những từ ngữ như vậy vẫn được sử dụng hằng ngày. Để xây dựng một xã hội công bằng không còn những thành kiến, định kiến như vậy, phải bắt đầu ngay từ chính cách thức giáo dục trong gia đình.

Hai con trai tôi có mái tóc hơi vàng, nổi bật nên từ khi vào tiểu học, chúng thường xuyên bị bạn bè trêu chọc và bắt nạt. Lúc đó, công việc của tôi cũng có một chút thay đổi nên

cứ đến kỳ nghỉ là cả nhà lại ra nước ngoài. Và chỉ vì chuyện đi du lịch nước ngoài mà bọn trẻ lại càng bị bạn bè tẩy chay.

Câu chuyện này đến giờ tôi mới dám kể vì bọn trẻ cũng đã lớn. Ngày đó, bọn trẻ thường nói với tôi rằng "Bố đừng bao giờ viết vào sổ liên lạc là nhà mình đã đi Canada hay Úc nhé. Viết như vậy con sẽ bị bạn bè tẩy chay đấy. Chỉ cần viết chúng con ở nhà học bài hoặc đi chơi Disney Land là được rồi, đừng viết gì hơn nữa". Hoặc, khi đi ăn nhà hàng, nếu nhân viên có thái độ phục vụ không tốt, tôi thường góp ý thẳng thắn ngay. Mỗi lần như vậy, khi quay đầu nhìn lại đã không thấy lũ trẻ đâu cả. Chúng rất ghét việc bố to tiếng hoặc tranh luận với người khác

Từ khi sinh ra, cho đến khi bắt đầu hiểu chuyện rồi đến lúc trưởng thành, các con tôi đều đã nếm qua những trải nghiệm phức tạp nên chúng rất nhạy cảm với vấn đề phân biệt đối xử. Để tránh các con có những định kiến không hay về người khác tôi thường trò chuyện và nhắc nhở bọn trẻ về việc sử dụng từ ngữ hay dạy chúng những giá trị quan mà người Nhật bắt buộc phải có thông qua các câu chuyện trên bàn ăn mỗi ngày.

18. SỐNG SAO ĐỂ KHÔNG BAO GIỜ PHẢI HỐI TIẾC

Bố tôi mất năm ông 74 tuổi. Khi ông còn sống, tôi đã làm cho ông tất cả những việc trong khả năng mình có thể.

Đưa bố cùng đi du lịch nước ngoài

Nhiều người thường hay than thở rằng, giá như lúc bố mẹ còn sống họ có thể dẫn ông bà đi chơi nhiều nơi, làm nhiều việc để báo hiếu hơn nữa. Riêng tôi, khi bố mất, tôi hoàn toàn không có những suy nghĩ như vậy. Bố tôi qua đời cách đây 10 năm, khi ông 74 tuổi.

Khi ông còn sống, tôi đã làm tất cả những việc trong khả năng mình có thể nên khi bố mất, tôi đã không hề khóc. Trong tôi chỉ có lòng biết ơn vô hạn đối với ông, người xuất thân từ hòn đảo Tsushima, Nagasaki xa xôi đến Tokyo lập nghiệp, ông tham gia chiến tranh và đã vô cùng vất vả để nuôi ba anh em tôi khôn lớn. Chính vì muốn ông được an nghỉ một cách thanh thản nên tôi không hề mang tâm trạng đau khổ. Có lẽ vì lúc đó tôi đã tự an ủi mình rằng, tuy số kiếp của bố tôi ngắn ngủi nhưng ông không hề có bất kì phiền muộn hay nuối tiếc nào.

Dòng họ bố tôi theo giáo phái Jodo Shinshu (Tịnh Độ Chân Tông), nhưng khi ông qua đời tâm trạng của tôi gần

giống như những bản nhạc cho lễ cầu siêu Requiem của Mozart. Vì vậy, thay cho Kinh Phậ, tôi đã bật bản nhạc này để tưởng niệm ông. Những năm cuối đời, tôi để bố sống và làm theo những gì ông thích. Những khi đi du lịch nước ngoài, tôi đều dẫn ông cùng đi. Có một công ty du lịch tặng vé máy bay khứ hồi miễn phí cho 9 người đi Hawaii từ điểm thưởng tích lũy, khi đó tôi còn dẫn theo cả họ hàng đến đó.

Ngay cả khi bố tôi đã 70 tuổi và vừa trải qua ca phẫu thuật u não, tôi cũng đưa ông cùng đi lặn với mình ở vùng biển Philippin. Bố tôi từng tham chiến ở vùng biển phía nam (phía Đông Việt Nam) nên trong khi chúng tôi lặn ngụp dưới biển, ông thường ngồi trầm ngâm nhìn xa về phía nam. Bố tôi rất yêu quý quê hương của mình nên dù chúng tôi đi đến đâu ông đều nói rằng cảnh vật trông thật giống Tsushima. Dù đó có là Hawaii, Philippin hay đảo Iseshima đi nữa. Nghe vậy đôi khi tôi cũng hơi chạnh lòng vì nghĩ rằng đã cố công đưa bố đến tận đây ngắm cảnh vậy mà bố lại không để ý... Nhưng rồi suy nghĩ đó nhanh chóng biến mất vì tôi hiểu rằng đó chỉ là cách biểu lộ niềm hạnh phúc của ông mà thôi. Một thời gian dài sau đó, bố tôi liên tục phải ra vào bệnh viện. Nhân một dịp được xuất viện ngắn ngày, tôi cũng đã cùng ông đi du lịch nước ngoài. Tôi nghĩ rằng, mình đã làm trọn tất cả những gì mà bố mong muốn.

Mẹ chắc đã chịu nhiều vất vả vì tôi

Mẹ tôi năm nay 78 tuổi. Tôi luôn ủng hộ và hỗ trợ bà làm bất cứ việc gì bà thích. Chính vì vậy, bà tham gia vào rất

những các hoạt động khác nhau. Trong năm, một hoặc hai lần, bà cùng bạn bè đi ngao du bằng tàu biển, khi thì Bắc Âu, khi thì Địa Trung Hải, bà gần như đã đi hết mọi nơi trên thế giới. Bà lúc nào cũng nói đây là lần cuối, là món quà cuối cùng trước khi xuống cõi âm, nhưng vừa mới năm ngoài thôi, bà đã có một chuyến hành trình đi đến vùng đất Alaska cùng những người bạn của mình. Tôi hay trêu bà "Làm sao mẹ có thể mang nhiều quà xuống cõi âm như thế được?", bà liền đáp lại rằng "Quà đã chất đầy một xe tải rồi, chắc không thể mang thêm được nữa, xin lỗi con vì mẹ sống dai quá". Ngày nay, 78 tuổi đối với người Nhật chưa phải là thọ, tôi luôn mong bà khỏe mạnh và sống lâu thật lâu thêm nữa.

Mẹ tôi hay gửi cho tôi những bản copy các bài báo về tôi. Mẹ tôi sống riêng nên thỉnh thoảng tôi đi ăn cùng bà. Tôi không làm được những công việc nặng nhọc nên biểu bà tiền thuê người giúp việc. Vì sự tận tâm đó mà chị gái tôi thỉnh thoảng nói rằng chị cảm thấy rất ganh tị với mẹ.

Mẹ tôi đã tham gia hát giọng nữ cao trong dàn hợp xướng được một thời gian dài và tôi luôn ủng hộ bà hết mình trong hoạt động đó. Ngoài ra, khi thầy giáo dạy môn xé giấy của bà mở triển lãm tại New York, tôi cũng tặng bà một khoản tiền, nói vui là "tiền học bổng" để bà có thể tham gia cùng thầy. Dù là sở thích hay các hoạt động tình nguyện, cống hiến cho xã hội, tôi luôn mong bà tự xây dựng thế giới cho riêng mình, làm những gì mình thích để bà luôn cảm thấy thật hạnh phúc vì đã sống trên cõi đời này.

Bố mẹ tôi đã nuôi chúng tôi trong thời buổi chiến tranh, họ đã phải chịu không ít vất vả, cơ cực. Tôi không nhớ rõ về giai đoạn này cho lắm, gần đây chị gái tôi có xuất bản một cuốn sách với cái tên "Kenichi không đến trường", tôi mới biết sự thật đó. Những kỷ niệm không hay trong đời, đến nay tôi hầu như đã quên hết, nhưng chuyện tôi không đến trường khi còn học phổ thông và chuyện tôi đã được bố mẹ, thầy cô, bạn bè giúp đỡ như thế nào, tất cả đều được thể hiện rất rõ trong cuốn sách này.

Tôi nghĩ rằng bố mẹ tôi đã quá vất vả vì tôi luôn chống đối tất cả những gì thầy cô và bố mẹ nói. Những việc tôi làm không phải chỉ là vì muốn bù đắp lại cho những vất vả của mẹ, mà vì chính bản thân bà từng nói rằng, tuy có những lúc rất khổ sở với tôi nhưng cũng có rất nhiều chuyện khiến bà cảm thấy hạnh phúc. Và sự cân bằng đó đã giúp tôi trở thành một con người như mẹ tôi luôn mong muốn. Tôi rất biết ơn mẹ về những cảm xúc đó của bà, chính vì vậy tôi luôn muốn được là người động viên cổ vũ và khích lệ tinh thần cho ba.

Với vợ, tôi cũng quan tâm và cư xử như vậy. Khi cậu con trai thứ hai của chúng tôi đi Mỹ, nhà dư ra một căn phòng và vợ tôi nói muốn sử dụng căn phòng trống đó làm phòng làm việc cho riêng mình. Thật ra, trước đó cô ấy đã nói cần một phòng đọc riêng nhưng vì lũ trẻ nên không thể thực hiện được. Sau khi hỏi ý kiến và sở thích của vợ, tôi đã cùng cô ấy đi tham khảo, giúp cô ấy chọn mua đồ dùng cần

thiết. Khi con trai tôi về nước, nó đã rất bất ngờ và có vẻ không vừa ý. Tuy nhiên, phải nói rằng căn phòng thực sự rất đẹp.

Cứ như vậy, đối với bố, mẹ, vợ, hay các con, tôi đều cố gắng động viên và giúp họ thực hiện những gì họ mong muốn.

19. BÌNH ĐẲNG GIỮA VỢ VÀ CHỒNG

Rất nhiều ông chồng khi về nhà không thấy vợ là bức tức và khó chịu. Tôi hoàn toàn không phải tuýp người như vậy. Chỉ cần vợ tôi có thời gian vui vẻ, thoải mái là được.

Người chồng mà vợ không cần tốn công chăm sóc

Tôi đã từng nghe chuyện về những ông chồng luôn tỏ ra vô cùng khó chịu và hếch sách khi vợ đi họp lớp với bạn bè cũ về. Riêng tôi, tôi khá dễ tính và không hề để vợ tốn công chăm sóc chút nào. Nói là không cần chăm sóc nhưng tôi vẫn không tự giặt đồ lót hay quần áo của mình. Nhưng tôi không bao giờ có thái độ gia trưởng, hếch dịch như vừa về nhà là gọi vợ rót nước bưng trà. Khi vợ đi du lịch, tôi tự mình nấu cơm. Khi cô ấy đi công tác, tôi thường nắm cơm thành từng phần, bọc màng ni-lông lại và cho vào ngăn đông lạnh. Khi muốn ăn chỉ cần cho vào lò vi sóng hâm lại là đã có cơm nóng, ăn cùng với các loại ochazuke (canh nước trà với các vị khác nhau). Cá hồi của Asahido ăn cùng ochazuke của Nagatanien, bỏ thêm chút rong biển mua ở Hàn Quốc. Và như thế, tôi rất vui vẻ dù vợ không có ở nhà. Đây chính là lý do tôi nói tôi là người chồng mà vợ không hề tốn công chăm sóc. Tuy nhiên, khi tôi cần tập trung suy nghĩ mà lại muốn ăn gì đó thì vợ tôi sẽ mang hoa quả đến cho tôi. Dù tôi

không hay nhờ cô ấy làm cái này cái kia cho mình nhưng vợ chồng sống cùng nhau, theo năm tháng, cô ấy với tôi tự nhiên như là có thần giao cách cảm vậy.

Theo như câu chuyện của các bà vợ, có nhiều ông chồng khi đi làm về mà vợ không có nhà liền tỏ ra khó chịu. Nếu tôi ở trong trường hợp này, tôi sẽ nghĩ chắc hẳn vợ tôi có việc gì đó, vì cô ấy không phải là người hay về muộn vô cớ, nghĩa là cô ấy có việc gì đó vô cùng quan trọng cần phải giải quyết. Nếu đến khuya mà cô ấy vẫn chưa về, tôi sẽ tự nấu ăn hoặc đi ăn tiệm.

Hàng tháng vợ chồng tôi đều trao đổi dự định cá nhân với nhau, lên lịch và kế hoạch cụ thể. Thêm vào đó, hàng tuần thư kí đều gửi lịch làm việc của tôi về nhà. Có lần tôi về nhà sớm nhưng vợ không có nhà, cũng có hôm tôi có lịch ra ngoài mà vợ tôi quên mất. Kể cả như vậy, khi vợ về tôi cũng không hề nổi giận và nghĩ đơn giản "Ồ, cuối cùng thì cô ấy cũng về". Chỉ cần vợ tôi có thời gian vui vẻ với bạn bè là tôi cũng thấy vui rồi.

Đối với vợ tôi thì bạn bè vô cùng quan trọng, cô ấy có vài người bạn rất thân. Ngoài ra, vợ tôi còn tham gia một số câu lạc bộ như thổi sáo trúc sáo rỗng, câu lạc bộ thu âm, viết chữ đẹp kiếm đạo, hội dành cho các bà nội trợ "Kusa no kai" thú thực là các mối quan hệ của vợ tôi còn rộng hơn tôi nhiều.

Nếu chồng muốn vợ có mặt ở nhà khi mình đi làm về thì ngược lại, khi vợ yêu cầu, người chồng cũng nên thực

hiện đúng như vậy. Theo tôi, đó là sự bình đẳng. Nếu vợ bạn không yêu cầu gì nhiều hơn từ bạn, bạn cũng không được đòi hỏi quá nhiều. Cũng có lần tôi nói sẽ về lúc 6 giờ nhưng cuối cùng 9 giờ mới về đến nhà. Một lần khác do đi nhậu tăng hai với bạn mà đi đến 10 giờ đêm. Những lần đó vợ tôi đều đã chuẩn bị cơm nên cô ấy có bực bội đôi chút. Nhưng cô ấy cũng chẳng làm gì khác. Chính vì vậy, nếu vợ tôi có đi chơi với bạn bè về muộn, tôi cũng không có lý do nào để nổi giận với cô ấy. Tôi luôn nghĩ rằng cuộc đời con người rất ngắn nên phải biết quý trọng những khoảng thời gian vui vẻ. Thật bất công nếu giữa vợ và chồng không có được sự bình đẳng như vậy. Nói đơn giản đó là do vợ chồng không thống nhất được tư tưởng.

Điều quan trọng là chúng ta muốn xây dựng nên một gia đình như thế nào?

Khi các con còn bé, thỉnh thoảng vợ tôi nhờ tôi trông con vì cô ấy có chút việc bận. Tất nhiên mỗi khi được vợ nhờ, tôi đều cố gắng đảm nhiệm vai trò bảo mẫu trông trẻ trong khả năng có thể. Kể cả bận rộn công việc đến mấy, tôi cũng bỏ qua để chơi với con. Tuyệt nhiên tôi không bao giờ nổi giận với vợ và vịn vào lý do bận rộn để thoái thác. Tôi luôn tự nhủ, mọi thứ phải thật rành mạch và công bằng.

Khi tôi còn nhỏ, mẹ tôi đã phải rất nhẫn nại chịu đựng tính cách bảo thủ và gia trưởng của bố tôi. Tuy sinh ra trong một gia đình như vậy, nhưng chuyện đó hầu như không ảnh hưởng đến việc tôi xây dựng gia đình riêng của mình. Tôi

quan tâm đến việc tôi muốn sống cuộc đời của riêng mình như thế nào hơn là việc bố tôi đã làm những gì. Bởi vậy, tôi không bao giờ so sánh. Gần đây, vợ tôi có nói rằng: "Ngẫm lại, em thấy mình cũng rất được ông trời ưu ái mình ạ".

Cũng nhờ vợ nên dù không đọc báo hay tạp chí tiếng Anh, tôi vẫn nắm được những thông tin mới. Nếu có bài báo nào hay, vợ tôi sẽ kể lại cho tôi trong bữa ăn sáng hằng ngày. Sở thích đọc sách của cô ấy đã hỗ trợ cho người ghét đọc sách là tôi rất nhiều, cũng nhờ đó, mà trong nhà tôi chưa bao giờ thiếu đề tài để nói chuyện. Mối quan hệ này của vợ chồng tôi là kết quả của việc hai chúng tôi cùng suy nghĩ rất nhiều về việc chúng tôi muốn sống như thế nào và muốn xây dựng gia đình ra sao.

20. XÓA BỎ ƯU PHIÊN

Không thể giải quyết vấn đề bằng lo lắng hay ưu phiền. Nếu phải đối mặt với nhiều thử thách, chỉ có cách là giải quyết từng việc một.

Nỗ lực để trở thành người không ưu tư, phiền muộn

Về cơ bản, khi bạn lo lắng hay buồn phiền, những suy nghĩ đó sẽ hiện rõ ràng trên khuôn mặt bạn. Tôi chỉ cần nhìn mặt vợ là biết hôm nay cô ấy đã gặp phải chuyện gì. Mỗi khi vợ hay các con tôi gặp phiền muộn thì tôi với tư cách là người chồng, người cha, đều lắng nghe xem điều vợ con tôi mong muốn là gì và trong khả năng của mình tôi có thể làm gì cho họ. Cá nhân tôi chưa bao giờ phải ưu tư, lo lắng điều gì cả. Phương châm của tôi là không lo lắng, không buồn phiền.

Có thể ví những công ty tư vấn như thầy thuốc chữa bệnh cho các doanh nghiệp. Công ty tư vấn phải nghiên cứu, phân tích và giải quyết các vấn đề hay những lo âu mà doanh nghiệp gặp phải. Không có chuyện các doanh nghiệp trả một số tiền lớn để thảo luận về những vấn đề mà ai cũng có thể giải quyết được. Chính vì thế, khi gặp phải vấn đề không hề đơn giản, họ mới nhờ đến chúng tôi.

Tất nhiên, cũng có trường hợp những công ty vốn đã kinh doanh tốt nhưng lại muốn thu được kết quả tốt hơn hoặc muốn nghe đánh giá của bên thứ ba nên họ thuê tư vấn. Nội dung được ủy thác rất đa dạng nhưng phần lớn là những trường hợp nghiêm trọng như bế tắc trong chiến lược hoặc cần được cố vấn các bước tiếp theo. Trong đồng vấn đề đó, thực ra không có vấn đề nào có thể giải quyết được bằng lo âu hay buồn phiền. Ưu tư, lo lắng không đem lại giá trị tích cực mà cũng không đem đến ý tưởng tuyệt vời nào hết. Chính vì hiểu rất rõ điều đó nên tôi đã tự rèn luyện cho bản thân mình không bao giờ được phép lo lắng hay suy tư.

Khi còn học phổ thông và đại học, trong suốt một thời gian dài tôi đã từng bị ảnh hưởng bởi những phiền muộn xung quanh chuyện tình cảm, yêu đương. Ba năm học ở Học viện Công nghệ Massachusetts MIT cũng vậy. Thời đó, tình hình ngoại tệ của Nhật Bản rất kém nên đối với du học sinh từ Nhật Bản như tôi, nếu thất bại ở các kỳ thi thì chỉ còn cách tự sát. Tôi được nhà trường chu cấp toàn bộ tiền học phí và sinh hoạt phí, nên chỉ cần thành tích kém đi, thì thậm chí đến vé để về nước tôi cũng không thể mua nổi. Cuộc sống du học của tôi khó khăn và bức bối như vậy đấy. Trong thời buổi hiện nay bạn khó có thể tin được nhưng thời tôi đi học, liên lạc bằng điện thoại cũng rất khó, hay như việc giữa chừng về thăm Nhật Bản vài ngày chỉ có ở trong mơ. Quả thực đây đúng là chuyến du học "một lần và mãi mãi" theo đúng nghĩa đen của nó.

Mỗi khi trải qua những tình huống vô cùng khắc nghiệt như vậy, dù tôi có ra sức suy tư phiên não cũng không tài nào mở ra con đường tiến về phía trước được. Chính lúc này tôi đã nhận ra được một bài học, đó là chỉ có thể đối mặt với thử thách và giải quyết từng việc một mà thôi. Nghĩa là, hãy gạt bỏ ưu tư buồn phiền và nên tích cực suy nghĩ tìm ra hướng giải quyết. Kết quả của nỗ lực đó là tôi đã trở thành người không bao giờ ưu tư, phiên não.

Không mang việc công ty về nhà

Từ khi vào làm ở McKinsey, việc bị các vấn đề nghiêm trọng cần phải giải quyết bủa vây đã trở thành chuyện thường nhật với tôi. Nếu cứ chạy theo mọi việc thì chắc chắn tôi cũng sẽ không thể trụ được lâu. Để không bị gục ngã, tôi thường tưởng tượng trong đầu mình có một công tắc điện chỉ cần nhấn nút là mọi lo âu sẽ bị xóa sạch, tôi sẽ quên hết mọi thứ. Khi bình tĩnh và thư thái lại tôi mới bắt đầu suy nghĩ đến các đối sách tiếp theo.

Ngoài ra, chỉ cần bước một bước ra khỏi công ty là tôi gác lại hết mọi việc. Bước chân vào nhà là đầu óc đã hoàn toàn sạch trơn, không còn chút căng thẳng nào nữa. Tôi không bao giờ mang những vấn đề của công ty về nhà. Tuy nhiên, chỉ cần tôi bắt đầu suy nghĩ đến các kế hoạch công việc cho ngày hôm đó là tất cả tâm trí của tôi chỉ nghĩ về công việc, kể cả khi ăn sáng. Tất nhiên, không phải lúc nào đầu óc tôi cũng ngập tràn công việc như vậy. Vợ tôi kết hôn khi cô ấy còn rất trẻ, nên có rất nhiều việc khiến cô ấy phải

suy nghĩ rồi khóc lóc. Những lúc như vậy tôi thường nói với cô ấy rằng "Nếu em muốn khóc, thì cứ khóc cho thỏa thích. Nhưng khóc lóc cũng không giúp em tháo gỡ được vấn đề, nên em phải nói với anh xem làm sao thay đổi được vấn đề, làm sao mới khiến em cảm thấy vui vẻ hạnh phúc. Nếu làm được nhất định anh sẽ giúp em".

Trước đây vợ chồng tôi cũng có những lúc bị chi phối bởi cảm tính và cãi nhau. Tôi là người thường chỉ cáu giận trong một lúc rồi quên hết mọi bực dọc, khó chịu ngay sau đó. Có nhiều người tiêu sạch tiền trong một đêm, còn tôi thuộc tuýp người sau một đêm là mọi lo lắng hay giận dữ, buồn phiền đều bay đi hết.

21. GIA ĐÌNH LÀ KHỞI NGUỒN CỦA TẤT CẢ

Nếu bạn không xây dựng được một gia đình mà bản thân bạn thấy hài lòng thì chắc chắn đó chính là thất bại đầu tiên của vợ chồng bạn. Kể cả bạn cố tự gây dựng được công ty riêng đi chăng nữa thì đó cũng chỉ như một cái cây không có rễ, hoàn toàn vô nghĩa mà thôi.

Rèn giũa ngay từ trong gia đình sẽ khiến chúng ta trưởng thành hơn

Ai cũng một lần duy nhất sống trên cõi đời, cũng chỉ một lần cùng nhau xây dựng gia đình và nuôi dạy con cái. Với tôi, tôi không bao giờ nghĩ rằng mình có thể xây dựng thêm một gia đình khác ngoài gia đình tôi đang có.

Cá nhân tôi, tôi đã từng cho ra mắt rất nhiều tác phẩm, cũng từng mở công ty riêng. Thế nhưng, trong tất cả những thành quả tôi đạt được, với tôi, gia đình là thứ quan trọng nhất. Gia đình là điều cơ bản nhất, phản ánh tất cả giá trị quan của người xây dựng nên nó. Khi nền tảng gia đình không bền vững thì chúng ta sao có thể xây dựng đất nước cống hiến cho công ty hay giúp đỡ công ty của khách hàng được? Tôi nghĩ, nếu gia đình không êm ấm, nghĩa là giá trị bản thân của chúng ta đã bị phủ nhận về mọi mặt. Đôi khi

con cái cũng khiến chúng tôi phải bận tâm hay cũng có những lúc gia đình không được hòa hợp. Nhưng đối với tôi, cùng gia đình vượt qua khó khăn chính là cơ hội, thử thách để rèn luyện bản thân mình.

Tôi và vợ tôi không cùng quốc tịch, tôi là một người Nhật Bản và vợ tôi là một người Mỹ, chính vì vậy chúng tôi đã gặp rất nhiều khó khăn. Hồi đầu, giữa chúng tôi chưa có sự ăn ý nên cả hai phải cùng nhau cố gắng nỗ lực hết mình.

Ví dụ, khi có bạn bè đến chơi nhà, vợ tôi hỏi người bạn đó có dùng trà không. Nếu họ trả lời chung chung, có phần mơ hồ không rõ ràng thì vợ tôi không biết phải ứng xử thế nào, bởi vợ tôi không thể hiểu được và đã buồn phiền rất nhiều. Giữa chúng tôi có nhiều khác biệt về văn hóa, về môi trường giáo dục, hay có những cái là thương thức đối với người này nhưng lại không phải đối với người kia... Tuy nhiên, nếu cho đó là cơ hội giúp bản thân trưởng thành hơn thì đó sẽ là cơ hội trưởng thành không chỉ trên từng khía cạnh mà trên cả bình diện lớn.

Tôi luôn cho rằng gia đình là khởi nguồn của tất cả. Nếu chúng ta không xây dựng được một gia đình khiến bản thân có thể hài lòng thì dù những phương diện khác có hoàn hảo đến đâu đi chăng nữa chúng ta cũng bị xem là kẻ thất bại. Kể cả bạn có một công ty riêng hay là tác giả có nhiều tác phẩm ăn khách thì mọi thứ cũng hoàn toàn vô nghĩa.

Vợ tôi cũng có cùng quan điểm coi trọng gia đình như tôi. Mỗi khi tranh luận với tôi, thường là cô ấy thua. Sau hơn

hai mươi năm kinh nghiệm đấu khẩu thua đó, giờ khi muốn nói gì đó với tôi, cô ấy viết thành một bức thư, đặt trên bàn và tạo ra mọi tình huống để bắt tôi đọc bằng được. Thư là một thứ rất đặc biệt, khi đã bắt đầu đọc thường bạn sẽ phải đọc cho đến hết. Khi trực tiếp đối đầu tranh luận, chỉ cần giữa chừng bị tôi phản bác rằng cách suy nghĩ của cô ấy hoàn toàn sai là vợ tôi như tắt tiếng. Để không lâm vào tình thế đó, cô ấy đã tự sáng tạo ra cách phản biện vô cùng thông minh này. Nhiều lần sau khi đọc những gì cô ấy viết, cuối cùng tôi cũng bị thuyết phục và phải thay đổi thái độ ngay lập tức. Kết quả đến nay, mọi vấn đề đều kết thúc với phần thắng nghiêng về cô ấy.

McKinsey có chi nhánh trên toàn thế giới nên tôi đã được quan sát rất nhiều gia đình khác nhau. Tôi nhận thấy rằng, ly hôn là tình trạng rất phổ biến ở tất cả các nước. Chỉ tính riêng nhóm giám đốc của McKinsey trên toàn thế giới, tôi quen biết khoảng 120 đến 130 người. Trong khoảng thời gian 20 năm qua có quá nửa trong số họ đã ly hôn. Những lúc như vậy tôi luôn nhiệt tình tư vấn giúp họ xem xét các vấn đề gia đình. Có thể nói, tôi gần như đã trở thành chuyên gia tư vấn hạnh phúc gia đình cho mọi người ở McKinsey khắp nơi trên thế giới. Không chỉ tư vấn cho những ông chồng, tôi còn gặp gỡ, lắng nghe những câu chuyện từ phía các bà vợ và tìm cách tháo gỡ các vấn đề giữa họ.

Tâm quan trọng của giá trị gia đình

Khi cuộc sống bắt đầu đầy đủ hơn thì tỉ lệ ly hôn cũng theo đó mà tăng lên. Ngay trong giới trí thức cũng có những người chỉ vì sự nhầm chán mà ly hôn, gia đình tan vỡ. Điều này ảnh hưởng rất xấu đến con cái vì trẻ con chúng không thể tự chọn bố mẹ.

Tại sao lại có nhiều cặp vợ chồng ly hôn đến thế? Khi chúng ta nghĩ rằng điều đó là không thể thì tình hình càng có chiều hướng xấu đi. Dù phương Đông hay phương Tây, ở đâu cũng như vậy. Tôi đã thấy nhiều trường hợp và nhận ra rằng, những người trong cuộc đều thiếu nỗ lực trong việc cải thiện những vấn đề mình đang gặp phải. Ở Mỹ, trong số các cặp đã kết hôn có một nửa sẽ ly hôn. Tại Nhật Bản, tình trạng các cặp vợ chồng trên danh nghĩa rất nhiều, họ hầu như không hề trò chuyện với nhau, và đang có xu hướng tăng lên nhanh chóng. Với tình hình đó, tôi nghĩ rằng phải chăng đây chính là lúc để chúng ta một lần nữa nhìn nhận lại gia đình như một giá trị cơ bản, nơi giúp bản thân, vợ chồng cũng như con cái chúng ta trưởng thành hơn.

Hiện nay ở Mỹ, người ta có xu hướng coi trọng các giá trị gia đình, chính tổng thống Bush (Cha) là người chủ trương nhấn mạnh vào vai trò và tầm quan trọng của nó. Qua hai đời tổng thống và ba nhiệm kỳ, tổng thống Bush cùng với tổng thống tiền nhiệm, Reagan, đều tập trung vào các giá trị cốt lõi đó. Đặc biệt, tổng thống Bush và vợ, bà Barbara đều là điển hình của cặp vợ chồng hòa thuận, hạnh

phúc. Tuy nhiên, đến thời tổng thống Clinton, về điểm này tôi luôn cảm thấy thiếu thuyết phục. Dù Bill và Hillary Clinton đều là những người thông minh nhưng họ quá thiên về lý trí. Tôi hoàn toàn không có sự đồng cảm nào với họ về mặt này.

Ở Nhật, các chính trị gia hầu như không coi trọng các giá trị gia đình. Tuy nhiên, khi các vấn đề có nguyên nhân bắt nguồn từ gia đình như việc con cái bỏ học hay bạo lực gia đình xảy ra, nếu không lấy gia đình là trọng tâm, làm sao chúng ta có thể giải quyết được những vấn đề đó? Hay nếu giữa vợ chồng không có sự đồng thuận, làm sao chúng ta có thể giải quyết được các vấn đề của con cái?

22. CON CÁI KHÔNG ĐƯỢC PHÉP NÓI XẤU CHA MẸ

Mỗi thành viên trong gia đình đều có những đặc điểm riêng. Nếu chúng ta không cùng nhìn nhận và đánh giá những đặc điểm đó mà chỉ phê phán điểm yếu của người khác thì không bao giờ có thể xây dựng được một gia đình cân bằng, bình đẳng.

Bố không chấp nhận trong gia đình có sự phân biệt đối xử

Vợ tôi kết hôn và tới Nhật năm 19 tuổi, bây giờ tiếng Nhật của cô ấy vô cùng trôi chảy. Nhưng dù sao cô ấy cũng không phải người bản ngữ nên trước đây đôi lần đã bị cậu con trai thứ sửa lại cách dùng từ. Hoặc, cũng có lúc vợ tôi muốn trò chuyện thân thiết với các con như tôi hay nói với chúng, nhưng nhiều khi tiếng Nhật của cô ấy không thể theo kịp.

Mười năm đổ về trước, chỉ cần xảy ra chuyện gì đó là cô ấy lập tức cảm thấy thất vọng buồn chán. Những lúc như vậy tôi thường nói với lũ trẻ "Mẹ các con sống ở Nhật đã có rất nhiều khó khăn bất tiện rồi, các con cần phải giúp mẹ nhiều hơn" hay "Không được nói với mẹ những điều như vậy nói như vậy rất tội nghiệp mẹ",... để chúng cảm thông với người mẹ mang quốc tịch Mỹ của mình hơn. Ngoài ra,

nếu bọn trẻ nói xấu hoặc cần nhằn gì về mẹ chúng, tôi lập tức nổi giận "Con nói chuyện đó với bố để làm gì? Nói cũng vô ích thôi. Đừng trông chờ kỳ vọng quá nhiều. Hãy nhìn vào những điểm tốt của mẹ. Chỉ nhìn vào những điểm hạn chế của mẹ bằng con mắt của mình rồi nói này nói kia là hoàn toàn không công bằng. Có rất nhiều việc các con không làm được nhưng mẹ lại làm được".

Với tôi, chỉ vì mẹ của các con tôi không phải là người Nhật mà tỏ ra bất mãn hoặc phê phán những điểm khiếm khuyết của cô ấy cũng là một loại phân biệt đối xử, một kiểu bạo lực gia đình. Ở một số gia đình mà tôi biết, người mẹ luôn bị lép vế. Thái độ của bọn trẻ với bố và mẹ khác nhau hoàn toàn. Dù mẹ là người hiền lành và yếu đuối nhất nhà nhưng lúc nào cũng bị cần nhằn và luôn rơi vào vào vị thế bị phê phán.

Những gia đình như vậy bằng cách nào đó vẫn giữ được cân bằng nhưng nhìn vào tình trạng đó tôi không hề cảm thấy thoải mái. Chỉ cần người mẹ bị hạ xuống một bậc thì sự cân bằng trong gia đình sẽ bị đổ vỡ. Đây rõ ràng là điều đáng trách của người làm bố trong gia đình. Đáng lẽ bố phải giải thích cho bọn trẻ hiểu rằng: "Bố và mẹ kết hôn với tư cách hai người bình đẳng nhau nên việc con nói xấu mẹ cũng giống như con đang nói xấu bố và hành động đó là hoàn toàn không được phép".

Trước đây, do mẹ bọn trẻ không hiểu được hết những khó khăn khi thi vào đại học tại Nhật Bản nên nhiều lần

chúng tỏ ra vô cùng bất mãn. Những lúc như vậy, tôi hay nói: "Mẹ con chưa học tại Nhật bao giờ nên không biết là điều đương nhiên. Không nên trông chờ ở mẹ cả những chuyện như vậy. Việc học hành của mình các con phải tự lo liệu chứ". Tôi muốn lũ trẻ nhận ra rằng, dù có trách móc chuyện mẹ không hiểu gì về kỳ thi cũng sẽ không đem đến tác dụng gì hết. Muốn một người hoàn toàn không có kinh nghiệm thấu hiểu nỗi trăn trở của phụ huynh Nhật Bản luôn phát cuồng về các kỳ thi của con mình chỉ là điều không thể.

Việc phê phán và phàn nàn một người vì những gì bản thân họ chưa trải qua cũng giống như việc phê phán những người bị khiếm khuyết trên cơ thể vậy. Đó là điều không công bằng và không nằm trong giá trị quan của tôi. Tôi rất ghét những người luôn cố gắng bới móc điểm yếu của người khác và đồn ép phê phán họ. Để các thành viên trong nhà không trở thành những con người như vậy, tôi luôn cố gắng duy trì sự cân bằng cần thiết trong gia đình. Tôi thường nổi giận với những người thiếu suy nghĩ thiếu cảm thông hoặc lười biếng, nhưng nếu những người này trong quá trình sống chưa có kinh nghiệm hoặc không có năng lực đó thì lại là một chuyện khác. Đây luôn là triết lý sống của tôi.

Phương pháp nuôi dạy con nhàn nhất là gì?

Ở Nhật, hầu như tất cả các vấn đề trong gia đình đều do các bà mẹ xử lý, những mệt mỏi, khó chịu cũng đều từ đó mà ra. Trong trường hợp tồi tệ, các bà mẹ còn có thể trở

thành nạn nhân của bạo lực gia đình. Đây chính là tình trạng mất bình đẳng một cách cực đoan.

Dạo gần đây, trong lĩnh vực máy tính, con thứ của tôi có vẻ như đã vượt trội hơn đứa con cả. Vì muốn động viên khích lệ con nên chúng tôi đã nhiều lần khen để khích lệ những tiến bộ đáng khen của cháu mà không mảy may suy nghĩ. Cậu em sau đó đã yêu cầu tôi không được khen nó trước mặt anh trai nữa. Nghe xong, tôi cảm thấy để nói được điều đó, chúng tôi cháu cũng có nhận thức đúng đắn về sự cân bằng, bình đẳng trong gia đình. Điều bất ngờ là lần này cậu anh có vẻ cũng bị kích thích và tỏ ra rất quyết tâm tìm hiểu thêm các vấn đề về mạng, máy tính. Khi trẻ con tự bản thân có ý nghĩ muốn cố gắng, không muốn thua kém người khác tức là chúng ta đã có cách nuôi dạy con an nhân nhất.

Nhiệm vụ của tôi không phải là nói với từng đứa con điều gì là quan trọng, mà là khơi gợi để chúng nhận ra vấn đề khi trong gia đình mất cân bằng. Thực ra, chính bản thân tôi cũng không chịu thua kém bọn trẻ. Tôi cũng cố gắng học về máy tính và viết ra cuốn "Cuộc cách mạng Internet". Khi nó trở thành cuốn sách bán chạy nhất, thú thực tôi đã vui sướng vô cùng. Vượt lên trước bạn bè cùng lứa một bước như thế này chính là nhờ công của các con tôi. Nhưng sau đó, cậu con thứ nói với vợ tôi: "Con biết bố rất ghét thua cuộc và đã nỗ lực rất nhiều, tuy nhiên sẽ rất khó khăn nếu bố muốn đua với chúng con trong lĩnh vực IT, vì ở tuổi của bố có rất nhiều điều hạn chế. Mẹ hãy trông chừng đừng để bố

cô gắng quá sức nhé". Thế là vợ tôi cảnh cáo tôi: "Anh đừng đua với bọn nhỏ nữa. Thấy anh cô gắng như vậy, các con đều cảm thấy có nguy cơ tiềm ẩn đấy".

Lần này đến lượt vợ tôi, sau khi được con trai cho lại chiếc máy Mackintosh, cô ấy cũng đã tự tìm một thầy dạy phụ đạo vi tính và giờ đây cô ấy cũng đang say sưa với chiếc máy tính của mình.

23. 30 TUỔI CHÍNH LÀ BƯỚC NGOẶT CUỘC ĐỜI

Tôi nghĩ rằng cuộc sống của bản thân mỗi người bắt đầu từ ngày hôm nay. Bản thân ta của ngày hôm nay là khởi điểm của ngày mai. Ngày mai chúng ta sẽ ra sao hoàn toàn phụ thuộc vào chính cách sống chúng ta lựa chọn ngày hôm nay.

Chúng ta không thể thay đổi được công ty nhưng có thể thay đổi được gia đình mình

Một điều mà ở lứa tuổi 30 chúng ta cần phải khắc cốt ghi tâm, đó là: Con người chúng ta sống theo cách chúng ta chọn và kế hoạch cuộc đời do bản thân chúng ta lập nên. Tôi muốn sống theo cách này, tôi muốn làm với người nọ theo cách kia, hay tôi muốn tạo mối quan hệ như thế này với trẻ... Tất cả những việc như vậy bản thân chúng ta đều có thể kiểm soát và thay đổi theo những gì mình muốn.

Ngoài ra, khi lập kế hoạch cho cuộc đời mình đừng bao giờ đặt sự coi trọng tuyệt đối vào những việc như thăng tiến hay tự mở công ty riêng bởi thật khó để tưởng tượng được rằng công ty của bạn lúc nào cũng sẽ kinh doanh thuận lợi. Nhưng điều quan trọng, gắn liền với bản thân chúng ta nhất là gia đình. Với năng lực của một người, chúng ta không thể thay đổi được công ty, nhưng các thành viên trong một gia

đình có thể chọn ra một hình mẫu chung và phối hợp để cùng nhau thay đổi. Khi muốn công ty có sự thay đổi toàn cục cần phải cố những nhân tố, những con người có khả năng cải cách. Điều này thực sự không hề dễ dàng với các công ty lớn, nhưng chỉ cần mỗi người trong gia đình có ý thức muốn thay đổi thì ngày ngày mai mọi thứ sẽ hoàn toàn khác. Điều quan trọng nhất, là chúng ta phải thay đổi bản thân mình trước. Tôi luôn có niềm tin rằng chỉ cần chúng ta vạch ra mục tiêu, nỗ lực thực hiện và thực sự nghiêm túc cho đến khi đạt được thành quả, chắc chắn mọi thứ đều có thể thay đổi được. Đó cũng là động lực sản sinh một vòng tuần hoàn mới.

Cách chúng ta sống những năm 30 tuổi vô cùng quan trọng

Có những người luôn nghĩ rằng chỉ cần làm thật tốt công việc tại công ty, còn gia đình và những thứ khác không quan trọng. Hoặc có những người thăng chức liên tục ở công ty nhưng gia đình lại tan vỡ. Điều chờ đón họ khi về hưu chính là tuổi già và sự cô độc.

Tuổi thọ trung bình của đàn ông Nhật Bản hiện nay là 75 tuổi, nữ giới là 83 tuổi. Nghĩa là bước vào tuổi 30 chúng ta sẽ phải suy nghĩ thật kỹ về quãng thời gian còn lại sẽ sống ra sao. Đừng bao giờ suy nghĩ mình sẽ tiếp tục lối sống cũ như từ trước đến nay vẫn vậy. Phải luôn tâm niệm cuộc đời chúng ta hôm nay mới bắt đầu. Tất cả những gì ta làm ngày hôm nay đều là khởi nguồn của ngày mai. Ngày mai chúng

ta ra sao hoàn toàn phụ thuộc vào chính cách sống chúng ta lựa chọn vào thời điểm hiện tại.

Điều này rất quan trọng đối với những người ở lứa tuổi 30. Những người đã làm nước Nhật thay đổi mạnh mẽ sau Thế chiến chính là những người khi đó cũng ở độ tuổi 30 như Tanaka Kakuei (vị thủ tướng nhiệm kỳ 64, 65 của Nhật Bản), Matsushita Konosuke (người sáng lập tập đoàn Panasonic), Honda Soichiro (người sáng lập tập đoàn Honda). Có rất ít người bước vào lứa tuổi 40 mới bắt đầu tìm cách thay đổi đất nước và hầu như không có ai bước đi mang tính đột phá ở tuổi 50 cả. Mọi người đón bước ngoặt cuộc đời mình ở tuổi 30. Cách sống ở tuổi 30 có ảnh hưởng rất lớn đến toàn bộ cuộc đời sau này của mỗi người.

Bước vào kỷ nguyên của Internet, dựa vào những biến động ở nước Mỹ trong những năm gần đây, ta có thể dự đoán "Bước ngoặt cuộc đời" của những người ở lứa tuổi 30 sẽ dần hạ xuống ở lứa tuổi 20. Trong thời gian tới xã hội sẽ có nhiều thay đổi đến chóng mặt. Chúng ta không thể biết trước được tương lai của công ty chúng ta vào làm có thể duy trì được đến 15 năm sau hay không, thậm chí cũng không biết cả ngành chúng ta đang làm có tồn tại được lâu dài hay không. Để thích ứng được trong thế giới đầy biến động, chúng ta phải luôn khách quan nhìn nhận bản thân và tự tìm cách thay đổi. Dù bạn có ngồi đợi và hi vọng rằng số mệnh sẽ khiến cuộc đời của chúng ta tốt đẹp hơn thì thứ từ

trên trời rơi xuống chắc chắn sẽ không phải là mật ngọt mà chỉ toàn là bụi bặm thôi.

Bước ra khỏi xã hội đầy biến động này, chính gia đình yên bình và "tâm thường" lại là nơi luôn ủng hộ và chờ đợi chúng ta trở về. Từ "tâm thường" tôi sử dụng với ý nghĩa tích cực. Gia đình tôi chính là một gia đình "tâm thường" điển hình nhất. Chính nhờ gia đình yên bình và "tâm thường" đó mà tôi có thể thử sức với những Công việc "phi thường" có độ rủi ro cao. Nếu phía sau tôi là một gia đình luôn bất ổn và đầy mâu thuẫn thì tôi không thể có cơ hội thử sức với những việc tôi đã làm.

Để xây dựng một gia đình yên ấm, chúng ta không thể không đầu tư thật nhiều thời gian vào nó. Dành thời gian xây dựng một gia đình lý tưởng theo mong muốn của bản thân cũng chính là nhiệm vụ, là công việc và là một cơ hội tốt của mỗi người. Nếu bạn nghĩ gia đình là một thứ đã hoàn thiện, chỉ cần với tay lên lấy xuống là được thì bạn đã nhầm to. Suy nghĩ, nhận thức của những người vợ thay đổi theo năm tháng, tư duy của con trẻ lại thay đổi từng ngày, để thích ứng thì chúng ta cũng phải luôn quan sát, lắng nghe, tìm tòi. Đừng bao giờ nghĩ "Đàn ông là phải kiêu hãnh", hay "Rốt cuộc, gia đình cũng chỉ đến thế mà thôi". Hãy luôn quan sát tỉ mỉ và sửa đổi bản thân nếu cảm thấy điều đó cần thiết cho gia đình mình.

Lời khuyên dành cho người không có con cái

Đương nhiên, không phải ai cũng sẽ kết hôn và sinh con đẻ cái. Nếu bạn kết hôn nhưng không có con thì hai người sẽ lập kế hoạch sống như thế nào? Nếu bạn muốn sống độc thân thì bạn sẽ tính toán cuộc đời mình ra sao? Hãy đứng trên lập trường bản thân và suy nghĩ thật thấu đáo đến những vấn đề này.

Đặc biệt với những người không có con, tôi khuyên các bạn, hãy thử trải nghiệm việc nuôi dạy con một lần. Điều đó xuất phát từ kinh nghiệm của chính tôi. Tôi năm nay 52 tuổi, nhờ có các con mà tôi có thể trao đổi thông tin một cách mật thiết với những người ở lứa tuổi lên 10.

Ai cũng có thể tham dự ở những nơi tập trung đông người hay các buổi hòa nhạc, nhưng bạn sẽ không thể biết được những thông tin mới nhất của giới trẻ nếu bên cạnh bạn toàn những người già. Tất nhiên, bạn cũng sẽ không thể biết điều gì đang xảy ra hay gần đây giới trẻ đang đọc gì, tại sao họ lại có những hành động như vậy. Nghĩa là, bạn sẽ già đi mà không biết một nửa số chuyện còn lại trên thế giới. Ảnh hưởng của giới trẻ ngày càng lớn, sẽ rất thiệt thòi nếu bạn không được tiếp xúc với họ.

Nếu bạn không thể có con, hãy nhận con nuôi. Trở thành bố mẹ nuôi cũng là một cách tốt. Tại Mỹ có rất nhiều người tìm và nhận con nuôi. Kể cả nếu bạn đã lớn tuổi, hãy nhận trông trẻ nhỏ, đó cũng là cách bạn cống hiến, đóng góp cho xã hội. Khi nhận trông trẻ, bạn sẽ có cơ hội tiếp xúc với

trẻ. Đương nhiên, mỗi người có thể sống theo những giá trị quan mà mình đã chọn lựa. Bạn có quyền lựa chọn việc không sinh con hay sống độc thân, tuy nhiên việc bạn sẽ bị chậm thông tin từ các nhóm tuổi khác là thực tế không thể tránh khỏi. Tôi nghĩ chúng ta nên tìm cách nào đó để tránh thực trạng này.

Thế giới biến đổi càng nhanh, giới trẻ thay đổi càng lớn. Nếu bên cạnh không có những con người trẻ tuổi đang cố gắng tăng tốc hàng ngày, đương nhiên bạn sẽ khó lòng bắt kịp và bị bỏ lại phía sau. Tôi muốn nhấn mạnh rằng, không có con đôi khi cũng là số mệnh, nhưng không có nghĩa điều đó gây bất lợi cho bạn. Thay vào đó, nếu có đối sách phù hợp, bạn hoàn toàn vẫn có thể sống một cuộc đời đầy thú vị và phong phú.

24. LỜI NHẮN GỬI ĐẾN ĐỨA CHÁU CHƯA CHÀO ĐỜI

Tôi viết sách dựa trên nguyên tắc: Cho dù cháu tôi có đọc, tôi cũng không phải xấu hổ về những gì mình đã viết. Để cháu tôi hiểu rằng "Suy nghĩ của ông là như thế đó".

Gần đây có rất nhiều cuốn sách bàn về đạo lý cha con hay đạo làm cha. Tuy nhiên, tôi muốn gửi những suy nghĩ của mình đến đứa cháu tương lai hơn là con trai, bởi tôi cho rằng mình đã dành đủ thời gian để trò chuyện và gần gũi với các con của mình rồi. Thế nhưng, tôi lại có nhiều điều muốn nói với cháu tôi. Tôi đã viết trên 50 cuốn sách. Ngay từ cuốn sách đầu tiên tôi đã tâm niệm viết sách để sau này cho các cháu mình đọc.

Ông ngoại tôi, Shiroishi Jiro là một kỹ sư tàu thủy, tốt nghiệp Đại học Osaka, ông vào làm cho Tập đoàn đóng tàu Hitachi. Sau đó ông được đề bạt làm giám đốc nhà máy kiến thiết cảng của Hitachi, điều đó khiến tôi luôn nghĩ rằng ông là một người thực sự có năng lực. Lúc đó, tôi sống ở Harinakano – Osaka và được ông bà nuôi nấng, chiều chuộng vô cùng. Nghỉ hưu, ông ngoại tôi chuyển đến sống ở Tokyo và tham gia hội thơ Haiku mỗi tháng một lần. Ông vốn yêu thích thơ Haiku từ hồi trẻ lại thêm tố chất sẵn có

nên kể từ khi có thời gian rảnh rỗi, ông bắt đầu tập trung vào sáng tác thơ. Với tôi, chỉ việc làm sao để viết được theo đúng quy tắc của thơ Haiku đã vô cùng khó khăn rồi, vậy mà ông đã dễ dàng viết ra cả một tuyển tập thơ ngắn. Mỗi lần nhìn thấy dáng vẻ lúc ông làm thơ, tôi luôn cảm thấy vô cùng ngưỡng mộ và thêm phần kính trọng ông. Tuy nhiên, hơn 70 tuổi, ông bắt đầu có dấu hiệu của bệnh suy giảm trí nhớ, lẫn lộn ở người già. Có lần ông đi dạo mà không trở về khiến mọi người phải đổ xô đi tìm khắp nơi, bác tôi sống cùng ông cũng đã vô cùng vất vả. Nhưng khi ở nhà, ông vẫn cầm bút và sáng tác thơ như bình thường. Dù mọi người có cảm thấy mệt mỏi với ông, nhưng nhờ những vần thơ Haiku đó mà tôi luôn xem ông như một người vô cùng tuyệt vời và tài giỏi. Giả sử, nếu không có những bài Haiku đó, chắc hẳn ấn tượng ông để lại cho mọi người chỉ là sự mệt mỏi và buồn phiền mà thôi.

Lắng nghe cảm tưởng của các cháu về những tác phẩm của mình chính là niềm vui tuổi già của tôi

Chính nhờ câu chuyện của ông ngoại mình nên 20 năm trước từ khi bắt đầu viết cuốn sách đầu tiên, tôi đã nghĩ rằng biết đâu khi cháu tôi đọc được những tác phẩm đó thì tôi đã giống ông ngoại mình rồi. Bởi vậy, tôi viết là để lưu lại cho con cháu về sau hiểu những gì người ông này đã từng suy nghĩ và trải nghiệm. Cũng chính vì lý do đó, tôi đã từ chối tất cả những lời đề nghị dù chỉ là mượn tên của tôi để lên các bản thảo mà người khác vừa sáng tác.

Để không thua các cháu sau này, tôi vẫn cần phải rèn luyện bản thân nhiều hơn nữa.

BÀI PHÒNG VẤN ĐẶC BIỆT VỀ CON TRAI CỦA TÁC GIẢ

Thu thập và biên soạn: Yamaguchi Masayuki

NẾU CHƯA HOÀN THIỆN THÌ PHẢI CỐ GẮNG NHIỀU HƠN NỮA

Con trai đầu: Ohmae Souki

Sinh năm 1974. Tốt nghiệp trường trung học và phổ thông nội trú Tomei. Bỏ ngang khi học Đại học Nhật Bản khoa Công nghiệp. Tốt nghiệp trường Digital Hollywood. Năm 2002 thành lập công ty Creative Hope chuyên về tư vấn thiết kế website. Tên công ty được đặt theo tên của Souki (có nghĩa là Niềm hi vọng). Công ty Creative Hope có rất nhiều khách hàng là các doanh nghiệp nổi tiếng. Tổng số nhân viên 45 người.

Nửa đêm bị bố đánh thức và đột nhiên bị ăn đòn

Khi còn bé anh Souki nghĩ ông Ohmae Kenichi là một người cha như thế nào?

Souki: Nếu phải dùng một từ thì chỉ có thể là "Đáng sợ" mà thôi. Hồi đó phòng tôi nằm ngay cạnh thư phòng của bố, nên tôi thường xuyên nghe thấy tiếng ông quát lên với ai đó qua điện thoại giữa đêm khuya. Đến một người không liên quan như tôi còn cảm thấy run sợ, thì quả thực người phát

ra tiếng quát đó có uy lực đến thế nào. Mặt khác khi tôi bắt đầu nhận thức được mọi vấn đề thì ông đã viết và xuất bản được vài cuốn sách rồi nên tôi nghĩ ông thực sự là một người tài giỏi. Lúc đó, một đứa trẻ con như tôi hoàn toàn không thể hiểu được "chuyên gia tư vấn" có nghĩa là làm công việc gì (cười). Bởi vậy, ấn tượng lớn nhất của tôi về bố là "Một người vô cùng đáng sợ khi tức giận".

Anh có nhớ những chuyện bị ông mắng không?

Souki: Đương nhiên rồi. Trong số đó, tôi nhớ nhất là lần giữa đêm khuya khi tôi đang ngủ thì bị ông dựng dậy và cho một trận toi bời.

Thật sao, nguyên nhân là gì vậy ?

Souki: Là do tôi cãi nhau với mẹ và làm bà khóc. Lần đó, tôi đã lấy việc mẹ mình là người nước ngoài như một cái cớ để chỉ trích bà. Tuy nhiên, dù tôi có tức giận hay công kích mẹ bao nhiêu thì bà cũng không thể làm gì khác được. Đến giờ nghĩ lại việc bố tôi nổi giận là điều đương nhiên. Làm tổn thương người khác bằng những lý do ích kỷ, chỉ nghĩ cho bản thân mình là điều bố tôi ghét nhất. Bởi vậy, chúng tôi luôn bị bố la mắng nếu làm điều gì đó trái với các nguyên tắc thông thường giữa người với người hay làm phiền người khác. Chúng tôi đều được bố dạy "4 trách nhiệm" (trách nhiệm với gia đình, xã hội, công việc và bản thân) mà ông nhắc đến trong phần mở đầu của cuốn sách này từ khi còn rất bé. Tuy nhiên, tôi nhớ là mình chưa bao giờ bị bố mắng vì thành tích học tập kém cả.

Điều đó có phải vì thành tích học tập của anh ở trường rất tốt không?

Souki: Không có chuyện đó đâu. Điểm bài thi đầu tiên của tôi khi vào trường cấp ba nằm trong khoảng giữa, bố tôi cũng chỉ nhận xét ở giữa là được rồi. Tuy nhiên, sau đó tôi lại thấy rất bất bình khi bố nói như vậy, đáng lẽ ông phải nói hãy cố gắng thêm chút nữa chứ (cười). Tuy bố tôi không xem nặng thành tích học tập nhưng sự thật là ông luôn có niềm tin mạnh mẽ vào việc giáo dục hai anh em chúng tôi, kể cả khi tôi bỏ học ngay sau một học kỳ tại trường trung học của địa phương. Bây giờ nghĩ lại thì có thể chính việc đó đã phản ánh phần nào phương châm giáo dục của một người như bố tôi.

Dù con cái có phản đối, bố tôi vẫn làm tới cùng

Anh có thể cho biết cụ thể hơn được không?

Souki: Trước kỳ nghỉ hè, trường tổ chức một cuộc gặp mặt ba bên giữa giáo viên, bố mẹ và học sinh. Đó là lần hiếm hoi bố tôi đến tham dự chứ không phải mẹ tôi như mọi lần. Trường trung học quốc lập tôi học thời đó, kể cả mùa hè cũng có những tiết học bơi hay ngoại khóa nên học sinh vẫn phải đến trường hằng ngày. Khi thầy giáo vừa mới bắt đầu giải thích về lịch học hè thì bố tôi bắt đầu nổi giận.

Nếu nghỉ hè mà tôi cũng phải đến trường thì không thể đi du lịch cùng gia đình được. Chuyến du lịch mùa hè là một trong những hoạt động thường niên của gia đình Ohmae. Là

một người bận rộn quanh năm không có đủ thời gian để trò chuyện với con cái nên với bố tôi, đây là khoảng thời gian quý giá giúp gắn kết tình cảm giữa con cái và bố mẹ. Tuy nhiên, trường học cũng có nguyên tắc nên không thể nào chấp nhận ngoại lệ cho một học sinh được. Bố tôi và thầy giáo cãi nhau qua lại và để mặc tôi ngồi bên. Kết quả cuối cùng là cả hai đều không đi được đến thống nhất. Trên đường từ trường về nhà bố tôi vẫn chưa nguôi giận và phàn nàn rằng ngôi trường như vậy sẽ làm hỏng hết bọn trẻ con. Về phần tôi, tôi có hơi tiếc nuối do trong học kỳ một tôi làm ủy viên hội học sinh của trường và vừa mới được thầy giáo tín nhiệm, sau chuyện này tôi rất lo sợ học kỳ tới mình sẽ rơi vào tình thế bất lợi. Và cuối cùng, nỗi lo sợ vô căn cứ đó đã kết thúc vì tôi được chuyển đến ngôi trường mới ngay học kỳ sau. (Cười)

Vậy với anh, chuyển trường có phải là chuyện tốt không?

Souki: Không tốt cũng không xấu. Khi bố tôi đã quyết định chuyện gì đó thì không bao giờ thay đổi. Chuyện đi du lịch cùng gia đình cũng vậy. Khi lên trung học, ai chẳng tự lập cho mình kế hoạch về kỳ nghỉ hè như: Đi chơi cùng bạn, chơi các trò chơi điện tử mới, bởi vậy đã có những lúc tôi thử nói với bố rằng: "Con có một kế hoạch như thế này... , và ông chỉ nói một câu: "Bố là người bận rộn nhất thế giới này, vì thế hãy sắp xếp kế hoạch của con cho phù hợp với kế hoạch của bố!". Câu chuyện kết thúc ở đó (cười). Tôi nhớ lúc đó tôi không hề vui vẻ chút nào. Bây giờ, nghĩ lại thì quả

thật đúng như những gì bố tôi đã nói. Vậy nên, dù hồi đó tôi chưa hẳn đã đón nhận hoàn toàn cách làm cứng rắn của bố, nhưng đến bây giờ tôi luôn biết ơn ông vì đã cho tôi những trải nghiệm khó khăn như vậy.

Tôi cũng thực hiện nguyên tắc: “Tắt tivi trong lúc ăn cơm và cả nhà cùng trò chuyện”

Có vẻ như gia đình anh khác nhiều so với các gia đình bình thường?

Souki: Tôi luôn tự ý thức được chuyện đó từ ngày xưa. Một ví dụ điển hình là gia đình tôi không đặt tivi trong phòng ăn. Khi được mời đến dùng cơm ở nhà bạn, đa phần nhà nào cũng để tivi trong phòng ăn và mọi người có thể vừa ăn vừa xem vô cùng thoải mái. Thú thực lúc đó tôi cảm thấy rất ganh tỵ.

Anh có thể cho biết không khi bữa ăn không có tivi của gia đình Ohmae được không?

Souki: Đây là nguyên tắc của bố tôi. Tại gia đình tôi, phòng ăn chính là nơi mọi người trò chuyện hoặc thảo luận một vấn đề gì đó. Đến tận bây giờ điều này cũng không hề thay đổi. Hôm trước, tôi cùng với bố và em trai đi ăn hàng. Đề tài ngày hôm đó là về lĩnh vực IT và chúng tôi đã trò chuyện hăng say đến quên cả thời gian. Cả tôi và em trai đều kinh doanh trong lĩnh vực IT, còn bố tôi đã từng viết một cuốn sách về lĩnh vực này nên ông cũng có sự am hiểu nhất

định. Nếu ai đó nghe được cuộc nói chuyện giữa chúng tôi có thể sẽ bất ngờ về nội dung có tính chuyên môn cao đó.

Khi còn nhỏ, trong hầu hết các lĩnh vực, vốn kiến thức của chúng tôi đều không thể sánh được với bố. Tuy nhiên, bố tôi có lập trường rất chắc chắn là: "Không có kiến thức không hoàn toàn là xấu" nên những lúc như vậy ông không thuyết giảng một mình thao thao bất tuyệt mà thường tập trung cả nhà lại, sau khi bày tỏ quan điểm của mình ông hỏi ý kiến của tất cả mọi người. Như vậy các thành viên trong gia đình đều có thể tham gia thảo luận và trao đổi những gì mình nghĩ.

Năng lực tranh luận và thảo luận của tôi dường như được nuôi dưỡng từ bàn ăn của gia đình. Ngoài ra, việc vừa ăn vừa trao đổi suy nghĩ còn có hiệu quả giúp các thành viên trong gia đình hiểu nhau hơn, mối dây liên kết cũng chặt chẽ hơn. Hiện nay, tôi cũng đã kết hôn và có ba con. Vào giờ ăn tôi cũng tắt tivi và cả gia đình cùng trò chuyện. Chắc chắn khi các con tôi lớn lên và lập gia đình, chúng cũng sẽ làm như vậy. Những bữa ăn như vậy đã trở thành một quy tắc quan trọng của nhà Ohmae do bố tôi đặt ra và tôi mong muốn nó sẽ được duy trì cho tới các thế hệ tiếp theo.

Bỏ ngang đại học mà không hỏi ý kiến bố mẹ, khi biết chuyện ông Ohmae Kenichi đã nói gì?

Ở phần chính của cuốn sách này có một đoạn tên là: "Dù bị phản đối, trẻ vẫn làm những gì chúng muốn". Đã lần nào anh làm những chuyện bị bố phản đối đến cùng chưa?

Souki: Có đấy. Sau khi cuốn sách này được xuất bản một thời gian ngắn, tôi đã bỏ học ở năm thứ ba đại học. Lúc đó, tôi đã phải đấu tranh rất vất vả với bố, người phản đối chuyện này vô cùng dữ dội.

Bố tôi luôn nói rằng hãy làm những gì mình thích nên tôi cứ nghĩ rằng, nếu tôi nói muốn nghỉ học chắc chắn ông cũng sẽ hiểu cho tôi. Nhưng ngoài dự đoán, lần đó ông đã không đồng ý và bảo tôi hãy cứ học hết đại học đã. Bây giờ, tôi có thể hiểu được tại sao bố tôi lại nói vậy, nhưng lúc đó tôi không hiểu và hoàn toàn không hề thấy có tương lai nếu cứ học tiếp trong môi trường như vậy. Tôi bị cuốn theo suy nghĩ nếu không vừa làm vừa tìm kiếm tương lai thì sẽ chẳng còn con đường nào để sống tiếp, nên hoàn toàn không để tâm đến những lời bố nói. Sau đó, tôi lén lấy con dấu của bố, đóng vào đơn xin thôi học và nộp cho thầy giáo. Nhưng nhà trường không dễ dàng chấp nhận đơn của tôi như vậy. Tôi bị gọi lên hội đồng giáo vụ và phải trình bày cụ thể sự việc. Đến đây tôi phải nói dối rằng đã bàn bạc và nhận được sự đồng ý của bố mẹ. Cuối cùng, tôi cũng được chấp thuận cho thôi học. Tuy nhiên, khi nghe nói thủ tục xin thôi học cần có một số giấy tờ quan trọng và họ sẽ gửi bưu điện về nhà, tôi đã vô cùng lo lắng. Bố tôi vẫn phản đối việc này nên nếu ông biết những điều tôi đã tự ý làm thì rõ như ban ngày là tôi sẽ đón nhận một cơn giông bão khủng khiếp vì vừa dám vượt râu hùm. Đến thời điểm bưu điện chuyển giấy về nhà, để tránh cho mọi người trong nhà nghi ngờ tôi đứng bên ngoài cổng đợi để lấy gói bưu phẩm đó. Có vẻ như tôi không làm

được việc xấu. Đợi mãi không thấy bưu phẩm, tôi chắc hẳn là mai nó mới được chuyển tới và ra ngoài hẹn hò với bạn gái luôn. Thật không may cho tôi là khi tôi vừa đi thì bưu phẩm đến và bố tôi đã phát hiện ra mọi chuyện.

Chắc hẳn bố anh đã rất giận dữ?

Souki: Không đơn giản chỉ là tức giận thôi đâu. Ông nói nếu còn xảy ra lần thứ hai chắc chắn tôi sẽ phải ra khỏi nhà.

Đến mức cắt đứt quan hệ bố con sao?

Souki: Nhưng, khi cả hai bình tâm, bố đã cho tôi cơ hội để giải thích về mọi chuyện. Sau khi nói với bố rằng đó là vì tôi muốn làm việc liên quan đến lĩnh vực mạng, ông chỉ nói nếu vậy hãy cứ làm những gì tôi muốn. Ông sẽ chấp nhận chuyện này nếu tôi kiên định và không thay đổi mong muốn của mình giữa chừng. Ông còn giới thiệu cho tôi một công ty để vào làm. Sau khi vào đó, tôi đã vô cùng quyết tâm, theo lời khuyên của một người tôi quen biết qua công việc, tôi quyết định vào học tại Digital Hollywood. Tại đây tôi bắt đầu học điên cuồng và cuối cùng cũng đã được bố thừa nhận. Sau chuyện này bố tôi cũng nhận ra tôi thuộc kiểu người hành động rồi mới suy nghĩ. Dù bạn có đưa ra bao nhiêu ý kiến đi chăng nữa, nếu con cái đã thật sự muốn làm những gì chúng thích thì bố mẹ chỉ còn cách hợp tác mà thôi. Đây chính là phương châm giáo dục của bố tôi.

Anh đã tốt nghiệp Digital Hollywood rồi nhì?

Souki: Tôi đã tốt nghiệp rồi (cười). Sau khi tốt nghiệp, tôi làm thiết kế web tự do, năm 28 tuổi tôi lập Creative Hope và làm cho đến tận bây giờ.

"Giáo dục con cái" và "chỉ đạo cấp dưới" cũng giống nhau

Nghe câu chuyện của anh, quả thật cách giáo dục con cái của ông Ohmae Kenichi rất độc đáo. Là một người con, đối với anh, môi trường giáo dục nào là tốt nhất?

Souki: Bố luôn quan sát chúng tôi, suy nghĩ kỹ lưỡng để tìm ra cách giáo dục phù hợp nhất với từng người. Bố luôn luôn hỗ trợ hết mình và làm tất cả mọi thứ cho chúng tôi. Đây là điều mà kể từ khi làm bố, tôi rất hiểu và đồng cảm với ông.

Anh có thể cho biết anh có phát hiện ra điều gì khác khi đọc lại cuốn sách này với tư cách là một ông bố của ba đứa con không?

Souki: Điều quan trọng nhất có lẽ là không phải nói với con hãy làm cái này cái kia đi mà là thử nhìn nhận sự việc bằng ánh mắt của con, hỏi xem con muốn làm gì. Bố tôi bề ngoài có vẻ như hay ép buộc nhưng ông không bao giờ ra lệnh phải làm thế này hay thế kia đối với những việc quan trọng hoặc can thiệp vào cách sống của con cái, cũng không bao giờ ép buộc chúng tôi bằng suy nghĩ hay những kinh nghiệm, thành công của mình. Ông luôn quan sát chúng tôi, sau khi đã hiểu tính cách và đặc điểm của từng người, ông

để chúng tôi suy nghĩ về những việc mình muốn làm. Nếu thấy chúng tôi thực sự nghiêm túc, ông sẽ giúp đỡ, hỗ trợ bằng cách mà ông cho rằng đó là tốt nhất. Sau khi làm bố, tôi cũng luôn tự nhắc nhở bản thân mình về những điều đó nhưng khi đọc lại cuốn sách này, tôi đã tự thấy mình cũng rất nhiều lần áp đặt yêu cầu con làm thế này thế kia. Suy nghĩ của các bậc cha mẹ hay người lớn nói chung có thể đúng tại thời điểm đó nhưng trong tương lai không ai chắc chắn điều đó còn đúng hay không và hoàn toàn có thể xảy ra khả năng quan điểm của trẻ con mới thật sự chính xác. Do đó, thật vô lý nếu bố mẹ luôn lấy những phương pháp hay thành công của mình ra để ép buộc con cái.

Chuyện này rất giống với mối quan hệ giữa cấp trên và cấp dưới?

Souki: Tôi hoàn toàn nghĩ như vậy. Có lẽ bố tôi đã tìm được những gợi ý cho công việc của ông thông qua việc giáo dục con cái.

**Cốt lõi trong giáo dục con cái của gia đình Ohmae:
Tôn trọng trẻ con như một người lớn thực thụ**

Trong cách giáo dục con của gia đình Ohmae, anh không muốn học theo điều nào nhất? (cười)

Souki: Khi còn bé, có lần tôi muốn nhờ bố hướng dẫn cách giải một phương trình. Vừa hỏi xong, ngay lập tức tôi bị ông mắng: "Đơn giản thế này con cũng không làm được à?". Trẻ con thường bị tổn thương bởi những câu nói như

vậy phải không nào? Tất nhiên, cái tôi muốn không phải là nhờ bố "giải" bài tập hộ mà là "dạy" cho tôi cách làm (cười). Điều mình có thể dễ dàng làm chưa chắc đã dễ dàng với người khác. Đây chính là bài học vô cùng quý báu mà tôi đã học được từ việc đó của bố tôi. Tôi luôn tự nhắc nhở bản thân mình về điểm này cả khi ở nhà lẫn ở công ty. Bố tôi hình như cũng tự nhận ra điểm yếu đó và từng viết về nó trong cuốn "Ohmae Kenichi - Bại chiến ký" của mình (NXB Bungei Shunju/ 1995).

Cuối cùng, anh có nhắn gửi gì đến độc giả của cuốn sách này không?

Souki: Đây là phương pháp giáo dục mà bố tôi - Ohmae Kenichi cho là thích hợp nhất đối với hai anh em tôi, và nó chắc chắn không hoàn toàn đúng với một số người. Điều quan trọng tôi muốn nhấn mạnh là "Tuy con cái là do chúng ta sinh ra nhưng chúng là một cá thể khác hoàn toàn với cha mẹ. Hãy quan sát và nhìn vào mắt trẻ khi nói chuyện, tôn trọng đặc điểm, tính cách riêng của chúng, luôn suy nghĩ xem điều gì là tốt nhất với con. Thực tế, bố tôi đã luôn đối xử như vậy với chúng tôi và tôi nghĩ đây cũng chính là tinh hoa trong "Phương pháp giáo dục con cái của nhà Ohmae". Nếu bạn đọc cuốn sách và nhìn nhận theo những gì tôi vừa nói, có lẽ nó sẽ mang lại cho bạn rất nhiều điều bổ ích.

(Tháng 3 năm 2012. Phỏng vấn tại phòng Giám đốc Công ty Creative Hope, Shinjuku, Tokyo)

KHÔNG AI TẬN TÂM CHU ĐÁO NHƯ BỐ TÔI

Con trai thứ: Ohmae Hiroki

Sinh năm 1979. Sau khi bỏ ngang Đại học Nam California, vào làm tại Công ty IT Venture - From Software. Phụ trách cài đặt và đánh giá Middleware thiết kế và phát triển Game. Năm 2009 thành lập công ty riêng với mục tiêu hướng tới việc xây dựng tập đoàn phát triển Game thời đại mới. Bên cạnh đó anh còn góp phần vào việc phổ cập và khai thác chương trình lập trình game "Unity" và Công ty Unity Technologies Japan. Đây cũng là nơi làm việc của anh hiện tại.

Tôi học được ý nghĩa thực sự của từ "trách nhiệm"

Đôi với anh Souki, ông Ohmae Kenichi có vẻ là một người bố đáng sợ, anh Hiroki có nghĩ như vậy không?

Hiroki: Đúng như vậy, tuy nhiên, tôi không có kỷ niệm nào về việc bị bố đánh cả. Có lẽ, bởi vì tôi là con thứ nên bố tôi cũng đã tự rút kinh nghiệm và thay đổi cách rồi.

Ngoài ra tôi nghĩ lý do lớn nhất là vì lúc tôi còn nhỏ chính là khi bố bận rộn nhất, nên không có nhiều thời gian chơi với con cái. Ông đi làm trước lúc tôi ngủ dậy và liên tục về nhà khi đêm đã khuya nên ngày thường hầu như tôi không gặp được ông. Bố mẹ tôi rất hay nói chuyện với nhau

nên tôi nghĩ ông nắm được mọi thông tin về tôi thông qua các câu chuyện do mẹ kể lại.

Nói như vậy có nghĩa anh Hiroki không hay bị bố mắng?

Hiroki: Quả thực tôi không hề nhớ đã từng bị bố mắng. À, có một lần sau khi tôi gây ra một vụ lộn xộn lớn và làm thủng một lỗ trên tường bếp, bố tôi đã gọi điện về và nói với tôi rằng: "Hình như con vừa làm hỏng tường nhà của bố. Tất nhiên, con sẽ là người sửa nó đúng không?". Bố tôi không hề nổi giận quát mắng hay tra hỏi theo kiểu: "Con vừa làm cái trò gì vậy?", mà dùng giọng nhẹ nhàng để nói chuyện với tôi. Quả thực giọng ông khi đó có một chút đáng sợ và rất cương quyết. Vì là người đã phạm lỗi nên tôi đã tự động xác nhận ngay.

Sau đó, tôi phải dùng tiền tiêu vặt của mình để trả phí sửa chữa. Qua việc này tôi mới thấu hiểu và học được ý nghĩa của câu "Chịu trách nhiệm với những việc mình đã làm". Tôi có cảm giác như là mình đã lớn thêm một chút vậy.

Làm thủng một lỗ trên tường xem ra vẫn là một vụ lộn xộn tương đối nhẹ nhàng đúng không?

Hiroki: Tôi nhớ chuyện đó xảy ra khi tôi học cấp hai, quãng thời gian chuyển từ tiểu học lên trung học là quãng thời gian tâm lý tôi thực sự không ổn định. Vì bố tôi là người nổi tiếng, hình dáng tôi cũng giống người nước ngoài nên tôi dễ trở thành tâm ngắm để các bạn bắt nạt tại trường. Hơn nữa, ở nhà tôi cũng bị anh trai bắt nạt và hay bị mẹ cần

nhân, nên suốt một thời gian tôi luôn mang bộ mặt rầu rĩ, đó là khoảng thời gian tôi cảm thấy không thể dựa vào bất cứ ai. Không có nơi nào dành cho tôi kể cả ở trường lẫn ở nhà, tôi đã từng nhảy xuống hào nước Chidorigafuchi quanh hoàng cung ở Tokyo vì chỉ muốn chết cho xong. Lần đó, tôi đã bị cảnh sát hỏi chuyện. Có thể do tôi đã suy nghĩ và mệt mỏi quá nhiều, nên người ngoài nhìn vào cũng nhận thấy tôi đang có vấn đề. Người cảnh sát đó đã lắng nghe câu chuyện của tôi, việc này hình như tôi vẫn chưa kể với gia đình. Tôi nhớ lúc đó tôi học khoảng lớp 3 tiểu học.

Vậy nên, lần đầu khi cuốn sách này được xuất bản, tôi đã tự nói một mình rằng: "Cách nuôi dạy con của bố đầu thuận lợi như bố viết chữ" với thái độ không thiện chí chút nào.

Tự bản thân tôi quyết định sẽ dự thi vào trung học

Các chuyến du lịch của gia đình anh thế nào? Anh Souki đã phải rất khó khăn để điều chỉnh kế hoạch của mình theo lịch trình của ông Ohmae Kenichi, nhưng giờ đây anh ấy lại cảm thấy vô cùng biết ơn những trải nghiệm mà bố đã đem lại... Còn anh thì sao?

Hiroki: Tôi cũng vậy. Khi đã lớn tôi luôn nghĩ bố đã cho chúng tôi những kinh nghiệm thật tuyệt vời. Khi đi du lịch với ông, tôi được thử chơi những trò chơi mà bình thường rất khó có cơ hội trải nghiệm như lái mô tô nước Jet Ski hay cưỡi ngựa. Lần đầu tiên tôi thử lái mô tô địa hình (motocross) là khi tôi mới bốn tuổi thì phải.

Mặc dù những trải nghiệm lúc đó rất vui nhưng niềm vui đó lại không thể chia sẻ cùng bạn bè được. Vì tôi là con trai của Ohmae Kenichi nên tôi có thể được chơi những trò chơi mà những người bạn thân của tôi ở trong lớp đều chưa từng thử qua. Nếu chuyện đi nghỉ hè ở nước ngoài bị bạn bè phát hiện, tôi sẽ trở thành mục tiêu bị cô lập và bắt nạt. Nói tóm lại những chuyến du lịch cùng bố chính là mối đe dọa đến cuộc đời tôi. Thêm vào đó, nếu đi du lịch cùng gia đình thì trong khoảng 2 tuần tôi sẽ không được chơi với bạn bè, thay vào đó là ông anh trai hay gây sự của mình (cười). Đây cũng là nguyên nhân của sự buồn chán. Bởi vậy, khi đó những chuyến du lịch gia đình của nhà Ohmae là điều tôi không bao giờ trông đợi.

Cũng giống như anh trai của mình, anh không vào trường trung học quốc lập của địa phương mà dự thi và vào học tại trung học thực nghiệm Waseda. Anh có thể cho biết lý do được không?

Hiroki: Ngày đó, việc thi vào các trường trung học quốc lập là điều đương nhiên, nhưng lúc đầu tôi hoàn toàn không hề có suy nghĩ hay dự định gì về chuyện thi cử cả. Có lần, tôi bị đám bạn chế nhạo là một đứa kém thông minh vì không hề đi học thêm ở đâu cả. Hồi tiểu học, kết quả thi thường được truyền tay nhau nên chính việc bị cậu bạn đó nói như vậy đã làm tôi vô cùng tức giận. Điểm của cậu bạn đó còn thấp hơn tôi rất nhiều. Việc bị chế nhạo bởi một đứa như vậy khiến tôi vô cùng ức chế, tôi đã quyết tâm sẽ cho đám bạn đó biết tay và bắt đầu đi học thêm.

Ở trường tiểu học của tôi lúc đó có một tin đồn rất nổi tiếng rằng trường trung học của địa phương vô cùng đáng sợ, nó làm tôi không muốn học ở đó chút nào. Sau đó, tôi thử xem danh sách các trường trung học dân lập và thấy phần giới thiệu về trường Thực nghiệm Waseda ghi rằng đó là một trường liên cấp với môi trường hòa đồng mọi người cùng nhau tiến bộ. Hơn nữa, trường Thực nghiệm Waseda cũng gần nhà, các môn dự thi chỉ có Toán và Quốc ngữ, tôi lại luôn muốn tiến bộ hơn nên quyết định chọn thi vào đó. Tôi đã dự vài kỳ thi thử, chúng thật sự rất khắc nghiệt. Nhưng rồi tôi nhận ra đề thi có khuynh hướng nghiêng về những phần kiến thức mà tôi nắm chắc nên càng tăng thêm tự tin và quyết tập trung toàn lực vào một trường duy nhất. Trước kỳ thi, tôi luôn nghĩ mình chắc chắn có thể đỗ bằng chính khả năng của mình.

Và anh đã đỗ?

Hiroki: Đám bạn từ hồi tiểu học đã đi học thêm cùng dự thi với tôi đã trượt khá nhiều. Mặt khác, tôi là đứa luôn bị nghĩ chắc chắn sẽ trượt lại đỗ nên lần này tôi bị nói rằng: "Thằng đó đỗ là nhờ bố mẹ thôi". Tôi vốn đã ít bạn bè, sau chuyện này hầu như không còn ai làm bạn nữa. Tôi nghĩ đây là khoảng thời gian khó khăn nhất trong quãng đời cấp hai của mình.

Bố chắc cũng đã suy nghĩ rất nhiều

Có bố mẹ là người nổi tiếng quả thật cũng đem lại nhiều điều phiền phức. Sau bao nhiêu khó khăn mới vào được trường Thực nghiệm Waseda, tại sao anh lại không học tiếp lên cấp ba?

Hiroki: Lý do bắt nguồn từ khi chiếc máy Mackintosh LC520 có mặt trong gia đình tôi hồi tôi học năm 2 trung học. Khi còn học tiểu học tôi đã rất say mê game, cũng thường xuyên viết các quy tắc cũng như cách thiết lập game ra vô một cách kĩ lưỡng. Tôi luôn mong một lúc nào đó mình cũng có thể tự tạo ra một trò chơi của riêng mình. Nhân một người bạn của mẹ tôi làm cho Apple nên bố mẹ tôi quyết định sẽ nhờ mua một chiếc máy tính mới cho gia đình. Tôi liền xin dùng thử và cuối cùng nó đã được đặt trong phòng tôi. Từ đó, tôi bỏ việc học hành sang một bên, bắt tay vào thu thập các tài liệu thông tin về việc chế tạo game. May mắn là trong thư viện trường cũng có một số cuốn sách liên quan. Sau khi biết ngôn ngữ C thích hợp nhất cho việc lập trình Game và tại thư viện trường có một số quyển sách nhập môn về vấn đề đó tôi đã vui đầu vào học nó. Cùng lúc đó do được biết chỉ cần có phần mềm Compiler là các game do mình tự viết sẽ chơi được trên máy tính, tôi liền đến Akihabara để tìm hiểu.

Nhưng rất tiếc, phần mềm duy nhất tôi phát hiện ra có giá những 58.000 yên, mức giá mà một học sinh cấp hai như tôi không thể nào mua được. Tôi vẫn chưa đủ tuổi để đi làm thêm, nên đã nghĩ ra một số cách để kiếm tiền. Dù mất thời

gian nhưng việc từng chút một đạt được mục tiêu cũng khiến tôi cảm thấy vô cùng thú vị. Một lần đi dự tiệc trở về cùng bố, trên xe đưa đón chỉ có hai bố con, cũng lâu rồi tôi chưa trò chuyện với bố nên nhân dịp này, tôi đã thử hỏi bố làm thế nào để tự mình lập kế hoạch và kiếm đủ tiền mua phần mềm đất tiền kia. Lúc đó, không hiểu có chuyện gì mà bố tôi vô cùng vui vẻ, có lẽ một phần do ông đã uống rượu nên rút ngay ví cho tôi 60.000 yên và dặn mai hãy đi mua luôn. Đột nhiên đạt được mục tiêu mà không tốn sức nên tôi cảm thấy việc lập kế hoạch của mình có hơi phí công vô ích khi mọi vấn đề khó khăn đã được xử lý trong chốc lát. Tuy nhiên, nghĩ một cách logic, mới bắt đầu công việc mà đã chán nản cũng là một sự lãng phí công sức lớn, nên tôi chỉ hơi lẩn tẩn một chút rồi ngay hôm sau, vừa tan học, đã chạy thẳng đến Akihabara. Sau khi mua chương trình đó tôi lại càng yêu thích máy tính hơn. Tôi bỏ luôn câu lạc bộ cầu lông và chỉ chuyên tâm vào học Programing trên máy tính. Tuy nhiên do mới là học sinh trung học nên tôi đã gặp rất nhiều vấn đề. Để giải quyết khó khăn đó tôi đã cố gắng làm nhiều việc như gọi điện đến hỏi Software House, khi thì đọc trộm sách trong một cửa hàng chuyên môn tại Jimbo và tự mình nghiên cứu. Việc tìm hiểu về Mac thời điểm đó đối với người mới bắt đầu, dù là người đã trưởng thành cũng tương đối khó khăn, nên ngay lập tức tôi đã bị rơi vào bế tắc. Bố đã tìm cho tôi một thầy giáo chuyên về lập trình và tôi bắt đầu học theo thầy từ khi đó. Sau khi đã tự mình viết được chương trình tôi phát hiện ra nếu không nỗ lực học tiếng

Anh tôi sẽ không thể nào trở thành lập trình viên như tôi hằng mong muốn được. Lý do là vì các giáo trình cung cấp các thông tin cần thiết toàn viết bằng tiếng Anh, những bản dịch có chất lượng tương đối thấp, trong khi đó những thông tin đọc được bằng tiếng Nhật lại bị chậm so với thế cả giới chục năm rồi. Nội dung các cuốn sách quá cao so với trình độ của tôi lúc đó, nếu cứ học tiếng Anh tại Nhật như thế này tôi không biết bao giờ mình mới khá lên được nên đã quyết định nghỉ học và đi Mỹ. Lúc đó khoảng tháng 10 năm thứ 3 trung học cơ sở.

Lúc đó anh không bàn bạc gì với bố mẹ ư?

Hiroki: Tôi thậm chí không nghĩ đến việc đó. Cuộc đời là của tôi nên tôi nghĩ tự mình quyết định là được.

Quả đúng là con trai nhà Ohmae. Phản ứng của bố anh lúc đó thế nào?

Hiroki: "Thế à. Chà, phải mau chóng tìm trường thôi". Như vậy đấy.

Bố anh không nói những điều đại loại như: "Con đã nghĩ kỹ chưa vậy?" hoặc "Để hết cấp ba rồi hãy đi" ư?

Hiroki: Hoàn toàn không. Trước đây chưa bao giờ tôi quyết định chuyện gì mà bố tôi phản đối cả nên lúc đó cũng vậy, tôi không nghĩ là sẽ bị bố phản đối.

Vậy là bố anh hoàn toàn tin tưởng vào quyết định của anh?

Hiroki: Có lẽ lúc đó trong lòng bố tôi cũng có những suy nghĩ và lo lắng như: Liệu để tôi làm như vậy có ổn không? Nhưng bố tôi không phải là người đặt các luật lệ ra rồi bắt các con tuân theo, bố tôi là người để con cái tự quyết định phương hướng rồi mới tính toán đến luật lệ. Có thể chính bởi vậy nên lúc đó ông đã quyết định như thế.

Khi con cái đã thực sự quyết tâm, cha mẹ chỉ còn cách nhìn nhận mà thôi.

Vậy sau đó anh đã học và tốt nghiệp tại một trường cấp ba tại Mỹ, rồi vào học tại trường Đại học California?

Hiroki: Việc học tại trường tương đối nặng nên tôi cảm thấy mình đã phải nỗ lực hết sức cho đến tận khi tốt nghiệp. Tuy nhiên lúc đầu tôi không hề nghĩ sẽ vào đại học. Ở thời điểm tốt nghiệp cấp ba tôi nghĩ năng lực kỹ thuật của mình chưa đủ, để bổ sung những kiến thức mình thiếu thì cần phải học tiếp, tôi tính sẽ thử đi làm xem sao. Tôi cũng có chút tự phụ khi nghĩ rằng qua công việc mình sẽ có được kỹ thuật cần thiết.

Thế nhưng, lúc đó cả bố và mẹ tôi đều vô cùng quyết tâm muốn tôi dù giá nào cũng phải học lên đại học nên tôi đành chịu thua và học lên tiếp. Tôi nhớ lúc đó tôi có một chút thất vọng khi nghĩ bố tôi, người đã viết cuốn sách này, rốt cuộc lại muốn con cái phải có được bằng cấp cho bằng

được. Tuy nhiên, sau này khi hỏi ra tôi mới biết thực tế đó là nguyện vọng của mẹ tôi.

Có một số môn học ở trường đại học khá thú vị nhưng những câu hỏi mà tôi suy nghĩ ngày đêm lại không có ai trả lời. Tôi hiểu bố mẹ rất mong muốn tôi tốt nghiệp nhưng dần dần những cảm thông đó cũng nhạt dần, lên đến năm thứ 3, tinh thần của tôi đã bị mất thăng bằng nghiêm trọng. Tôi mệt mỏi đến độ bỏ bê cả học hành lẫn cuộc sống. Cuối cùng, tôi quyết định gọi điện cho bố mẹ nói rằng tôi không thể chịu đựng thêm được nữa, đáp lại bố tôi chỉ nói rất đơn giản "Vậy à". Có lẽ ông biết nếu đã đến mức tôi phải gọi điện với giọng nói khủng hoảng dồn ép như vậy thì chỉ còn cách để tôi làm những gì tôi muốn mà thôi.

Sau khi bỏ học về nước, bố tôi hỏi tôi: "Đương nhiên là con sẽ đi làm đúng không?". "Tất nhiên rồi ạ" tôi vừa đáp lại vừa đang suy nghĩ xem mình nên làm gì. Cùng lúc đó, người phụ trách IT ở công ty bố tôi muốn mở công ty riêng nên hỏi tôi có rảnh không và nếu được hãy đến giúp anh ấy. Khi biết nội dung công việc vô cùng hấp dẫn và đầy tính thử thách tôi đã đồng ý ngay. Công việc của tôi bắt đầu từ đó. Khi con cái đã quyết và đi theo phương hướng không giống với con đường chúng ta mong muốn hoặc lựa chọn, chúng ta cũng chỉ nên thông cảm và nhìn nhận mà thôi. Sự kiên quyết hay những dấu hiệu mong muốn của bọn trẻ thường có khuynh hướng bị người lớn phớt lờ. Thế nhưng, bố tôi dù có bận đến đâu cũng rất chú ý đến những điểm đó. Từ đầu đến cuối

ông không hề bắt tôi làm thế này hay thế kia, ông quan sát và hỗ trợ khi chúng tôi không thể làm được, về điểm này, tôi nhất định sẽ học và làm theo bố.

Anh trai anh nói phương pháp giáo dục của ông Ohmae Kenichi cũng được anh ấy tham khảo và áp dụng khi chỉ đạo cấp dưới. Anh thấy thế nào về vấn đề này?

Hiroki: Chắc đó là về việc nổi giận với cấp dưới. Khi tức giận, bản thân vừa thấy mệt mỏi vừa bị người chúng ta quát mắng oán ghét. Nghĩa là phải tốn rất nhiều năng lượng và phải suy nghĩ xem đón nhận kết quả của việc cáu giận đó như thế nào. Nói thẳng ra tôi là một người không giỏi trong việc nổi giận với ai đó. Thế nên từ khi bắt đầu có kinh nghiệm quản lý, tôi luôn cảm thấy thán phục bố tôi khi thấy ông có thể làm một cách thản nhiên như vậy.

Hình như có chuyện những người đã từng bị ông Ohmae Kenichi quát mắng khi còn làm việc ở McKinsey, cho tới bây giờ vẫn đến trao đổi xin ý kiến ông?

Hiroki: Vì bố tôi không chỉ nổi giận mà còn tận tình giúp đỡ họ nữa. Ví dụ khi dự án có nguy cơ bị đổ bể, bố tôi không bao giờ trốn tránh chối bỏ trách nhiệm của mình mà ông tự mình đi dọn dẹp và sửa chữa lại tất cả mọi thứ. Ông thật sự là một người sống rất trách nhiệm và chu đáo.

Thú thật tôi hoàn toàn không có ấn tượng như vậy nên cảm thấy khá là mới lạ khi nghe anh nói vậy (cười).

Hiroki: Ông không chỉ nổi giận với những người quan trọng mà còn nổi giận với cả người không thuộc sự quản lý của mình. Ví dụ người phục vụ ở nhà hàng hay hướng dẫn viên ở sân bay, chỉ cần nghe nhầm ý là ông lập tức nổi giận với họ ngay. Hồi bé tôi rất ghét, thậm chí cảm thấy xấu hổ về điểm này của bố, nhưng khi đọc trong một cuốn sách bố tôi viết rằng: "Đối phương có phải là người trong tổ chức của bạn hay không không quan trọng. Việc chúng ta nổi giận không phải là làm quá lỗi của họ lên mà chính là để họ nhìn nhận và tự sửa chữa. Đây chính là trách nhiệm đối với xã hội và là sự từ tâm, tử tế của một người lớn, một người trưởng thành". Tôi đã vô cùng cảm động.

Anh cũng từng đọc các tác phẩm của bố mình?

Hiroki: Vâng, từ khi còn bé tôi đã đọc khá nhiều. Hơn thế đa phần là sách tôi tự mua (cười). Khác với anh tôi, tôi chưa từng làm việc cùng bố bao giờ nên tôi nghĩ tôi có thể hiểu những suy nghĩ của ông thông qua những cuốn sách mà ông viết. Nói đến đây, quả thực là bố tôi rất chu đáo với chuyện sách vở nên lúc nào ông cũng viết. Khi nhận ra nếu cứ như thế này đất nước sẽ trở nên vô vọng, nhưng nếu ông cứ như thế bỏ lại tất cả để ra đi thì cũng không vấn đề gì đúng không? Nhưng ông không hề làm vậy. Là người chu đáo, tận tâm nên ông không thể vứt bỏ lại mà vẫn liên tục nổi giận bất bình với những mặt tiêu cực của đất nước.

Tương lai anh có muốn trở thành một người bố như ông Ohmae Kenichi không?

Souki: Tôi sẽ không như vậy. Qua cách giáo dục của gia đình Ohmae, bài học tôi rút ra là: "Điều quan trọng là phải tự suy nghĩ và chịu trách nhiệm như một con người độc lập", nên nếu tôi bắt chước lại những gì bố đã làm tất cả mọi thứ sẽ bị phá hủy. Với tư cách là một người con, tôi muốn tự mình suy nghĩ, tự mình xây dựng một phương thức cho riêng mình.

Cuối cùng, anh có điều gì muốn nhắn gửi đến độc giả cuốn sách này không?

Hiroki: Lúc này tôi có nói lần đầu tiên khi đọc cuốn sách này, tôi đã tức giận mà nói rằng: "Cách nuôi dạy con của bố đâu thuận lời như bố viết chứ?". Nhưng đó quả thật chỉ là những suy nghĩ khi tôi còn trẻ. Cách giáo dục của nhà Ohmae có thể mô tả giống như một quá trình đi chậm nhưng cuối cùng nhận được thành quả lớn. Khi tôi trưởng thành và bắt đầu làm việc, rất nhiều lần tôi đã nhận ra và thầm cảm ơn những gì bố mẹ đã làm cho tôi.

Thực tế, bố tôi là người nắm rất chắc những gì trẻ con cần, ông cũng luôn giúp đỡ kịp thời để chúng tôi trưởng thành hơn. Nói cách khác, những gì ông đã làm cho chúng tôi còn trên cả trách nhiệm của người làm bố mẹ. Tuy nhiên, đây không chỉ là công lao của riêng bố tôi. Một người bận rộn như bố tôi có thể làm được những việc như vậy phần lớn là nhờ mẹ tôi hằng ngày ở bên, chăm sóc và quan sát anh em

chúng tôi. Do đó, điều cuối cùng tôi muốn nói ở đây chính là: Việc cuốn sách này chỉ đề tên một mình bố tôi là hoàn toàn không công bằng chút nào cả (cười).

(Tháng 4 năm 2012. Phòng vấn tại nhà riêng,
thành phố Kojimachi, Tokyo)